

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ

Benedek Elektől Horn Mici teadélutánjáig

Vas megyei iskolai könyvtári jó gyakorlatok
az olvasás ösztönzésére

Vas megyei pedagógiai jó gyakorlatok sorozat

Szombathely

2019

Szerkesztette:

Kispálné Horváth Mária, Gerölyné Kölkedi Éva

Felelős kiadó:

Kispálné Horváth Mária

Kiadó:

ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ
Szombathely

ISBN 978-963-9871-65-6

A kiadvány kizárólag elektronikus formában készült.

A borító képeinek forrásai:

Szabad forráskódú keresőben talált szabad felhasználású képek és *Szekciók a Digitális Konferencián, 2016. I/2. Tudásmegosztás és kollaboratív tanulás online pedagógus közösségekben: az együttműködés motivációi és színterei*. In: <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1800> (2018.11.07.)

Tartalom

Gerölyné Kölkedi Éva:

Bevezető gondolatok: az olvasáspedagógia és a könyvtárpedagógia szerepe az olvasóvá nevelésben 4

Császár Györgyné:

DERKÓ - verssoroló 12

Iványiné Nagy Kinga:

Olvasóvá nevelés újszerű módszerekkel a Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnáziumban..... 24

Kajtárné Tancsics Hajnalka:

Olvasóvá nevelés a Szombathelyi Neumann János Általános Iskola Könyvtárában 43

Kissné Ráczkevi Irén:

Jó gyakorlatok a Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Könyvtárában..... 63

Kovács Katalin – Kristófné Almási Mária:

Az olvasóvá nevelést segítő jó gyakorlatok a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtárában..... 79

Szentgyörgyváriné Kovács Éva:

„Jeles napok” foglalkozások a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban 93

Tóthné Horváth Hedvig:

A magyar népmese napja a könyvtárban 110

Gerölyné Kölkedi Éva:

Bevezető gondolatok: az olvasáspedagógia és a könyvtárpedagógia szerepe az olvasóvá nevelésben

„Az értőn olvasó ember gyakran nemcsak információt szerez – ami egyébként napjaink egyik legjobb valutája – de az érzelmi intelligenciája is fejlődik.” (Simon, id. Gyovai, 2017)

Az olvasóvá, értő olvasóvá nevelésben a családi házon, kortársközösségen kívül rendkívüli szerepe van az iskolai könyvtárnak és kiemelt feladatainak, a könyvtárpedagógiának és az olvasáspedagógiának. Az iskolai könyvtárak léte, fejlesztése, szerepe döntő fontosságú a köznevelési rendszer valamennyi szakaszában. *Tóth Gyula* (2001) határolja körbe az iskolai könyvtárak feladatkörét, tipikus vonásait, jellemzőit, mely alapján a könyvtár az iskolában folyó oktató-nevelő tevékenység támogatására létrehozott, egységes nevelői, tanulói könyvtár, lényeges része az iskolának; az ismeretszerzés színtere, a tanulási, nevelési, képzési folyamat szerves része, nem csak dokumentumtár. Az iskolai könyvtár esetében a szolgáltatások megrendelője az iskola pedagógiai programja, amely tervszerű pedagógiai és könyvtári tevékenység-szervezést, munkafolyamatokat ötvöz és feltételez.

Kulcsfogalom az iskolai könyvtár feladatai és működése, a tehetség felismerése, a tehetséggondozás kapcsolatában valamint a differenciált fejlesztésben, felzárkóztatásban a **könyvtárpedagógia** mint szakterminológia. „A könyvtárpedagógia az a tudomány, amely a könyvtári nevelő hatások alapjaival és módjával foglalkozik.” (*Radlinska*, id. *Vörös*, 2001. 59.) A könyvtárpedagógia „A személyiségfejlődésnek a könyvtári tevékenység során felmerülő vagy az egyébként meglévő, sajátos pedagógiai (nevelési-oktatási) kérdésekkel foglalkozó alkalmazott jellegű tudomány.” (*Ugrinné*, 2000. 61.) Sokrétűségét, összetettségét *Dömsödy Andrea* (2003 és 2007) ragadja meg, amikor a fogalom interdiszciplináris voltáról, valamint az olvasáspedagógiai és könyvtárhasználati feladatkör egymás mellettségéről ír. Ez az átfogó **tevékenység-együttes** felőleli céljaiban, eszközeiben, módszertanában és színtereiben a nemzeti alaptantervre és a kerettantervekre épülő könyvtárhasználati tanórákat, a helyi tanterveket, integráltan, felmenő rendszerben, tanórai keretben; valamint valamennyi műveltségterület esetében a kimeneti követelmények között szereplő önálló ismeretszerzést, információgyűjtést és -felhasználást, a szaktudományok alapirodalmának, kézikönyveinek, adatbázisainak megismertetését. Magában foglalja továbbá a könyvtárra, könyvtárhasználatra épülő szakórákat – akár kéttanáros formában is (szaktanár és könyvtárostanár kooperatív

együttműködésében) –; letéteményese a korszerű tanítási-tanulási technikák gyakorlásának, hisz céljainál fogva a kooperatív, differenciáló és korszerű tanulásszervezés és munkaformák érvényesülhetnek, megjelenhet a nyílt oktatás, esetenként átlépve a tanórai kereteket is. A könyvtárpedagógia szoros összefüggésben van az olvasáspedagógiai és szabadidős tevékenységgel: olvasóklubokat, könyvtári projekteket, vetélkedőket, versenyeket szervezhetnek a könyvtárostanárok; valamint támogathatják a közhasznú információk alkalmazásának elérését, a tanulás tanítását, a szellemi munka technikájának elsajátítását. A könyvtárpedagógia **célcsoportjai** a gyermekek és tanulók, valamint az őket nevelő, fejlesztő, tanító pedagógusok. Mindezt nem is lehet elválasztani az iskola és a pedagógia tehetségfelismerő, tehetségfejlesztő és -gondozó tevékenységétől. Az iskolai könyvtár és a könyvtárpedagógus (könyvtárostánár) sajátos eszközeivel és gyűjteményével, szakirodalmával, komplex tanulási, kutató környezetével, IKT lehetőségeivel segíti ezt a munkát a pedagógusok számára, a diákok részére pedig a fejlődést, a kutatómunkát támogatja valamennyi műveltségterületen. (Gerölyné, 2011 és 2013)

A korszerű tanulásfelfogás szerint „Ma már nem adatok, ismerethalmazok megtanulására van szükség, hanem olyan **készségek, képességek** elsajátítására, amelyek főként a következő területek köré szerveződnek: információs és kommunikációs technológiák, gondolkodás és problémamegoldás,…” (Lee és Harrison, 2008, id. D. Molnár, 2010. 4.). Ezek a kompetencia-területek és fejlesztésük segítik a tehetséggondozó pedagógust és könyvtárostánárt a tehetséges vagy tehetségígéretes tanulók képességeinek, készségeinek árnyalt, magasabb szintű fejlesztésében, tehetségterületük kibontakoztatásában, a helyes tanulási és munkaformák megragadásában. Az iskolai könyvtárak hosszú távon alapjai a tehetséggondozásnak, az esélyteremtésnek, pedagógiai többletükből, multikulturális eszköztárukból fakadóan valóságos szinterei ennek. (Dömsödy, 2009)

A könyvtárpedagógia a tantervi követelmények, az esélyegyenlőség biztosítása, a korszerű információtechnológia és a szellemi munka technikájának megtanítása mellett, azzal összesimulva az **olvasásfejlesztés**, az olvasásösztönzés eszköze is, gyűjteményével és programjaival. Az olvasásfejlesztés komplex készségfejlesztés és személyiségfejlesztés. Az olvasás során fejlődik a gondolkodási struktúra, az észlelés, a szövegértési képesség, a problémamegoldás, a kreativitás, az empátia, a nyelvi kifejezőkészség és a beszédstílus, bővül az olvasó szókinccse. (Simon, id. Gyovai, 2017).

Az utóbbi évek fel-fellángoló vitája a kötelező irodalom körül elindított egy – hazai és nemzetközi – kutatási, illetve oktatáspolitikai stratégiai tervező folyamatot is. Mit olvasnak

szívesen a gyerekek, a tizenévesek? Mit érdemes olvasniuk? Mindez hogyan hozható szinkronba az egyetemes és magyar irodalomtörténettel, a stílusokkal, a tantervi tananyaggal?

S mindez hogyan hat az olvasóvá nevelésre? Hogyan hat a – közművelődési és iskolai – könyvtárak állományfejlesztésére? Hogyan hat a gyerekek, tanulók, fiatalok szövegértési képességének, kompetenciájának fejlődésére? Van-e és milyen eszköz van a könyvtárostánár és a pedagógusok kezében? Pszichológusok véleménye szerint az a mű a legideálisabb olvasmány, amelynek szereplői hasonló életkorúak, hasonló értelmi és érzelmi állapotúak, mint olvasójuk. (*Vekerdy*, 2010). *Péterfi Rita* Mikszáth vagy Meg Cabot? (2010) című tanulmánya egy kutatást mutat be, melyben a kedvelt olvasmányok tekintetében végbement könyvválasztási irányváltásokat vizsgálta 2003 és 2008 között. A szerző leszögezi, hogy a fokozatosan csökkenő klasszikus (kötelező) szépirodalom mellett egyre népszerűbb a hazai kortárs ifjúsági irodalom néhány képviselője (Sohonyai Edit, Böszörményi Gyula), de előnyt élveznek a nemzetközi ifjúsági irodalom szerzői (Meg Cabot, Patricia Schröder, Hortense Ulrich, Katherine Applegate, Thomas Brezina), a könyvek témája okán. A kamaszkori problémákat feldolgozó, jelen században játszódó történetek stílusa, nyelvezete és cselekménye közelebb áll a fiatalokhoz.

Összetettebb és összetantárgyi, az olvasásfejlesztéssel szoros összefüggésben álló probléma az **olvasási képesség** és a **szövegértési képesség** fejlettségének szintje. Mind a könyvtárpedagógiában, a könyvtárhasználatban és forráshasználatban, mind az olvasásösztönzésben és az olvasásfejlesztésben sarkalatosan érvényesek a Bloom-féle taxonómia¹ szintjei (pszichomotoros, affektív, kognitív szint) és elve. Az előzetes ismeretekre, benyomásokra, tudásra épülő és mérhető fejlesztések, a tanítás és tanulás, a gyakorlás, a készséggé és alkalmazó, elemző tudássá válás (*Báthory*, 2000 és *Csapó*, 2004) többszörösen és mérhetően igaz mind az olvasási képességre, mind az információfeldolgozásra.

Szakmai és baráti beszélgetések során leszűrt és egyöntetű vélemény, hogy a klasszikusok (kötelező irodalmak) és a kortárs szerzők műveinek párhuzamosan kell szerepelniük az olvasási kínálatban és a könyvtárak állományában. Ugyanakkor az **iskolai könyvtárak** állománya (féleség és mennyiség tekintetében) sok esetben nem tudja teljesíteni sem a kötelező tantervi követelményeket, sem az olvasóvá és értő olvasóvá nevelés pedagógiai célját, hisz forráshiány miatt a gyűjteményfejlesztés nem mondható tervezettnek és folyamatosnak, s a korszerű információhordozók megléte és használhatósága sem mindig megoldott.

---

¹ Bloom, Benjamin S.: *Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive Domain*. New York, 1956, McKay. Bloom's Taxonomy of Learning Domains

Mit tehet a **könyvtárostánár**, milyen eszközök állnak a rendelkezésére? Minden könyvtártípusból kérték a kollégák olvasásfejlesztéssel kapcsolatos ötletek, bevált gyakorlatok, módszerek bemutatását, közkinccsé tételét, amelyek megismerésével és alkalmazásával munkájuk is hatékonyabbá válhatna. A külföldi szaksajtóban is jelennek meg ilyen kezdeményezésekről szóló írások, s szerveződnek tanfolyamok, továbbképzések, ahol a téma iránt érdeklődők közelebbről megismerkedhetnek a külföldi tapasztalatokkal, s a magyar Könyvtári Intézet is számos továbbképzést szervez, szervezett a témában. (*Péterfi, 2008*)

Az iskolai könyvtárak pedagógiai munkájának segítésére, a tehetséggondozás erősítésére a közelmúltban számtalan projekt, alkalom és kezdeményezés született Vas megyében is, a hálózatos, gyakorlatközpontú tanulás, tudásmegosztás lehetőségével élve. A hagyományos könyv- és könyvtárhasználati versenyen túl – amelynek céljait és eredményeit többen, több ízben megírták már, például csak a legutolsókat említve a teljesség igénye nélkül Hock Zsuzsanna a Könyv és Nevelés hasábjain, Dömsödy Andrea több tanulmányban² – rendszeresen szervezünk iskolai könyvtárakba jó gyakorlatos bemutatókat. Számtalan iskolai és helyi, könyvtárhasználatra, forrásfeldolgozásra, információkeresésre épülő vetélkedő és program szélesedett ki megyei szintre; továbbképzéseken vehettek részt könyvtáros és nem könyvtáros pedagógus kollégák, ahol a korszerű és hatékony tanulást támogató módszertani kultúra frissítésén túl az információtechnológia és a probléma alapú tanítás eszközeit is megismerhették, s azt be is építhették pedagógiai gyakorlatukba. Korábban történt már kezdeményezés a **Vas megyei könyvtárpedagógiai jó gyakorlatok** kötetbe rendezésére, de az nem kapott nagyobb nyilvánosságot, így módon nem hasznosulhatott szélesebb körben. Ezzel a tanulmánykötettel a jó gyakorlatok kiválasztása az iskolai könyvtáros kollégák megkeresésével, felkérésével történt, közülük most heten vállalták munkájuk leírását, átadását. Számtalan jó gyakorlat található és hasznosítható azonban megyeszerte, kisiskolákban is. Ezek összegyűjtése és hasznosítása külön kötetet érdemelne. A tanulmányok a kollégák nevének betűrendjében szerepelnek a könyvben.

---

² Hock Zsuzsanna (2013): *Az Országos Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny 2012-2013 tapasztalatai*. In: Könyv és Nevelés. **XV.** 3. sz. 51-64.

Dömsödy Andrea (2009): Egy tehetséggondozó verseny. Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny In: Dán Krisztina - Fehér Miklós (szerk.): *Korszerű könyvtár. Finanszírozás, gyarapítás, menedzsment*. Z4.3. Bp., Raabe

Dömsödy Andrea (2010): Könyvtárhasználati feladatbank. In: *Iskolakönyvtáros*. 3. sz. 4. p.

Gerölyné Kölkedi Éva:

Bevezető gondolatok: az olvasáspedagógia és a könyvtárpedagógia szerepe az olvasóvá nevelésben

Császár Györgyné könyvtárostánár a Szombathelyi Derkovits Gyula Általános Iskolában. 1984-ben szerzett diplomát az akkor Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola magyar-könyvtár szakán Szombathelyen. 1984-től az ikervári Batthyány Lajos Nevelőotthonban magyart és történelmet tanított a többnyire túlkoros állami gondozott tanulóknak. 1997-től Szombathelyre került a Derkovits Gyula Általános Iskolába napközis nevelői munkakörbe. 2009 szeptemberétől vezeti az iskolai könyvtárat, szervez kulturális programokat és készít fel tanulókat könyvtárhasználati versenyre.

Iványiné Nagy Kinga a Boldog Brenner János Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium könyvtárostánára. 1986-ban végzett a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola orosz nyelv és irodalom tanár - könyvtáros szakán, okleveles informatikus könyvtáros MSc oklevelét 2011-ben szerezte. Szerencsésen és tudatosan ötvözi a hagyományos és nem hagyományos, korszerű, IKT alapú tanulási és tanítási módszereket. Feladatsorai, vetélkedői, rendhagyó órái mintaértékűek, közel állnak a gyerekek igényeihez, nyelvezetéhez, szokásaihoz. Egyes programjai kinőtték iskoláját, iskolák közötti megmozdulásokká váltak. Rendszeresen készít fel tanulókat könyvtárhasználati tanulmányi versenyre. Könyvtárpedagógiai munkáját sikeres uniós pályázattal erősítette.

Kajtárné Tancsics Hajnalka a Szombathelyi Neumann János Általános Iskola könyvtárostánára. Informatikus könyvtáros szakon végzett 2005-ben a Berzsényi Dániel Főiskolán, majd okleveles ember és társadalom műveltségterületi tanár és pedagógiatanár végzettséget szerzett 2012-ben a Pannon Egyetemen. 2016-ban lett szakvizsgázott mentorpedagógus. Nemzetközi és hazai kezdeményezésű könyves napokhoz, megmozdulásokhoz kapcsolódott vetélkedőkkel, ezeket uniós forrású projekttel megtámogatva városi szintre emelte. Célja az olvasás népszerűsítése különböző korú és érdeklődésű diákok körében. Munkájába bevonja a szaktanárokat is, megszólítja a nevelőtestületet. Könyvtárpedagógiai munkáját sikeres uniós pályázattal támogatta.

Kissné Ráczkevi Irén 1981 óta dolgozik könyvtárosként, 1993 óta a Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Könyvtárában. Úgy érzi, ennyi év után megtalálta a hivatását. Örömmel foglalkozik bármelyik korosztállyal, szervez rendezvényeket, pályázatokat, kiállításokat számukra. Horváth Márta magyartanárral együtt indították el 24 évvel ezelőtt az Országos József Attila Mese-, Vers- és Novellaíró Pályázatot, amire nagyon büszkék. Gyermekek, felnőttek nemzedékei érezhetik otthonuknak a könyvtárukat. Hiszik azt, hogy „*Akkor jó a világ, ha jó benne gyerekek lenni.*” (Véghelyi Balázs)

Gerölyné Kölkedi Éva:

Bevezető gondolatok: az olvasáspedagógia és a könyvtárpedagógia szerepe az olvasóvá nevelésben

Kovács Katalin könyvtárostanárné 1989-ben végzett a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola történelem-könyvtár szakán. 1989 és 2017 között a főiskolai, majd az egyetemi könyvtárban dolgozott tájékoztató könyvtárosként. A tájékoztatáson túl könyvtárközi kölcsönzéssel, MTMT adminisztrátori feladatokkal, felhasználóképzéssel is foglalkozott. 2017-től a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola könyvtárában dolgozik. Fő célja a tanulók olvasóvá, könyvtárhasználóvá nevelése élménypedagógiai eszközökkel.

Kristófné Almási Mária 1983 és 2017 között dolgozott a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola könyvtárában, alapító tagja volt az intézménynek. Az iskolai könyvtár pályafutása alatt fejlődött információs központtá. Fontosnak tartotta az igényes könyvtárpedagógiai munkát, évtizedeken át tanította a tanulókat a könyvtárhasználati ismeretekre.

Szentgyörgyváriné Kovács Éva magyar - könyvtár szakon végzett a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán, 2007-ben szerzett informatikus könyvtárosi egyetemi oklevelet. 1990 óta dolgozik könyvtárostanárnéként egykori alma materében, a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban. Az elmúlt évek során egy korszerű, jól feltárt, kollégái és diákjai által rendszeresen használt és közkedvelt könyvtárat sikerült kialakítania. Könyvtárpedagógiai munkáját sikeres uniós pályázattal erősítette.

Tóthné Horváth Hedvig a szombathelyi Tanárképző Főiskolán végzett 1983-ban. Pályáját gyermekkönyvtárosként kezdte Kőszegen. Iskolai könyvtárosként 25 éve dolgozik a szombathelyi Dési Huber István Általános Iskolában. Először napközis nevelő, majd könyvtáros volt, aztán a könyvtár mellé magyartanári feladatokat is kapott. Legfontosabb feladatának az olvasás és a könyvek megszerettetését tartja.

Felhasznált irodalom

Báthory Zoltán (2000): *Tanulók, iskolák – különbségek. Egy differenciális tanulásemélet vázlat.* OKKER Oktatási Kiadó, Budapest

Csapó Benő (2004): *Tudás és iskola.* Műszaki Kiadó, Budapest. 41–55.

D. Molnár Éva (2010): A tanulás értelmezése a 21. században. In: *Iskolakultúra.* **20.** 11. sz. 3-16.

Dömsödy Andrea (2009): Iskolai könyvtár és tehetséggondozás. Esélyteremtés multikulturális környezetben In: *Köznevelés,* **65.** 8. sz. 13.

Dömsödy Andrea (2003): *Könyvtárpedagógia.* KTE – Flaccus Kiadó, Budapest

Dömsödy Andrea (2007): Könyvtár-pedagógiai foglalkozások. In: *Korszerű könyvtár. Cserelapós kézikönyv.* Raabe, Budapest. F 1.6 modul. p. 1-28.

Gerölyné Kölkedi Éva (2011): *Könyvtár az iskolában – az iskolai könyvtár – az iskola és könyvtár szimbiózisa.* TIOP 1.2.3-09/1 Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra fejlesztése – projektzáró rendezvény előadása, 2011. október 24. Neumann János Általános Iskola, Szombathely

Gerölyné Kölkedi Éva (2013): *A könyvtárpedagógia – híd a tantárgyak és a tanítási módszerek között. Fogalom, cél, eszközök – szükségesség.* Előadás. NymE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely. 5-7. dia

Gyovai Katalin (2017): Az olvasás lehet a felemelkedés lehetősége. Interjú Simon Krisztinával, a Könyvtárostanárok Egyesületének elnökével. In: *Tiszatáj online.* <http://tiszatajonline.hu/?p=108290> (20181107)

Péterfi Rita (2008): Olvasásfejlesztés itthon és külföldön. Bevált módszerek, kipróbálásra érdemes ötletek. In: *Könyv és Nevelés.* **10.** 4. sz. (Elektronikus Könyv és Nevelés) http://www.tanszertar.hu/eken/2008_04/pr_0804.htm (20181030)

Péterfi Rita (2010): Mikszáth vagy Meg Cabot? A 13-14 évesek könyvtári olvasmányai. In: Szávai Ilona (szerk.): *Az olvasás védelmében. Olvasáskutatói tanulmányok.* Pont Kiadó, Budapest. 123-133.

Tóth Gyula (2001): Az iskolai könyvtár. In: *Könyvtárosok kézikönyve. 3. kötet. A könyvtárak rendszere.* Osiris, Budapest. 158-166.

Ugrin Gáborné (2000): Könyvtárpedagógia. In: *Iskolakultúra.* **10.** 4. sz. 59-66.

Vekerdy Tamás (2010): A meséléstől az olvasásig. In: Szávai Ilona (szerk.): *Az olvasás védelmében. Olvasáskutatói tanulmányok.* Pont Kiadó, Budapest. 27-39.

Vörös Klára (2001): A könyvtár-pedagógia szakmódszertana. In: *Könyv és Nevelés.* **3.** 4. sz. 58-63.

Császár Györgyné:

DERKÓ - verssoroló

A Szombathelyi Derkovits Gyula Általános Iskola 1968-ban nyitotta meg kapuját, a város első lakótelepi, akkoriban legmodernebb iskolájaként. A 2017/18-as tanévben ünnepeltük fennállásának 50. évfordulóját. Iskolai könyvtár már a kezdetektől működött az intézményben. A könyvtár iskolánk központi helyén található, minden könyvtárhasználó számára a tanítási napok mindegyikén könnyen elérhető és igénybe vehető. Annak ellenére, hogy az épület építésekor nem terveztek könyvtárhelyiséget, az 1980-as évek elején kialakított 60 m²-es, két egybenyíló helyiségben kb. 11000 nyomtatott és 1000 nem nyomtatott dokumentum teszi lehetővé az információszerzést. Internet-hozzáféréssel, többféle periodikával biztosítjuk a gyors és friss ismereteket. Könyvtárunk tanítási, tanulási, információs központ, oktatási helyszín, kommunikációs centrum. Ugyanakkor – mint az iskola találkozóhelye – oldott, kulturált légkörben, könyves környezetben, a szabadidős tevékenységet is befolyásolja. A könyvtári órákon elsajátított könyvtárhasználati ismeretek olyan eszköztudást nyújtanak, amelyek elvezetnek Szentgyörgyi Albert gondolataihoz: "A könyvek azért vannak, hogy megtartsák magukban a tudást, miközben mi a fejünket használjuk." Speciális helyzetével, adottságaival, eszközrendszerével szolgálja iskolánk pedagógiai programjában meghatározott cél- és feladatrendszerünket.

A 2009/10-es tanévtől – kolléganőm, Gáspár Dezsőné nyugdíjba vonulásától – vettem át a könyvtár vezetését. Előtte napközis nevelőként dolgoztam. Első és legfontosabb célom az volt, hogy kialakítsak egy modernebb ifjúsági gyűjteményt, melynek kedvéért szívesen térnek be a könyvtárba a felső tagozatos tanulók is. A kicsikkel nem volt probléma, szívesen jöttek meséket, gyerekregényeket, ismeretterjesztő könyveket olvasni. Igyekeztem kialakítani egy olyan családias légkört, melyben a gyerekek jól érzik magukat. Elsősorban nem a helyben olvasásra fektettük a fő hangsúlyt, hanem inkább játszottunk, beszélgettünk, rejtvényeket, találós kérdéseket fejtettünk meg, közmondásokat mutogattunk el, még gyakran énekeltünk is, de a leeresztett focilabdákat is szívesen felpumpáltam, ha arra volt szükség. Végül a gyerekek „mellékesen” választottak egy-egy jó könyvet, amelyet kikölcsönöztek, és talán el is olvastak. Ezt a módszert azóta is használom a kisebbek körében. Sokan meg is maradnak lelkes olvasónak felső tagozatos korukra is, de sajnos elég nagy a lemorzsolódás. Valahogy hatodik osztályos kortól „cikivé” válik a könyvtárba járás. Amikor egykori lelkes olvasóimtól megkérdezem, hogy miért nem jönnek kölcsönözni, azt válaszolják, hogy otthon olvasnak, a

szüleik megveszik nekik a könyveket. Félek, hogy a legtöbb esetben nem ez az igazság. Ismerve tanítványaim családi hátterét, bizony nagy többségük szüleinek nem nagyon van lehetősége megvásárolni a méregdrága könyveket. A másik dolog, hogy nagyon gyakran találkozom azzal a problémával, hogy a tanuló nagy lelkesen kölcsönöz könyveket a „könyvtáros kedvéért”, de végig nem olvassa. Mikor beszélgetek a gyerekekkel, akkor derül ki, hogy visszahozta ugyan a könyvet, olvasta is valameddig, de nem ért a végére, abbahagyta, de máris választ egy újabb könyvet. Azt gondolom, hogy ez a legnagyobb baj, mert a tanítványaim nagy része még nem jutott el arra a szintre, hogy élvezze az olvasott történetet, hogy kíváncsi legyen a történet végére, hogy igazi izgalmat, örömet jelentsen neki az olvasás. A „nem tudom letenni a könyvet, olyan izgalmas” élmény megszerzésére szeretnék rávezetni minél több kisdíákot.

Gondolom, hogy a fenti probléma nem egyedi, máshol is előfordul. Az bizonyos, hogy könyvtáros elődömet, Gáspár Dezsónét már foglalkoztatta ez a probléma. Akkori igazgatónkkal, Dr. Kovács Péternével azon gondolkodtak, mi lehetne az a módszer, amivel olvasásra ösztönözhetnék iskolánk tanulóit, esetleg más iskolák tanulóit is. Mi lehetne az a műfaj, ami nem túlságosan hosszú, érdekes, figyelemfelkeltő, elgondolkodtató, és még egy kevésbé motivált, olvasni nem igen szerető gyerek is elolvasná. Az sem volt utolsó szempont, hogy az ötlet megvalósulása ismertséget, elismerést hozhatna iskolánkknak.

Így született meg a 2008/09-es tanévben a **DERKÓ-verssoroló**. A fő cél a diákok ösztönzése volt minél több vers elolvasására. Elődeim úgy gondolták, ezt azzal érik el, hogy számítógépes szavazásos versenyt hirdetnek meg a **legszebb tíz-tizenöt magyar vers** megtalálására. A versenyben szereplő, a korosztályhoz közel álló versek listáját (55 vers) a humán munkaközösség állította össze. Ezek a versek felkerültek iskolánk honlapjára egy szavazórendszerrel együtt. A versek elolvasása után bárki szavazhatott az általa legszebbnek tartott versre. Iskolánk tanulóinak figyelmét rendszeresen felhívtuk, hogy „menjenek fel” a honlapunkra és szavazzanak. A versenykiírást elküldtük Szombathely általános iskoláiba. Az első évben a Brenner János, a Bolyai János, a Simon István, a Váci Mihály, a Zrínyi Ilona és a vépi Hatos Ferenc iskolák jelentkeztek felhívásunkra. Az iskolák visszaküldték a saját szavazati eredményeiket és az internetes szavazatokkal összefésülve megkaptuk a versek végső sorrendét. Így született meg az első verssoroló győztes költeménye, Márai Sándor Mennyből az angyal című verse. A legtöbb szavazatot kapott tizenöt vers ünnepélyes gálaműsor keretében hangzott el 2009 áprilisában a Derkovits-héten, mely egyúttal költészet napi megemlékezés is volt. A győztes költeményt Jordán Tamás, a Weöres Sándor Színház Kossuth-díjas művésze adta elő, a többi verset iskolánk és a szavazásban részt vett iskolák tanulói szavalták. A műsort

színvonalas produkciók egészítették ki, többek között a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar művészei muzsikáltak. A műsor nagy sikert aratott, és a tantestület úgy határozott, hogy legyen folytatás.

Derkovits-hét 2009
Verssoroló Gála
a költészet napja alkalmából, az általános iskolások által
"LEGSZEBB MAGYAR VERS"-nek választott versekből
vendégművész:
Jordán Tamás
Kossuth-díjas, Jászai Mari-díjas, Érdemes művész
a szombathelyi Weöres Sándor Színház igazgatója
köszöntőt mond:
Dr. Czeglédy Csaba
alpolgármester, az iskolaszék elnöke
április 8. 16.30 óra
A rendezvény helyszíne: Derkovits Gyula Általános Iskola
9700 Szombathely, Bem J. u. 7.

Derkovits-hét 2009
Verssoroló Gála
a költészet napja alkalmából, az általános iskolások által
"LEGSZEBB MAGYAR VERS"-nek választott versekből
vendégművész:
Jordán Tamás
Kossuth-díjas, Jászai Mari-díjas, Érdemes művész
a szombathelyi Weöres Sándor Színház igazgatója
köszöntőt mond:
Dr. Czeglédy Csaba
alpolgármester, az Iskolaszék elnöke
április 8. 16.30 óra
A rendezvény helyszíne: Derkovits Gyula Általános Iskola
9700 Szombathely, Bem J. u. 7.

1. kép: Az első, 2009. évi verssoroló meghívója

A 2009/10-es tanévtől vettem át a könyvtár vezetését. A könyvtári teendők mellett a Verssoroló megrendezését is megörököltem. Mindannyian egyetértettünk abban, hogy az ötlet sikeres, hagyományt teremthetünk vele. Elég jól megmozgatta a tanulóinkat, tehetséges gyerekeket találtunk általa. Az „általános” témájú versek után lehetne szűkíteni a versek körét, változtatni a témát. Így történt, hogy a második verssoroló témája a **legszebb Petőfi-versek** lett. Petőfi talán a legnagyobb, legnépszerűbb költőnk, akit az irodalomtörténészek és az olvasók is „a magyar költőnek” tartanak. Gondolatiságában, érzelmvilágában is talán ő áll legközelebb az általános iskolás korosztályhoz. Könnyen találhatunk kisebbeknek és nagyobbaknak szóló költeményeket is. A tanév elején pályáztunk Szombathely Megyei Jogú Város Oktatási Bizottságánál, akik negyvenezer forinttal támogatták a rendezvényt, így bizonyossá vált, hogy kisebb ajándékokkal, könyvvel, édességgel tudjuk jutalmazni a

szereplőket és virággal a felkészítő tanárokat. A versek kiválasztása már az őszi folyamán megkezdődött, a humán munkaközösség bevonásával. 2010 januárjában felkerült 30 Petőfi-vers az iskolánk honlapjára. (www.derko.hu) Ekkor megindult a szavazás. Informatika, osztályfőnöki, könyvtárhasználati órákon, napközis foglalkozásokon hívtuk fel a tanulók figyelmét a versekre és a szavazásra. Közben megindult a tehetségkutatás. Ügyes gyerekeknek, illetve önként jelentkezőknek adtam ki a versek közül tízet-tizenkettőt megtanulásra. Ők felkészültek és március elején háziversenyt tartottunk a szavazatokból. A győztesek jogot szereztek, hogy majd az áprilisi ünnepi gálán elszavalhassák versüket. Ám ekkor következett a nagy izgalom, vajon bekerül-e versük a szavazás alapján a legjobb tíz vers közé. Ez a helyzet nagy lendületet adott a szavazásnak, még a családtagok, ismerősök, szülők munkatársai is szavazni kezdtek. Az előző évhez hasonlóan elküldtük az iskoláknak a felhívást, kiegészítve a város környéki iskolákkal is. Ebben az évben csatlakozott mozgalmunkhoz a Szentpéterfai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és a Sorkifaludi Gárdonyi Géza Általános Iskola. A szavazás végeredménye: 1. Szeptember végén, 2. Az Alföld, 3. A Tisza, 4. Arany Lacinak, 5. Reszket a bokor, mert..., 6. Füstbe ment terv. A verseket a háziversenyünkön győztes, illetve a szavazásban részt vett iskolák tanulói adták elő a gálán. Szabó Tibor, a Weöres Sándor Színház Jászai Mari-díjas művésze ekkor szerepelt először nálunk, A négyökrös szekér című verset szavalta el. A versek között lévő műsorszámok különféle néptáncok voltak. A kicsik kardtáncot és csúfolódót, a nagyok páros táncokat és verbunkost jártak. Külön öröm, hogy egy-egy volt tanítványunk is évről évre visszatér és verset szaval a gálán.

A 2010/11-es tanévben már a harmadik verssorolóra készültünk. E tanév témája az iskola volt. Ismét meghirdettük a város és a városkörnyék iskoláinak a versenyt, hat iskola csatlakozott a programhoz, és együtt választottuk meg az **iskoláról szóló legszebb verseket**. A téma ismét hálásnak bizonyult, nagyon jó verseket találtunk, kicsiknek, nagyoknak egyaránt. Aztán indulhatott a háziverseny és a szavazás. Ebben az évben küldték el a legtöbb szavazatot. (A következő években korlátozni is kellett az internetes szavazást, attól kezdve egy felhasználó csak egyszer küldhette el a szavazatát.) A győztes verset ismét Szabó Tibor szavalta el, az összekötő műsorszámok, táncok, zenék, mind-mind az iskola témakörhöz kapcsolódtak. Elhangzott például Az élet szép című dal a Légy jó mindhalálig című musicalből, A muzsika hangja című műből táncos részlet, jelenet Móra Ferenc A kis bicebóca című elbeszéléséből.

2. kép: Verssoroló Gála 2011-ben

A verssorrend 2011-ben a következő volt hat iskola 4613 internetes szavazata alapján:

1. Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	93 helyezési pont
2. Barabás Éva: Iskolacsengő	80 pont
3. Gazdag Erzszi: Ákombákom hadsereg	78 pont
4. Weöres Sándor: Kezdődik az iskola	77 pont
5. Kosztolányi Dezső: Tanár az én apám	70 pont
6. Tóth Árpád: Köszöntő	66 pont
7. Diákszerelem	64 pont
8. Agnija Barto: Első nap az iskolában	61 pont
9. Keszthelyi Zoltán: Sokszor köszöntem	59 pont
10. Kovács Barbara: Fontos dolgok	55 pont
11. Szalai Borbála: Csacsi	48 pont
12. Szalai Borbála: Utolérem a bátyámat	47 pont

A 2011/12-es tanév témája a **család** volt. Az előző évekhez hasonlóan a humán munkaközösség tagjaival kiválasztottunk szavazásra harminc verset, melyek a családdal kapcsolatosak. (Ez az év a család éve volt.). Minden hasonlóan történt az előző évek

gyakorlatához, de most először fordult elő, hogy a műsorvezető feladatát diák kapta, egy nyolcadik osztályos kislány személyében. Az ötlet bevált, nagyon ügyesen oldotta meg a feladatot. A szavazás alapján az első három vers: 1. Arany János: Családi kör, 2. Mécs László: A királyfi három bánata, 3. Gara Ákos: A tündérleány ajándéka. A győztes verset Szabó Tibor a feleségével, Bálint Évával, a Weöres Sándor Színház művészeivel közösen adta elő. A kiegészítő műsorszámok a témához kapcsolódtak, iskolánk néptáncosai moldvai párkereső-párválasztó dallamokra táncoltak, egy kolléganőnk két gyermekével adta elő Csorba Piroska: Mesélj rólam! című írását, másik kolléganőnk kislányával és unokahúgával énekelte Bródy János A fiam meg a lányom című dalát.

3. kép: Oklevél a 2012. évi Gáláról

A 2012/13-as tanévben iskolánk közös mottója „Figyelj rám, együtt sikerül!” volt. E gondolat szellemében verssorolónk témája az **összefogás, küzdés** témában született legszebb versek voltak. Újdonság volt a verssoroló történetében, hogy ebben az évben először nem iskolánk falai között zajlott a gála. Eddig mindig a földszinti „aulánkban” ünnepeltünk, ahol kb. 120 ember fér el kényelmesen. Úgy tűnt, az ötödik verssorolóra kinőttük az iskolai folyosót, és Jordán Tamás igazgató úr hozzájárulásával megkaptuk a Weöres Sándor Színház egyik termét, ahova már 250 ember fért be. A szavazás alapján a következő sorrend alakult ki: 1. József Attila: A Dunánál, 2. Petőfi Sándor: A XIX. század költői, 3. La Fontaine: A tölgy és a nád. A győztes verset Bálint Éva szavalta el, és fellépett műsorunkban Varga Richárd előadóművész, aki megzenésített verseket adott elő gitárkísérettel. Néptáncosaink, énekarunk természetesen most is kaptak a témához illő szerepet.

4. kép: Verssoroló Gála a Weöres Sándor Színházban 2013-ban

A 2013/14-es tanévben a **Vas megyei költők legszebb verseit** kerestük. Az előkészítő munkák ugyanúgy folytak, mint a korábbi években. A gála műsorvezetőjének két nyolcadikos tanulót kértem fel, akik nagyon ügyesen, felváltva konferálták fel a műsorszámokat. A műsor szerkezete egy kicsit megváltozott: a győztes versek elhangzása előtt egy rövid életrajzi ismertető hangzott el az adott vers költőjéről (Berzsenyi Dánielről, Dukai Takách Juditról,

Gazdag Erzsiről, Nagy Gáborról, Weöres Sándorról, Devecsery Lászlóról, Nagy Gáspárról, Balogh Józsefről, Békássy Ferencről). Újra eljött hozzánk Szabó Tibor, ő szavalta el a győztes verset. Vendégünk volt a Csicseri együttes, (vezetője derkós tanítványunk volt), megzenésített verseket adtak elő zenei kísérettel, valamint vasi népdalok, néptáncok is színesítették a műsort. Nagyon jól sikerült a színpadi dekoráció is a költők fényképeivel, születési helyeik feltüntetésével.

A 2014/15-ös évben **a hazaszeretetről szóló legszebb verseket** kerestük. A hazaszeretetre nevelés nagy hangsúlyt kap a Nemzeti Alaptantervben is: „A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségeket, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége.” (Nemzeti alaptanterv, 2012). „A hazaszeretet tanításának eszköze a magyar történelem, a magyar művelődéstörténet – és mindenek felett – a magyar irodalom tanítása hazafias szellemben, de ennek hangoztatása nélkül. Valóban, ha a diákok megértik, mit jelentett a magyarság számára Árpád, Géza, Szent László, IV. Béla, Hunyadi János, Mátyás király, akkor minden biztatás nélkül elmélyül bennük a magyarságszeretet.” (Benedek István, 1992: Rendületlenül. Budapest, Officina Nova) A gyerekeknek az ilyen attitűdöket és érzéseket, mint önállóság, öntudat, hazafiság, nem lehet megtanítani, csak átadni az évek során. E gondolatok szellemében hangzottak el a legszebbnek választott hazafias versek. Ezt a bizonyos „átadást” úgy érzékeltettük, hogy ebben az évben minden verset és egyéb produkciót ketten együtt, egy tanár és egy tanítvány adott elő. A műsort két nagy költeményünk, a Himnusz és a Szózat keretezte. (E két vers nem vett részt a szavazásban, hiszen ezekről már a 19. században egy egész nemzet „szavazott”.) A győztes versek – 1. Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz, 2. Radnóti Miklós: Nem tudhatom, 3. Ady Endre: A föl-földobott kő, 4. Majthényi Flóra: Mi a haza?, 5. Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa, 6. Tompa Mihály: A madár, fiaihoz – és a kiegészítő műsorszámok, dalok, táncok is egy-egy tanár-diák páros előadásában elevenedtek meg. A két nyolcadikos műsorvezető remekül oldotta meg feladatát, a szereplő diákok okleveleit, ajándékait Szabó Tibor művész úr adta át. Igazán különleges, felemelő hangulatot teremtett, mikor a műsor végén 150 ember együtt szavalta a Szózatot.

5. kép: Tanár- tanítvány közös szavalata 2015-ben

A 2015/16-os tanévben a **tavaszi, szerelem, megújulás** témakört választottuk. A legtöbb szavazatot a következő versek kapták: 1. Radnóti Miklós: Levél a hitveshez, 2. Ady Endre: Őrizem a szemed, 3. Szabó Lőrinc: Nyitnikék, 4. Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú, 5. Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez, 6. Gazdag Erzsébet: Tavasz, Juhász Gyula: Szerelem. A gyönyörű költemények mellé csodaszép kiegészítő produkciókat választottunk a gálára. Vivaldi Négy évszak - Tavasz című művéből hangzott el részlet, az Aladdin című Disney-rajzfilm betétdalát és a Csík zenekar Most múlik pontosan című dalát iskolánk tanulói énekelték, tavaszköszöntő néptáncokat adtak elő kis táncosaink, csellón játszott egy hatodikos kislányunk és újra vendégünk volt Szabó Tibor és a Csicséri együttes. A műsor végén köszönetet mondtunk két nyolcadikos diákunknak, akik nyolcadik alkalommal szerepeltek a derkós verssorolón.

6. kép: Verssoroló Gála 2016-ban

A 2016/17-es tanévben a **szabadság vándorai** témakörben kerestük a legszebb verseket. A téma ötlete Demjén Ferenc dalcíméből fakadt, és a szabadság fogalmának legszelesebb értelmezését fejeztük ki a szavazásra szánt versekkel, illetve a gálán bemutatott produkciókkal. A győztes versek a következők voltak: 1. Heltai Jenő: Szabadság, 2. Aranyosi Ervin: A pillangó szabadsága, 3. József Attila: Levegőt!, 4. Schmidt Károly: Ha, 5. Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem, 6. Bartos Erika: Felnőtt. A műsorban a versek mellett elhangzott Demjén Ferenc címadó dala és Verdi Nabucco című operájából a Szabadság-kórus. Tanítványaink modern táncot jártak a Hair című musical, Fenyő Miklós, illetve Mikisz Teodorakis Zorba, a görög című film zenéjére. Zárásként az énekkar Bornai Tibor és Bródy János Szabadság, szerelem című dalát adta elő. Igen jó hangulatban, a közönség vastapsával zárult a program.

7. kép: A 2017-es gálán szirtakit járnak a nyolcadikosok

És végül elérkeztünk a 2017/18-as tanévhez, amikor a tizedik verssoroló mellett iskolánk fennállásának 50. évfordulóját is ünnepeltük. Az iskola vezetése és a humán munkaközösség tagjai egyetértettek abban, hogy az évek során olyan színvonalat értünk el verssoroló gálánkon, hogy ez a műsor lehetne egyben iskolánk 50. születésnapi köszöntője is. Helyszínül megkaptuk a Savaria Filmszínház nagytermét, ahol 350 ember fér el. A téma adta

magát: **az elmúlt tíz év versei**. Az idén tehát nem kellett verseket választani szavazásra, hiszen a műsor vázát az elmúlt műsorok győztes versei adták. Igazán attól lett ünnepi a hangulat, hogy a verseket iskolánk egykori kiváló tanítványai, tanárai adták elő. Szívmelengető érzés volt hallani, hogy együtt szavaltak a 30-60 éves egykori tanítványaink a jelenlegi harmadikos, negyedikes tanulókkal. Szerepelt iskolánk „vegyes” kórusa volt és jelenlegi tanárokkal és tanítványokkal. Erkel Ferenc Hunyadi László című operájából a palotást is együtt táncolták jelenlegi diákjaink az egykori, most harmincas, negyvenes elődeikkel. A mozi teljesen megtelt, kiváló hangulatban, a közönség tetszésnyilvánítása mellett sikerült méltóképpen megünnepelnünk a kettős évfordulót.

8. kép: Bálint Éva és Szabó Tibor, a Weöres Sándor Színház művészei szavalnak a 2018-as jubileumi gálán

9. kép: A jubileumi gála záróképe 2018-ban a Savaria Filmszínházban

Tíz év telt el a verssoroló történetében. Egy korszak lezárult. A folytatáson elgondolkodtunk, és úgy döntöttünk, hogy nem hagyjuk abba a verssorolót. Az idei téma egyszerűen csak: **gyermekversek**. A cél sok-sok új vers felfedezése, olvasása, megismerése, előadása, újabb tehetséges gyerekek felfedezése. Ha összegezném az elmúlt tíz évet, azt emelném ki, hogy mindig nagyon sok előkészítő munka előzte meg az ünnepi gálát, de úgy érzem, nem volt hiába. Nem a közönség vastapsa, nem az iskolavezetés és kollégák dicsérete, nem a városvezetők és tankerületi vezetők elismerése, hanem a gyerekekkel végzett közös munka az, ami leírhatatlan örömet jelentett az eltelt tíz év alatt, és erőt, lendületet ad a folytatáshoz. Azok a tekintetek, amelyek rám néznek a színpadról egy-egy sikeres szavalat, felkonferálás, tánc vagy dal után, elmondhatatlan katarzist keltenek bennem, miközben – ahogy idősödök – egyre inkább a könnyeimmel küszködöm.

Iványiné Nagy Kinga:

Olvasóvá nevelés újszerű módszerekkel a Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnáziumban

*„Nincs olyan gyerek, aki utál olvasni,
csak olyan, aki még nem találta meg a megfelelő könyvet.”*

(Frank Serafini)³

Az olvasás nem csupán az emberiség egyik legnagyobb ajándéka, hanem a világban való helyállásunk egyik kulcsa, életünk és személyiségünk kiteljesítője. Márai Sándor szavaival: „Életre-halálra olvasni, mert ez a legnagyobb, az emberi ajándék. Gondold meg, hogy csak az ember olvas.” (Márai, 2001. 36.)

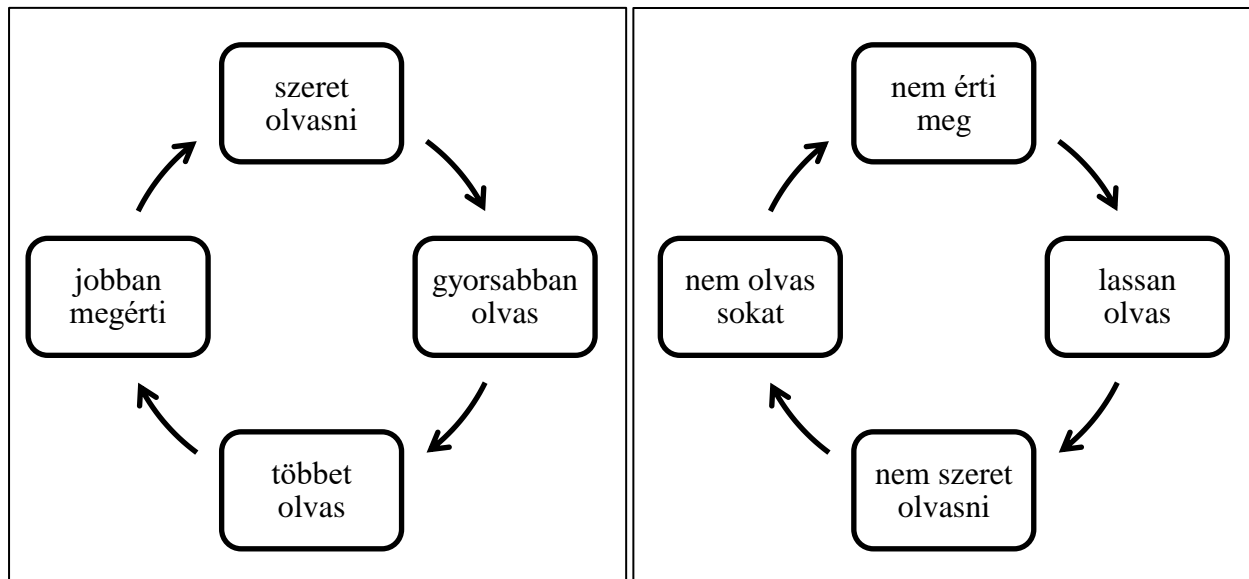
Könyvtárostánári munkánk kiemelt területe a tanulók olvasási készségének fejlesztése és az olvasás népszerűsítése. Mivel közvetlen összefüggés mutatható ki az olvasási szint és az iskolai teljesítmény közt, elemi kötelességünk az olvasás iránti pozitív attitűd kialakítása annak érdekében, hogy a diákok elszánt olvasóvá váljanak és magas szintű olvasási készségek birtokába kerüljenek. A könyvtárosok diákjaik egyéni igényeit (jó olvasó ↔ olvasási nehézséggel küzdő tanuló) figyelembe véve ajánlják az olvasnivalókat, amellet, hogy lehetőséget hagynak az olvasmányok önálló kiválasztására is. A könyvtárostánár az írni-olvasni tudás fő népszerűsítőjeként változatos ötletekkel és rendezvények sokszínűségével hívja fel a figyelmet az olvasás fontosságára, a teljes iskolai közösség – a tanulók és a pedagógusok – részvételével, és lehetőség szerint a szülők bevonásával is.

Könyvtárostánári hivatásom egyik legszebb és legfontosabb területének az olvasás megszerettetését, a mindennapos olvasás iránti igény kialakítását, azaz az olvasóvá nevelést tartom. A téma iránti érdeklődésemet két gondolat keltette fel. Máté apostol evangéliumában olvashatunk a talentumok felhasználásáról és kamatoztatásáról. „Mert mindenkinek, akinek van, adatik, és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincs, még az is elvétetik, amije van.” (Mt 25,29) Az olvasás tekintetében a „Máté-effektus” áldozatai, a nem olvasó emberek nemcsak a kultúra területéről szorulnak ki, hanem életlehetőségeik is sokkal kedvezőtlenebbek, mint amit tapasztalhatunk az effektus nyerteseinél, akiknél viszont a javak halmozódását láthatjuk.

---

³ “There is no such thing as a child who hates to read; there are only children who have not found the right book.” Frank Serafini olvasáskutató, az Arizoniai Állami Egyetemen a gyermekirodalom professzora, több díjnyertes gyerekkönyv szerzője és illusztrátora. (Serafini, 2013)

(Gereben, 1997) A jól olvasók varázslatos körben élnek, míg a gyengén olvasók élete ördögi körben forog (Nuttall, 1982. 167-168.).⁴

1. ábra: A jól olvasók varázslatos köre és a gyengén olvasók ördögi köre

(forrás: Nuttall, 1982: 167-168.)

A Máté-effektus áldozatainak és az olvasás ördögi körében élő tanulókon szeretnék segíteni, természetesen nem megfélemlítve a jól és szívesen olvasókról sem. Mit tehetünk annak érdekében, hogy kiszakítsuk a veszteseket közegükből, és átemeljük őket a varázslatos körbe? Milyen lépéseket tegyünk, hogy belső igényüké váljon az olvasás? Mivel fokozhatjuk a „szerencsés” helyen lévő, jól olvasók készségeit? Milyen módszerekkel ösztönözhetjük mindannyiukat az egész életen át tartó olvasásra? Módszereimet iskolámban, a Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnázium könyvtárában alkalmazom elsősorban az alsó tagozatos, kisebb részben a 10-14 éves korosztálynál.

A Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnázium könyvtára

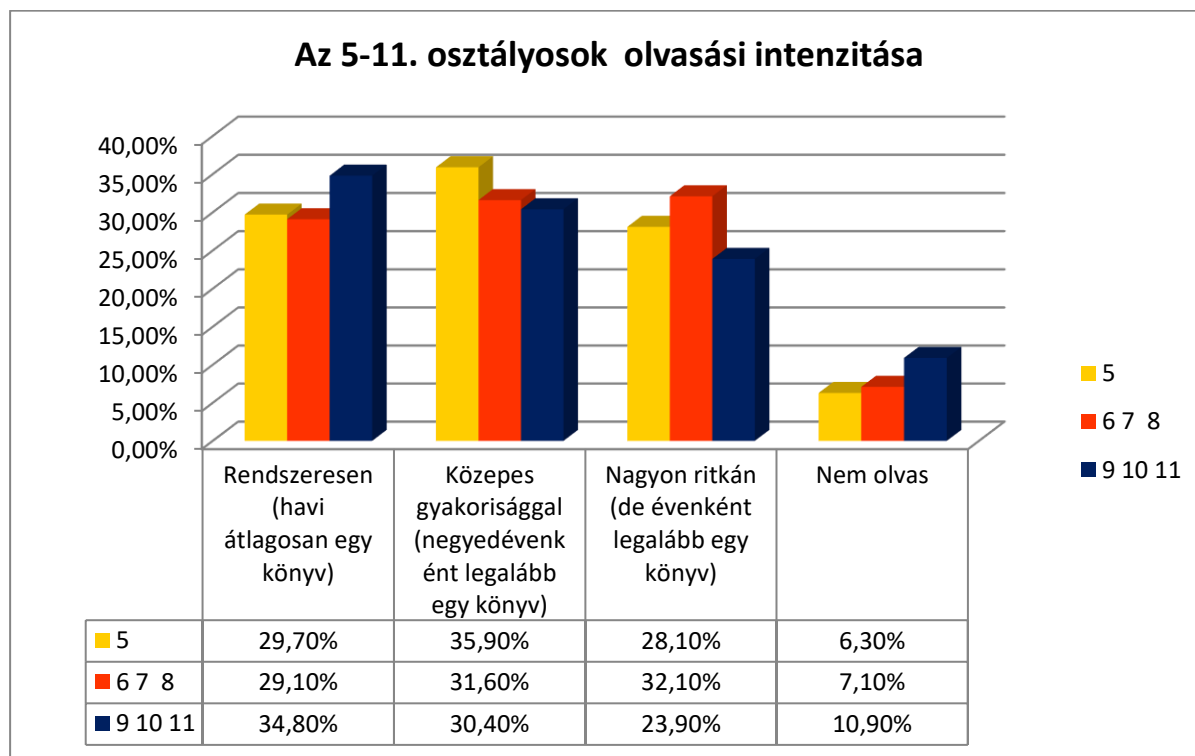
Iskolánk általános iskolai és nyolcosztályos gimnáziumi képzést végez; utóbbit felmenő rendszerben alakítjuk ki. A 2018/2019. tanév elején a tizenegyedik a legmagasabb évfolyam. Általános iskolai tanulóink száma 434 fő, gimnáziumi diákjaink száma 240 fő.

Az iskolai könyvtár nagysága, berendezése, felszereltsége és szolgáltatásai megfelelnek a 21. század követelményeinek. Állományunkat folyamatosan fejlesztjük pedagógiai céljainkat

⁴ Vö.: (Péter, 2002)

figyelembe véve, nagy hangsúlyt fektetve a szabadidős olvasmányok beszerzésére is. Könyvtárunk a kor igényeihez igazított szolgáltatásaival iskolánk vonzó helyszíne.

Alsó tagozatos diákjaink rendszeresen látogatják könyvtárunkat, kölcsönöznek és foglalkozásokon vesznek részt. Az országos tendenciához hasonlóan a könyvtári látogatások és a kölcsönzések száma a tanulók életkorának emelkedésével folyamatosan csökken iskolánkban is, de az egy főre jutó könyvtári kölcsönzések száma még így is folyamatosan növekszik.

2. ábra: Az 5-11. osztályosaink olvasási intenzitása a tankönyvek figyelembe vétele nélkül⁵

A tankönyvek olvasását figyelmen kívül hagyva tanulóink 65%-a közepes és rendszeres gyakorisággal olvas. Az elmúlt nyári szünetben (2018-ban) a 3-11. osztályos diákjaink csupán 14 %-a nem olvasott semmit sem. A fentiek számbavétele után elmondhatom, hogy munkámat szerencsés körülmények és jó képességű, jó helyzetben lévő tanulók között végezhetem.

⁵ A 2018/2019. tanév elején felmértük iskolánk 3-11. osztályos tanulóinak olvasási és könyvtárhasználati szokásait.

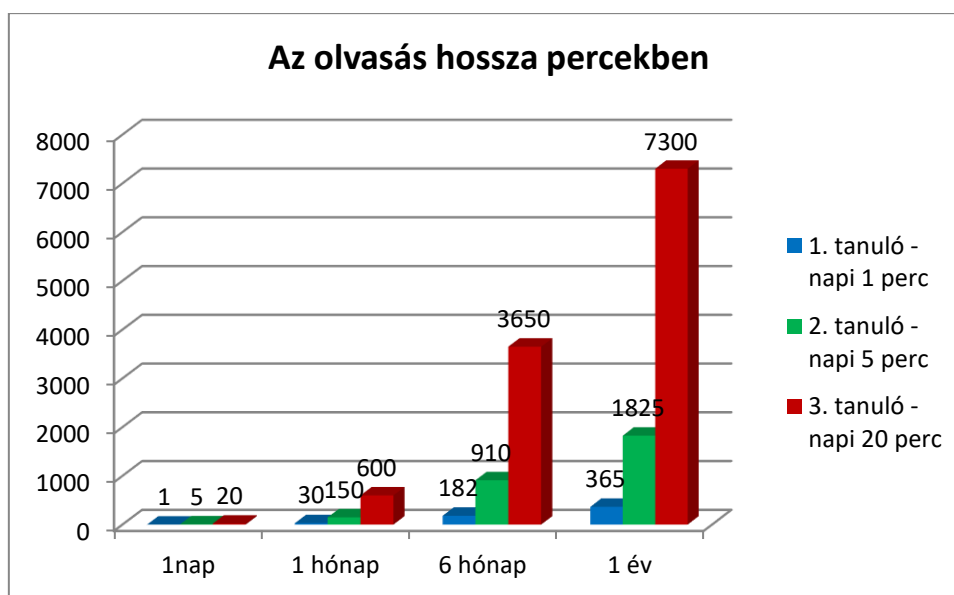
Mit olvassanak a gyerekek?

A körülöttünk lévő világ, benne az írott szövegek számtalan formában kínálják számunkra az információkat, melyek megértéséhez különböző olvasási stratégiákat kell alkalmaznunk. A különböző élethelyzetek más-más szövegtípust teremtenek, s a gyakorlott olvasó gyorsan felismeri, hogy melyik módszer bizonyul a leghatékonyabbnak az információ helyes kinyerésére. Éppen ezért már az olvasástanulás korai szakaszában tanácsos megismertetni a gyerekeket a szövegtípusok színes választékával, a főképpen betűből álló folyamatos, az ábrákat, táblázatokat tartalmazó, vizuális információhordozókkal kibővített nem-folyamatos és a kevert típusú szövegekkel. (Steklács, 2018)

A „mit olvassanak a gyerekek” kérdés más oldalról való megközelítésében nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy mennyire nehéz eldönteni, melyik az az olvasmány, ami az olvasási készség szintjüknek éppen megfelel. A kezdő olvasók számára javasolható nagybetűs, kevés szöveget, sok illusztrációt tartalmazó, rövid olvasmányoktól hosszú út vezet a képek nélküli regényekig. Mit tanácsoljunk, milyen olvasmányt érdemes kézbe venniük a gyerekeknek? Könyvtárosi ismereteink és meggyőző képességünk mellett jó szívvel tanácsolhatjuk, hogy adjunk lehetőséget a szabad választáshoz. Egy olvasmány véletlenszerűen kiválasztott oldalának átolvasása után döntsön a tanuló, meg tud-e birkózni a szöveggel, vagy inkább majd később fogjon hozzá, ha az olvasási készsége fejlettebbnek bizonyul.

Mennyi időt szánjanak az olvasásra a diákok?

Tanév közben minden diák kezébe veszi a tankönyveket, így mindnyájan kapcsolatba kerülnek az olvasással. Célként tűzhetjük ki, hogy tanulóink a tankönyvön kívül más szövegeket is olvassanak minden nap. Amennyiben erőfeszítést kell tenni annak érdekében, hogy kialakítsuk a rendszeres olvasás szokását, érdemes megállapodni egy időtartamban, amit elegendőnek talál a szülő, s megfelel a gyermeknek is. Az ideális a napi húsz perc, de bizonyos gyerekeknél elegendő a tíz perc is. A lényeg, hogy alakuljon ki megegyezés szülő és gyerek között, amit hivatkozási alapnak tekinthetünk a mindennapos olvasás tekintetében.

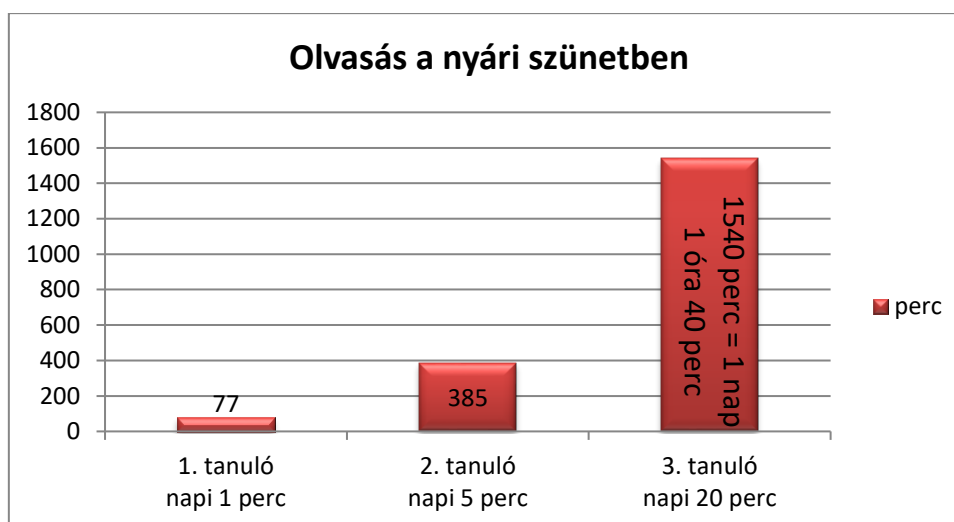

3. ábra: Az olvasás hossza percekben

A napi 1 percet olvasó tanuló mindössze 365 percet, éppen több mint hat órát tölt olvasással egy teljes év alatt, szemben a napi 20 percet olvasóval, aki 7300 percet, azaz 5 napot 1 órát és 40 percet szán erre a tevékenységre. Vajon melyik tanulónak lesz nagyobb a szókinccse? Vajon melyikük ér el jobb eredményt az iskolában?

Vakáció és olvasás

A diákok joggal érzik úgy, hogy megérdemlik a vakáció ideje alatt a lazítást és a pihenést. Azonban a hosszú nyári szünidő alatt rengeteget felejtnek, a tanév elején pedig több hét szükséges ahhoz, hogy a pedagógusok elérjék náluk a szünidő előtti tudásszintet. A legnagyobb teljesítményromlás elsőként a matematikánál, másodikként az olvasási készség esetében figyelhető meg. A tudásvesztés mértéke gyerekenként változó, de leginkább a hátrányos helyzetűnek tekintett tanulókat érinti. (Mihály, 2009) A nyári teljesítményromlás kevésbé érinti azokat, akiknek a szülei hasznos, értelmes nyári programokat szerveznek. (A Máté-effektus működését ezen a területen is bizonyítva láthatjuk.) Az olvasási teljesítmény csökkenésének legjobb ellenszere maga az olvasás, ezért kell változatos módszerekkel ösztönözni a gyerekeket a mindennapos olvasásra még a hosszabb tanítási szünetekben is.

4. ábra: Olvasás a nyári szünetben

Az a tanuló, aki minden nap húsz percet olvas, a nyári szünet 77 napja alatt 1 nap 1 óra 40 percet tölt olvasással, szemben a napi 1 percet olvasókkal, akik csupán 1 óra 17 percet olvasnak. Vajon melyikük fog hamarabb belerázódni tanév elején a tanulásba?

A tanév során folyamatos kapcsolatban lehetünk tanulóinkkal, változatos módszereket alkalmazva serkenthetjük olvasási kedvüket, fejleszthetjük értő olvasásukat és azt a készségüket, amivel értékelni tudják az olvasott információkat. A vakációk idején azonban kevésbé befolyásolhatjuk tevékenységeiket. A jó családi háttérű tanulók könnyebb helyzetben vannak, a szünetekben minőségi programokat szerveznek szüleik, és többségüknél az olvasás mint élményforrás, természetes szabadidős tevékenység. A kevésbé szerencsések a rendelkezésükre álló napokat nem tudják változatosan eltölteni, ráadásul esetükben az olvasás sem a legkedveltebb formája az unaloműzésnek. A vakációs programokat szervező intézmények kínálata is főként a jobb helyzetben lévő családok számára jelent megoldást a szabadnapok igényes eltöltésére. Az iskola kapcsolatban áll minden tanulóval, köztük a hátrányos helyzetűnek ismert tanulókkal is, ezért fontos, hogy a lehetőségekhez mérten a szünetekben is értékes eseményeket szervezzenek a tanulók számára. Az iskolai könyvtár szervezhet például olvasótáborot vagy kapcsolódhat más táborhoz egy-két speciális programmal is. Iskolánk júniusi természettudományi tábora egy napjának programjait a könyvtárostánár és két magyartanár közösen állítja össze, fókuszálva a tábor aktuális témájára és az olvasóvá nevelésre.

A tanévek végén kollégáim közül többen is olyan igénnyel kerestek meg, hogy az utolsó szülői értekezletre állítsak össze iránymutató, ötletadó olvasmánylistákat a különböző korosztályok részére. A szándék és a mindennapos olvasás fontosságának felismerése indított

el azon az úton, hogy olvasásra ösztönző anyagokat készítsék az általános iskolás korosztály számára. Ez a programnak is nevezhető kezdeményezés lehetőséget nyújt a szülők bevonására is gyermekeik olvasásának fejlesztésében. Munkámat a „tanulj játszva, játssz tanulva” mottóval jellemezhetem. Játsszani mindenki szeret, könnyebbé teszi a kevésbé kedvelt tevékenységek elvégzését is. Ezért a játékos elemek hangsúlyos szerepet kapnak az olvasóvá nevelés területén, így a motivációs anyagokban is.

Az olvasóvá nevelést segítő program elemei az olvasmányok kiválasztásának módja szerint

(1) Szabadon választott olvasmányok

Alapelvként leszögezhetjük, hogy „a diákoknak joguk van azt olvasni, amit szeretnének” (*IFLA Iskolai Könyvtári Szekciójának Állandó Bizottsága*, 2015. 42.). A gyerekek egy része tudja is, hogy mit szeretne olvasni, ők meg is találják maguk számára az olvasmányokat. Számukra szabadon kitölthető sablonokat adhatunk.

(2) Művek ajánlása

Előre eltervezett olvasmányokat is ajánlhatunk, természetesen figyelembe véve az életkori és érdeklődési sajátosságokat. A szépirodalmi olvasmányok kiválogatásához nagy segítséget nyújt a Könyvtári Intézet Gyerekirodalmi adatbázisa, ami a magyar nyelven megjelent gyermekirodalom legjavát tartalmazza annotációk kíséretében. Böngészéssel válogathatunk korcsoportok, műfajok és nemek szerint több mint 1500 cím közül. (*Gyermekirodalmi adatbázis*, 2018)

(3) Szövegtípusok, témakörök ajánlása

A különféle szövegtípusok változatossá tehetik az olvasást. Az olvasni kevésbé szeretők megismerkedhetnek az olvasmányok sokféleségével, számukra ez megoldást jelent a hosszabb lélegzetű, unalmasnak talált regények elkerülésére. Az olvasási készségek fejlesztésére szinte bármilyen szövegtípus megfelel, ami szemünk elé és kezünk ügyébe kerül a hétköznapijainkban. (*Grellet*, 1991)

(a) Elbeszélő típusú szövegek:

- regény, novella, elbeszélés
- anekdota
- mese

- vers, gyermekvers
- színdarab
- napló

(b) Magyarázó-ismeretközlő szövegek:

- tanulásra, ismeretközlésre szánt szövegek: tankönyv, szakirodalom, ismeretterjesztő irodalom
- kézikönyvek (szótárak, lexikonok)
- útikönyvek
- játékszabályok, használati utasítások
- receptek

(c) Dokumentum típusú szövegek:

- újságok, magazinok (bennük címek, cikkek, hirdetések, levelek, időjárás-jelentések, rádió-, televízió-, mozi- és színházműsorok)
- levelek, képeslapok
- térképek
- hirdetések, katalógusok
- étel-, itallapok, árlisták
- képregények, karikatúrák
- rejtvények, szójátékok
- plakátok, útjelző táblák, graffitik
- menetredek, táblázatok, diagramok.

A vakációban zajló ünnepek, események számtalan ötletet adhatnak az olvasmányok ajánlásához. Karácsonykor olvassunk téli meséket, gyűjtsünk karácsonyi recepteket, nyáron a kiemelt sportversenyekhez kapcsolódva keressünk a sportágról szóló leírásokat, böngésszünk az útikönyveket, hogy saját listát készíthessen már a kisebb gyerek is az öt érdeklő látnivalókról. Kiapadhatatlan tárház kínálkozik az olvasási készségek fejlesztéséhez, a szabad idő tartalmas eltöltésére.

(4) Olvasási körülmények, módozatok megadása

Ahányan vagyunk, annyiféle testhelyzetben és annyiféle körülmény közt szeretünk és szoktunk olvasni. Kisgyermekkortól kezdve érdemes kialakítani azt a szokást, hogy egy jól megválasztott könyvvel varázsoljuk élvezetessé a szabad időt és akár a várakozás unalmas perceit is.

Az olvasási helyzetek megadása a legkisebbeknek szóló kezdeményezés, részben nekik kíván segítséget nyújtani az olvasás megszerettetésében, egyidejűleg a játékosságon, a humoron

van a hangsúly. Olyan módozatokat érdemes kigondolni, amik nem okoznak fizikai károsodást, s még viccesek is. Milyen jó is a karácsonyfa alá behalva olvasni pizsamában, vagy elemlámpa fényénél könyvet nézegetni egy szép nyári estén, vagy a strandon heverészve magazint lapozgatni!

A hangos olvasás is fejleszti az olvasási készségeket, így akár összeállítható egy lista arról is, hogy a gyermekünk kinek olvasson. Ha nincs kéznél egy kistestvér, akkor hallgatóságnak megfelel a cicánk és a mindent türelmesen végighallgató kedvenc plüssállatunk is.

Az olvasóvá nevelést segítő program elemei megjelenésük szerint

Az ötleteket tartalmazó sablonokat megjelenési formájuk, kialakításuk alapján négy csoportba rendezhetjük.

(1) Olvasmányok nyomon követése, rögzítése

Ezek a formák a hagyományos olvasónaplókat juttathatják eszünkbe, de valójában csak annyiban egyeznek velük, hogy a már elolvasottakat rögzíthetjük rajtuk.

(a) Olvasmányfüzér

Készítsünk kis zászlókat! Minden zászló egy elolvasott könyvet jelent. A fejlécen egy kis keretben kap helyet a könyv (olvasmány) szerzője és címe, a zászló közepére kerül majd a könyv tartalma, ami néhány mondat és/vagy egy jellegzetes rajz. A zászlókat egy-egy könyv végigolvasása után szabad kidíszíteni. A kész zászlókból füzér fűzhető, ami éke lehet a családi otthonnak és büszkesége az olvasó gyermek kitartásának. A tanév elején összehasonlíthatjuk, hogy melyik tanuló füzére áll a legtöbb zászlóból. Néhány szépen elkészített zászló különleges dekorációs elem és olvasmányajánló lehet az iskolai könyvtárban.

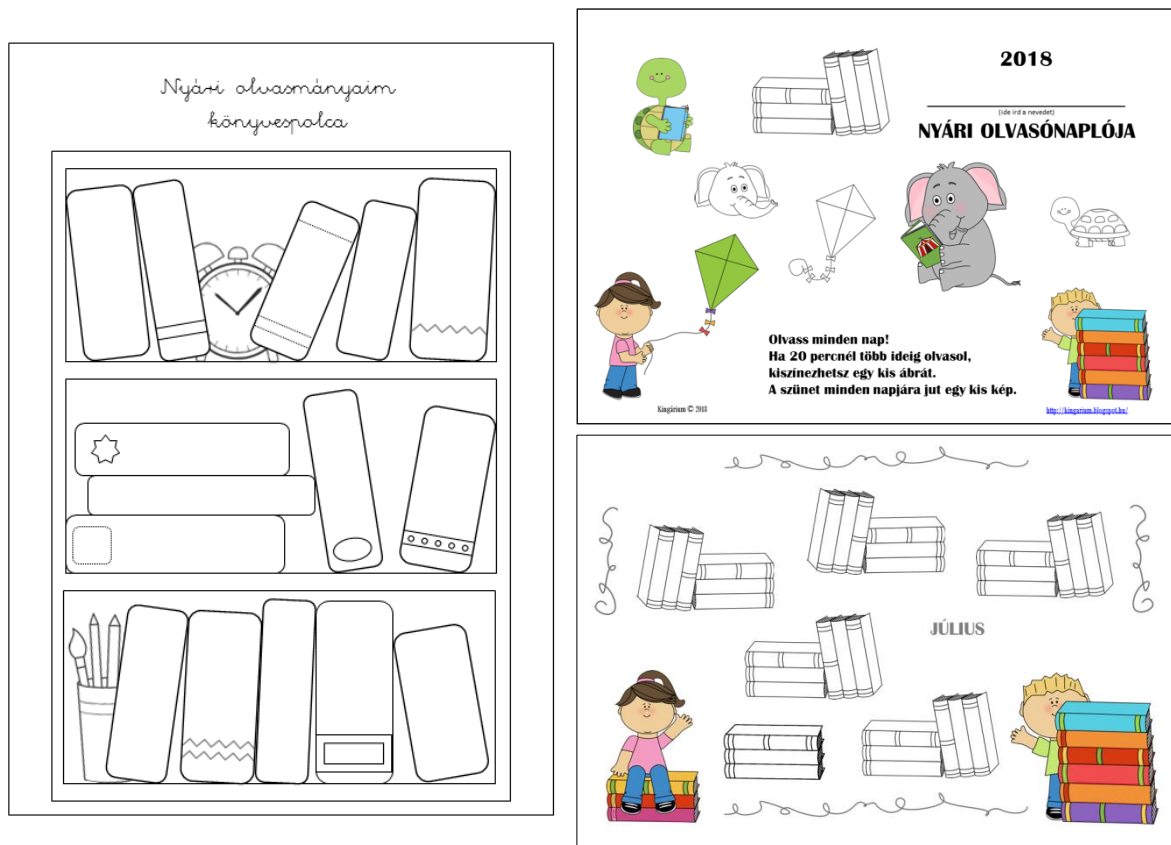
5. ábra: Olvasmányfüzér

(b) Értékelő táblázat

Egyszerű, táblázatos formában szerkeszthető értékelő táblázat a nyári olvasmányokról. Az olvasó gyerek minden olvasmányáról készíthet bejegyzést. Az olvasmány szerzője, címe, kezdésének és befejezésének időpontja mellett csillagokkal értékelheti, mennyire tetszett a könyv vagy az egyéb olvasmány.

(c) Színezők

A színezőket egy-egy könyv elolvasásának rögzítésére vagy a naponkénti olvasás követésére használhatjuk. Például polc kiszínezhető könyvekkel vagy napló a mindennapos olvasás nyomon követésére.

6. ábra: Színezők az olvasás nyomon követéséhez

(2) Naptárak

A naptársablonok a szünet napjaira bontva egykeznek fenntartani az olvasási kedvet.

(a) Mit olvassak?

A vakáció minden napjára gyűjthetünk olvasmányötleteket, amik lehetnek különböző szövegtípusok, szólhatnak különféle témakörökről, de lehetnek játékos ötletek is. Ez nagyfokú szabadságot enged a gyerekeknek a konkrét olvasnivaló kiválasztásában azért, hogy kézbe vehetik az olvasnivalókat, valamint lehetővé teszi, hogy megismerjék az olvasmányok változatosságát, megmozgassa a fantáziájukat, s végül döntési helyzet elé állítsa őket.

Szövegtípusok: ismeretközlő könyv növényekről, receptek gyűjtése grillezéshez, térkép böngészése utazáskor, új társasjáték szabálya.

Témakörök: történet, melyben vár is szerepel; mondák a Balatonról; nyári történet; a téli időjárás.

Játékos ajánlatok: édesanyám kedvenc ifjúsági regénye; egy könyv, melynek címe a nevem kezdőbetűjével indul; könyv, melynek címében szín szerepel.

MIT OLVASSAK A NYÁRON?						
2016 JULIUS						
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
27 Történet, melyben vár is szerepel	28 Bátonnáról szülő-történet	29 Klasszikus ifjúsági regény	30 Ismeretterjesztő könyv - növényekről	1 Hátról szülő-történet, mese	2 Keresd nyári szüneti receptet vasárnapra!	3 Könyv, melynek címe a neved kezdőbetűjével indul
4 Ismeretterjesztő könyv - hajókról	5 Humoros történet	6 Könyv, melynek szerzője magyar	7 Kedvenc könyvsorozatam egyik kötete	8 Megfilmesített történet	9 Magyar népmese	10 Anyukám kedvenc ifjúsági regénye
11 Előkönyv a nyaralóhelyünkről	12 Béviszárólátás összeadás	13 10 évnél nem régebben írt regény	14 Könyv, melynek címében szerepel egy szám	15 Egy karácsonyban be nem fejezett könyv	16 Keresd receptet grillezéshez!	17 Tengeri történet
18 25 öt vers a nyárról	19 Ismeretterjesztő könyv - lengeri állatokról	20 Tudós könyv	21 Történet Matyas királyról	22 Origami figura készítése leírás alapján	23 Kézikönyv szülő irás	24 Kék borítójú könyv

MIT OLVASSAK A TÉLI SZÜNETBEN?						
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
December 26. Olvass az új könyvedből!	December 27. Olvass el egy társasjáték szabályait!	December 28. Olvass el két téli mesét!	December 29. Olvass a téli időjárásról!	December 30. Olvass három téli verset!	December 31. Keresd meg a receptet szilveszter estéjére!	December 1. Olvass el Jézus születésének történetét!
Januar 1. Olvass találós kérdéseket!	Januar 2. Keresd meg a receptet, hogy mikor lesznek az iskolai szünetek!	Januar 3. Képzeld el a téli szünetet!	Januar 4. Képzeld el a téli szünetet!	Januar 5. Képzeld el a téli szünetet!	Januar 6. Képzeld el a téli szünetet!	Januar 7. Képzeld el a téli szünetet!

A téli szünetben is olvasd minden nap!
Ne feledd! A napi 20 percnél több olvasás csodát tesz!

7. ábra Naptárak a nyári és a téli szünetre

(b) Olvasmányaim

A gyerekek üresnaptár sablonban vezethetik, hogy egy-egy napon mit és mennyit olvastak. A táblázat lehetővé teszi a szövegtípusok jelölését is, így a vakáció végén nemcsak azt lehet összeadni, hogy mennyi idő telt el olvasással, hanem azt is érdemes megvizsgálni, hogy melyik szövegtípus bizonyult nyerőnek.

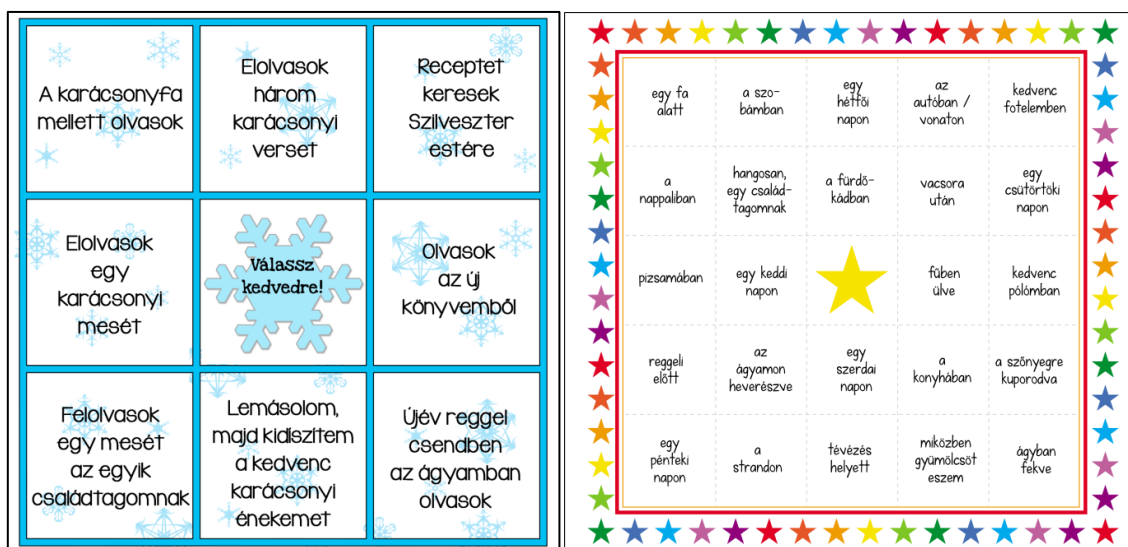
(3) Olvasási kalandok

Az olvasási kalandokban a korábban említett szövegtípusokon és játékos ajánlatokon túl felbukkannak első látásra furcsának tűnő, nem mindennapi tippek is (pl. olvass a kedvenc plüssállatodnak, olvass pizsamában), azonban hiszem, hogy az olvasásra nehezen rábírható gyermekek is kedvet kapnak egy-egy ilyen ötlet megvalósításához.

(a) Bingó az olvasás szolgálatában

A bingó eredetileg egy szerencsejáték, aminek alapgondolatát egyre gyakrabban használják az oktatás több területén is. A játék alapja egy 5x5-ös tábla, melynek mezőiben számok szerepelnek. A középső mező egy szabadon hagyott hely, amolyan joker. Minden játékos más összetételű táblát kap. A játék folyamán számokat sorsolnak ki. Ha szerepel a táblán a kisorsolt szám, akkor azt át kell húzni. Akinek előbb gyűlik össze egymás mellett, vagy vízszintesen, vagy függőlegesen, vagy átlósan öt áthúzott szám, „bingó”-t kiabálhat be. Ő egyben a játék nyertese is.

A mi bingószelvényünkön olvasmányok szerepelnek, közepén egy „szabad választás” nevű mezővel. Ha a tanuló teljesít egy olvasási feladatot a tábláról, akkor azt kiikszelheti. A tábla nagyságától függően három vagy öt egymás melletti áthúzás (vízszintesen vagy függőlegesen vagy átlósan) bingót jelent, amit ajándékkal jutalmazhatunk. Itt addig folytatódik a „játék”, amíg el nem fogy az összes mező, azaz amíg a gyermek nem olvassa el az összes olvasmányt. A bingótáblán szerepelhetnek szövegtípusok, témakörök, játékos helyzetek, de akár pontosan megnevezett olvasmányok is. Készíthető üres tábla, amit a gyermek maga tölthet ki még a játék megkezdése előtt.

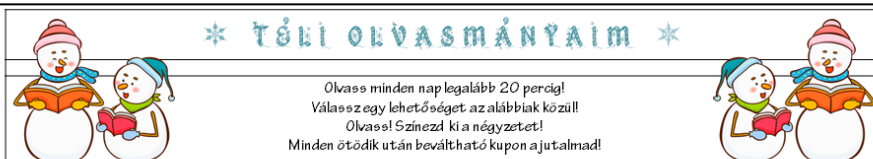

8. ábra: Bingótáblák télre és nyárra

(b) Táblás játékok az olvasás megszerettetéséért

Az olvasmányokat táblázatos formában is összegyűjthetjük. Az egyes olvasási módok, helyzetek a „Kinek...? Mit...? Hol...? Mikor...? Hogyan...? olvasol” kérdésre válaszolnak, melyek teljesítésekor meg kell jelölni a megfelelő téglalapot. A téglalapokon található ötletek tetszőleges sorrendben teljesíthetők, esetleg variálhatók. Előre megbeszélte számú jelölés esetén apró ajándékot kaphat jutalmul a gyermek.

 NYÁRI OLVASMÁNYAIM				
Olvass minden nap legalább 20 percig! Válassz egy lehetőséget az alábbiak közül! Olvass! Színezd ki a négyzetet! Minden ötödik után beváltható kupon a jutalmad!				
Kinek?	Mit?	Hol?	Mikor?	Hogyan?
Anyukámnak	Verset	Kertben	Reggeli előtt	Pizsamában
Nálam fiatalabbnak	Állatos mesét	A lakás egyik kuckójában	Várakozás közben	Fotelban űlve
Házállatomnak (plüssállatkámnak)	Magazint, képes újságot	Fürdőszobában	Lefekvés után	Elváltoztatott hangon
Barátomnak	Vicces történetet	Fa tetején, faágon	Ebéd után	Elemiámpa fényénél
Nálam idősebbnek	Recepteket	Strandon	Utazás közben	Napszemüvegben
Rokohomnak	A barátom kedvenc könyvét	Vonaton, repülőn	15 óra 15 perckor	Hason fekve
Nagymamámnak	Magyar népmesét	Szőnyegen	Zivatar idején	Énekelve

 * TÉLI OLVASMÁNYAIM *				
Olvass minden nap legalább 20 percig! Válassz egy lehetőséget az alábbiak közül! Olvass! Színezd ki a négyzetet! Minden ötödik után beváltható kupon a jutalmad!				
Kinek?	Mit?	Hol?	Mikor?	Hogyan?
Anyukámnak	Téli verset	Szobámban	Reggeli előtt	Pizsamában
Testvéremnek / unokatesómnak	Téli mesét	A lakás egyik kuckójában	Szentestére várva	Fotelban űlve
Házállatomnak / plüssállatkámnak	Magazint, képes újságot	Karácsonyfa mellett	Újév reggelén	Elváltoztatott hangon
Barátomnak	Recepteket	Könyvtárban	Ebéd után	Énekelve
Könyvtárosnak	Téli sportokról	Anyá kedvenc helyén	Havazás idején	Mikulás sapkában
Nagymamámnak	Új, ajándékba kapott könyvet	Konyhában / étkezőben	17 óra 25 perckor	Hason fekve

9. ábra Nyári és téli kalandok

Az eddig említett módszereket főképpen a 6-10 éves, alsós korosztály számára ajánlom.

(4.) Olvasási kihívások

A közösségi oldalak térhódításának köszönhetően nagy divatját éljük az élet különböző területein szervezett kihívásoknak. Terjedőben vannak a könyvtárak, könyves közösségi oldalak által összeállított olvasási kihívások, melyek célközönsége a felnőtt olvasótábor. Könyvtárostanárként érdemes figyelmet szentelnünk ennek a trendnek, mivel pont azt a korosztályt – a 10-18 éves korúakat – célozhatjuk meg, amelyekre minden téren kisebb befolyást tudunk gyakorolni.

A kihívás olyan versengési forma, ahol egy adott témakörben a hozzá kapcsolt feladatok (kihívások) közül minél többet kell teljesíteni. Páratlan lehetőség az olvasás kalandossá tételéhez! Az olvasási kihívások két nagy csoportra oszthatók, attól függően, hogy konkrét olvasmányokat jelölünk meg vagy csak témaköröket, ötleteket adunk meg az olvasók leleményére, ismereteire, fantáziájára bízva az olvasmányok kiválasztását. A kihívás elkészítésénél elsősorban a célközönséget kell figyelembe venni, iskolában elsősorban a különböző korcsoportokat. Kihívásaimmal a felsős korosztályt szólítom meg, felvetéseimmel a nyári szünidős olvasmányok kiválasztásában kívánok segítséget nyújtani. A tanév végén közzétett versengésre szólító felhívás felkeltheti nemcsak a könyvmolyok figyelmét, hanem a gyengébben olvasókét is.

Elhatároztad, hogy idén nyáron sokat fogsz olvasni?

De nem tudod, hogy mit olvass?

Nincs ötleted?

Segít a 2015-ös "Nagy nyári olvasási kihívás"!

Te hány könyvet tudsz elolvasni a lista alapján?

A kihívásokat tartalmazó gyűjtemények 30-30 olvasmányfajta jelölnek meg, tekintet nélkül bármilyen rendszerre. A teljesség igénye nélkül néhány példa:

Regények: regény, amit abban az évben írtak, amikor születtem; egy népszerű szerző első regénye; Magyarországon játszódó regény; megfilmesített regény.

Olvasmányok formai jellemzők alapján: könyv, melynek címe két szóból áll; női szerző könyve; könyv, melynek borítóján víz látható; könyv, melynek borítója zöld színű.

Személyes kötődésű olvasmányok: barátom/barátnőm kedvenc regénye; édesapám/édesanyám kedvenc ifjúsági regénye; egy kedvelt tanárom által említett költő művei.

Nagy nyári olvasási kihívás
2015

- Klasszikus ifjúsági regény
- Megfilmesített regény
- Magyarországon játszódó regény
- Mese-gyűjtemény
- Idén kiadott regény
- Humoros könyv
- Női szerző könyve
- Regény, melynek egy állat a főszereplője
- Olyan regény, aminek a címe egy szóból áll
- Ismeretterjesztő könyv - történelemtől
- Detektívregény
- Egy népszerű szerző első regénye
- Egy nyárról szóló regény
- Barátom által ajánlott könyv
- Egy könyv, amely megkapta az Év gyermekkönyve díjat
- Megtörtént eseményen alapuló regény
- Édesanyám kedvenc ifjúsági regénye
- Édesapám kedvenc ifjúsági regénye
- 100 évnél régebben írt regény vagy mese
- Könyv egy olyan írótól, akitől már olvastam
- Könyv, amit egy nap alatt elolvastam
- Ismeretterjesztő könyv - növényről
- Regény, amit abban az évben írtak, amikor születtem
- Többkötetes könyv egy része
- Balatonnál játszódó történet
- Könyv, melynek címében szerepel egy szín
- Mágikus elemeket tartalmazó regény
- Ismeretterjesztő könyv - állatról
- Egy korábban be nem fejezett könyv
- Képregény vagy képeskönyv

Nagy nyári olvasási kihívás
2017

- 10 évnél nem régebben írt regény
- Könyv, melynek címében szerepel egy lánynev
- Detektívtörténet
- Barátom/barátnőm kedvenc regénye
- Magyar regény, amiből filmet készítették
- Egy könyv, amit Édesanyám/Édesapám ajánlott
- Regény, melyben mítikus lények is szerepelnek
- Egy regény, melynek borítója (kötése, gerince) zöld színű
- Könyv, melynek címében szerepel egy szám
- Egy könyv, melyet egy tanárom ajánlott a tanév során
- A polcomon rejtőzött, olvasásra váró könyv
- Kutya könyvregény
- Szülővárosomban/megyémben élő költő könyve
- Barátságáról szóló könyv
- Olyan író műve, akinek a neve a keresztnem első betűjével kezdődik
- Egy 300 oldalnál hosszabb könyv
- Regény, melynek címében szerepel egy város vagy ország neve
- Középkori történet vagy történelmi regény
- Inárréregény
- Könyv, melynek a borítóján víz látható
- Napló- vagy levegény
- Regény az elmúlt tanév kötelező olvasmányának
- Magyar történelmi hősről szóló könyv
- Könyv, melynek címében szerepel egy fiúnev
- Budapesten játszódó történet
- Szülem korosztályának egyik kedvenc ifjúsági regénye
- Egy regény, ami a jövőben játszódik
- Könyv, melynek címe két szóból áll
- Kortárs magyar költő/költők versei
- Regény, melynek címében szerepel egy állat neve
- +1 Szabad választás

10. ábra: Nyári olvasási kihívások

Az olvasás jutalmazásáról

Az előző oldalakon megismerkedhettünk néhány olyan módszerrel, amelyek a tapasztalataim szerint eredményre vezetnek. A nehezen motiválható gyerekeknél, akiknél az olvasás iránti belső motiváció teljes hiányát tapasztaljuk, ezek a módszerek is kevésnek bizonyulhatnak. Az ő esetükben érdemes meggondolni, hogy jutalmazással elérhető-e a kívánt eredmény. Jutalmakkal ugyanis nagymértékben befolyásolható a feladatvégző kedv és növelhető a teljesítmény, még abban az esetben is, ha a feladatot külső ráhatás nélkül is elvégeznék. (Németh, 1998)

Mivel a jutalmazásnak számos káros hatása lehet, gondosan kell megválasztani az olvasásért járó honorárium módját annak érdekében, hogy a gyermek olvasáshoz való viszonya a kívánt irányban haladjon. A kupon egyszerű és jó csalinak bizonyul az olvasáshoz való pozitív viszonyulás kialakításában. A kuponok beváltható jegyek, amelyeken szerepel egy-egy ajándék neve. Ezek az „ajándékok” általában olyan – nem igazán különleges – dolgok, amikre a vakáció idején egyébként is sor kerülhet (pl. fagyizás, kedvenc süti), vagy lehetnek olyan családi együttlétek is, amelyekre már régóta vágyódnak a gyerekek, de időhiány miatt ritkán valósulnak meg (pl. társasozás, állatkerti séta). Közös, gyerek-szülő közti megegyezésnek kell születnie ahhoz, hogy mikor jár jutalom az olvasásáért, és a kupon mikor váltható be.

11. ábra: Kuponok a jutalmazáshoz

Az olvasást ösztönző kiadványok terjesztése az iskolában

Alsó tagozaton a tanév utolsó szülői értekezletén rendszerint szóba kerül a szünidei olvasás fontossága. A tanító – az osztály olvasási készség szintjét és érdeklődési irányultságát jól ismerve – a könyvtárostanárral karöltve bőséges olvasmánylistát állíthat össze a könyvesbolti forgalomban beszerezhető kurrens és a könyvtárakból kikölcsönözhető klasszikus ifjúsági irodalomból.

A néhány éve tartó gyakorlatom alapján könyvtárostanárként levéllel fordulok az elsősztályos gyermekek szüleire, amelyben az olvasás egész életre kiható befolyásáról, a mindennapos olvasás fontosságáról adok tájékoztatást. A szülők is jelentős feladatot kaphatnak gyermekük olvasási készségének fejlesztésében, amennyiben rávilágítunk, hogy az olvasmányok megértéséhez úgy segíthetik hozzá őket, ha időt szánva beszélgetnek róla, illetve néhány kérdést tesznek fel vele kapcsolatban. A szülői levél tanácsként tartalmazza az olvasmányok megértéséhez megfogalmazott néhány lehetséges alapvető kérdést.

<i>Kérdések szépirodalmi művekhez:</i>	<i>Kérdések ismeretközlő művekhez:</i>
Hol játszódik a történet?	Miről szólt az olvasmányod?
Kik a főbb szereplők?	Mi tetszett a leginkább a könyvben?
Mi a cselekmény?	Mit találtál a legérdekesebbnek?
Hogyan oldódnak meg a bonyodalmak?	Mit mesélnél el a barátodnak?
Hogyan kezdődik a történet?	Szívesen olvasnál még mást is erről a témáról?
Hogyan végződik a történet?	Olvastál már hasonló könyvet?
Melyik szereplő tetszett a leginkább?	Hogy tetszettek a képek, az illusztrációk?
Mi tetszett a történetből leginkább?	Találkoztál idegen szavakkal, kifejezésekkel, amiket nem értettél?
Mit kérdeznél az írótól, ha találkoznál vele?	Mit kérdeznél az írótól?
Hány csillaggal jutalmaznád a történetet/ könyvet?	Kinek ajánlanád ezt a könyvet?

A levélben segítségképpen olvasást ösztönző ötleteket sorakoztatok fel, és szemléltetés céljából a szülői értekezletre egy kinyomtatott válogatást is küldök az általam készített anyagokból. Lehetővé teszem, hogy azokat a szülők adott helyről letölthessék. Az alsó tagozatos diákokat a tanév utolsó könyvtárlátogatásán, valamint a hosszabb téli szünet előtt ajándékként egy-egy vidám, olvasásra buzdító anyaggal lepem meg.

A felsőbb osztályosok könyvtárlátogatási szokásai lényegesen eltérnek a kisebbekétől, ezért elengedhetetlen a jó kapcsolat és együttműködés kialakítása a magyar szakos tanárokkal és az osztályfőnökökkel. A tanulókat leginkább az ő segítségükkel érem el, rájuk támaszkodom

abban az erőfeszítésben, hogy mindenkihez eljussanak az olvasást népszerűsítő kiadványaim.

Tapasztalatok, eredmények, tervek

Hiszem, hogy az a diák, aki kevésbé szeret olvasni, de folyamatosan találkozik az olvasmányok sokszínűségével, és segítséget is kap ahhoz, hogy bőséges palettáról válasszon magának olvasnivalót, előbb-utóbb megtalálja az érdeklődésének megfelelő olvasmányt.

Könyvtárostánári munkánk gyümölcsöző hatásait az olvasóvá nevelés terén hosszú távon leginkább a szövegértési felmérések számszerűsíthető adataival vizsgálhatjuk. A mi iskolánk könyvtárában az olvasóink és a kölcsönzések számának elemzése nem ad megfelelő támpontot, mivel tanulóink főként saját könyveikből olvasnak, könyvtárból csak alig 20%-uk választ olvasmányt. Azonban mégis lehetséges az eredmények mérése, a következtetések levonása, amennyiben tanulóinkat arra is ösztönözzük, hogy a tanév legelején hozzák el a könyvtárba a szünet előtt átadott, kitöltött anyagainkat. Immár ötödik éve alkalmazom a jelen írásban említett módszereket, s a kitöltött, kidíszített füzetek, zászlók, lapok arról győznek meg, hogy az általam választott út célravezető.

A visszajelzések és az a tény, hogy az olvasóvá nevelés szívügyem, arra buzdítanak, hogy az elkövetkezendő időszakban olyan újabb, kreatív módszereket fedezzek fel, amelyekkel a nehezen motiválható 6-14 éves tanulóknál és a 12 év feletti, kamaszodó korosztálynál tudok jó eredményt elérni. Remélem, hogy a játékoságon alapuló ötleteim segítséget nyújtanak szakmánk és az egész oktatásügy egyik legfontosabb területén, az olvasási készség fejlesztésében és az egész életen át tartó olvasás megalapozásában.

QR-kódos elérés a nyomtatható anyagok letöltéséhez

Felhasznált irodalom

Gereben Ferenc (1997): Az ún. "Máté-effektus" az olvasás- és könyvtárszociológiában. *Könyvtári Figyelő*, **43.** 3. sz. 466-475.

URL: <http://epa.oszk.hu/00100/00143/00023/gereben.html> [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

Grellet, F. (1991): *Developing reading skills*. Cambridge University Press, Cambridge.

Gyermekirodalmi adatbázis (2018). OSZK Könyvtári Intézet, Budapest. URL: <http://ki2.oszk.hu/gyerekirodalom/> [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

IFLA Iskolai Könyvtári Szekciójának Állandó Bizottsága (2015): *IFLA Iskolai könyvtári útmutató*. KTE, Budapest

Márai Sándor (2001): *Füveskönyv*. Helikon, Budapest

Mihály Ildikó (2009): Vakációpánik és ami mögötte van. *Tani-tani*, **14.** 3. sz. 79. URL: http://www.tani-tani.info/093_mihalyi01 [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

Németh Erzsébet (1998): A külső ösztönzők hatására kialakuló viselkedés- és attitűdváltozások komplex vizsgálata. *Magyar Pedagógia*, **98.** 4. sz. 319-338.

Nuttall, C. (1982): *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*. Heinemann, Oxford.

Péter Orsolya Adél (2002): Az olvasási készség fejlesztése. *NyelvészNet*. URL: <http://www.nytud.hu/pp/oap.html> [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

Péterfi Rita (2011): PISA-vizsgálat és kompetenciamérés. A magyar diákok szövegértési teljesítménye. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, **20.** 5. sz. 3-13.

Serafini, F. (2013): *About Frank Serafini*. www.frankserafini.com. URL: <http://frankserafini.com/about-frank-serafini/> [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

Steklács János (2018): PISA 2015 után, PISA 2018 előtt. A szövegértő olvasás fejlesztésének, tanításának feladatai. *Könyv és Nevelés*, **20.** 1. 30-49. URL: <http://folyoiratok.ofi.hu/konyv-es-neveles/pisa-2015-utan-pisa-2018-elott#main-content> [Utolsó letöltés: 2018.10.15.]

Kajtárné Tancsics Hajnalka:

Olvasóvá nevelés a Szombathelyi Neumann János Általános Iskola Könyvtárában

„Súlyos függőségtől szenvedek: nem tudok leszokni az olvasásról. Tudom, hogy káros szenvedély, de egyszerűen képtelen vagyok uralkodni magamon – ha egy jó könyv kerül a kezembe, máris elkezdem falni. Ráadásul a szenvedélyemet szenvedélyesen szeretném átragasztani másokra is: minél több olvasót szeretnék látni magam körül.”
(Pompor, 2014. 9.)

Pontos megfogalmazása ez egy könyvtárostánár életének, olvasóvá nevelő munkájának. Hiszem, hogy a személyes példamutatásnak, az elköteleződésnek óriási szerepe van az iskolai könyvtárban, ráadásul egy olyan társadalomban, ahol a családi nevelés átalakulóban van, amikor a szülők egy része átadta az iskolának a felelősséget, hogy olvasó felnőttet neveljen gyermekéből. Nincs így könnyű dolgunk, hiszen az olvasásra nevelés (is) a családban kezdődik. Az iskolába kerülő gyermekek anyanyelvi fejlettségében egy-másfél évnyi különbség lehet a minden nap mesét halló gyerekek javára, és valószínűleg belőlük lesz az igazán jó olvasó is. (Vekerdy, 2001) Ezt a lemaradást – ha behozni nem is, de – csökkenteni tudjuk a könyvtár olvasóvá nevelő tevékenységével.

A gyerekek szellemi és pszichikai fejlődésük során számos konfliktussal szembesülnek. Az olvasmányaik átélésekor azonosulnak azok hőseivel, példát vesznek róluk. Ebben rejlik az olvasmányok legnagyobb ereje: mintát szolgáltatnak a felnövekvő nemzedéknek, ezért is nagyon fontosak a mesék. Régen a szülők olvastak mesét a gyerekeknek, ma sok az elfoglaltságuk. Emiatt ezt a szerepet átveszi a televízió, a videó és a számítógép. Egyre ritkábbak a meghitt családi együttlétek, beszélgetések, és elmarad a gyerekek számára fontos esti mese szülő által elmondott vagy felolvasott formája. (Bartos, 1999) A gyerekek szellemi fejlődéséhez, beszédkészségének és intelligenciájának növekedéséhez nélkülözhetetlenek a mondókák, a versek, a dalok, a mesék. A mesék megragadják a gyerekek képzeletvilágát, hozzájárulnak a fantázia kialakulásához és a lelki problémák feldolgozásához.

A mesék után jöhetnek a meseregények és azt követően az ifjúsági regények. A Könyvtári Intézet Gyermekirodalmi adatbázisa kiváló segítség ahhoz, hogy könyvtárostánárként eligazodjunk a magyar nyelven megjelent gyermek- és ifjúsági irodalom tengerében. Nagyon fontos, hogy a gyerekeknek életkoruknak megfelelő olvasnivalót adjunk a kezükbe, hiszen nem elriasztani akarjuk őket, hanem olvasóvá tenni. Talán éppen ezért kellene változtatni a kötelező olvasmányok gyakorlatán. Ha azt szeretnénk, hogy pozitív élményt

jelentsen az olvasás, akkor olyan olvasnivalót kell ajánlani, amelyet megértene a mai gyerekek. Amennyiben olyat erőszakolunk rájuk, amit nem értenek, akkor nemcsak attól a regénytől vesszük el a kedvüket, hanem talán még az olvasástól is. Fontos, hogy a mai fiatalok is megismerjék Jókai és Móricz regényeit, de majd akkor, amikor érett olvasók lesznek. Gondoljuk csak végig, hogy mindazok az értékek – szeretet, család, igazság, becsület, tisztelet –, amelyeket közvetíteni akarunk, megvannak-e a Harry Potter regényekben? Hát persze, hogy megvannak! És megtaláljuk még számtalan regényben, amelyet gyermekeink szívesebben olvasnának...

Azonban nemcsak az iskolai könyvtáraknak, a könyvtárostánároknak a feladata az olvasóvá nevelés, hanem minden pedagógusé, függetlenül attól, hogy milyen tantárgyat tanít. Mindenkinek a saját területén kell megtennie a tőle telhetőt.

A Neumann Iskola Könyvtára

A Szombathelyi Neumann János Általános Iskola 1962-ben nyitotta meg kapuit. Már induláskor kialakítottak egy „könyvtárat”, igaz ez egy üveges szekrényt jelentett az első emeleti zsbongóban, de jól jelzi a törekvést az olvasóvá nevelésre. Azóta sokszor költözött épületen belül a könyvtár, míg 2003 őszén megtalálta végleges helyét a tetőtérben, egy 90 m²-es tágas, világos helyiségben. Az elmúlt 15 évben is sokat változott, egyre barátságosabb, hívogatóbb lett a könyvtárostánárok lelkes szépítő munkájának köszönhetően. 8000 dokumentumot tartalmazó szabadpolcos állomány segíti az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott célok elérését. Egy iskolai könyvtár akkor tud eleget tenni feladatának, ha az iskolai élet minden szereplőjétől megkapja a támogatást és mindenki fontosnak érzi létét. Ez a támogatás a mi iskolánkban megvan, mind az iskolavezetés, mind a kollégák részéről. A gyerekek pedig a könyvtár használatával, a programokon való részvétellel, személyes megnyilvánulásaik alkalmával biztosítanak minket arról, hogy a könyvtár mindannyiunk számára érték. Igyekszünk olyan iskolai könyvtárat kialakítani, amely a közösségi élet egyik központja az iskolában. Olyan hely, ahova szívesen jönnek be a diákok és a kollégák, akár irodalomgyűjtés miatt, akár órákra való felkészülésre, akár programokon való részvételre.

Olvasásnépszerűsítés a Neumann Iskola Könyvtárában

A könyvtárostánárok egyik feladata a diákokkal, hogy olyan olvasmányokat ajánljanak, amelyek megfelelnek a korosztályuk ízlésvilágának. Az iskolai könyvtáraknak pedig az, hogy megerősítsék az olvasással kapcsolatos pozitív élményeket. Ezt felismerve alakítottuk ki iskolánkban az olvasásnépszerűsítő rendezvények szervezésének hagyományát. A

programsorozat átível egy tanévet, ráirányítva ezzel a figyelmet az olvasásra és az iskolai könyvtárra. Színes programokkal várjuk a gyerekeket a Népmese napján, az Iskolai Könyvtári Hónap keretében az iskolai könyvtári éjszakán, valamint a Nemzetközi Gyermekkönyvnapon.

A **Népmese Napján** (szeptember 30.) a könyvtárat olvasókuckóvá (olvasólámpával, fotellel, szőnyeggel, amire leülhetnek a gyerekek) alakítjuk. Egész délelőtt és a délután egy részében is magyar népmesét mondunk/olvasunk – ki-ki vérmérséklete szerint – a gyerekeknek. Ezen a napon minden diák legalább egy népmesével a tarisznyájában térhet haza. Úgy vettük észre, hogy nemcsak a gyerekek élvezik... A meseolvasó naphoz kapcsolódott a már egy héten át tartó „mesejáték”, mely egy-egy magyar népmeséhez kapcsolódó rövid kérdéseket tartalmazó feladatlap megoldásából áll.

1. kép: Első osztályosok hallgatják a mesemondót

A következő esemény, amivel az olvasásra irányítjuk a figyelmet, az **Iskolai Könyvtári Hónap**. Ebben az időszakban (októberben) több program vár a gyerekekre. Lehet szavazni a legjobb könyvre, lehet könyvajánlást írni, könyvborítóból kitalálni a könyv címét, rejtvényt fejteni. A legnépszerűbb és a legnagyobb figyelmet kiváltó program azonban az volt, amikor a kollégák különböző regényekből olvastak fel a hangosbemondóban és a részletek alapján kellett kitalálni a könyv címét és szerzőjét. Az **iskolai könyvtári éjszaka** új kezdeményezés, de hamar népszerű lett. Változatos, színes programokkal maradandó élményeket nyújtunk diákjainknak és családjaiknak. A szülők betekintést kapnak az iskolai könyvtár működésébe, közelebb kerülnek az iskolához és a pedagógusokhoz, különleges kontextusban találkoznak az iskolai

élet szereplőivel. Programjaink között író-olvasó találkozók, könyvjelző készítés, könyvtári játékok, olvasó flashmob, könyves selfie, társasjátékok, meseolvasás, diafilmvetítés szerepeltek az elmúlt években.

2. kép: Olvasó flashmob az iskola udvarán

A legtöbb szervezést és előkészületet igénylő program a Nemzetközi Gyermekkönyvnap alkalmából megrendezett szellemi akadályverseny.

Olvass velünk! – Akadályverseny a Nemzetközi Gyermekkönyvnap alkalmából

1967 óta április 2-a, vagyis Hans Christian Andersen születésnapja a Nemzetközi Gyermekkönyvnap. A könyvnapi események célja, hogy olvasásra bátorítsa a gyerekeket és felhívja a figyelmet a gyermekirodalomra. Ehhez az elképzeléshez igazodva rendezünk a Neumann Iskolában 2007 óta olvasásnépszerűsítő akadályversenyt. Az ötletet a Jonatán Könyvmolyképző Könyvmoly-Galaxis játéka adta, ahonnan számos ötletet átvettünk, ugyanakkor a saját igényeinkre és képünkre formáltuk a vetélkedőt.

Az akadályverseny 2007-től 2012-ig iskolai keretek között zajlott, 2013-tól a szombathelyi városi iskolák között, 2018-tól pedig a Szombathelyi Tankerület iskolái között hirdetjük meg. A projekt hagyománnyá válása és kiterjesztése egyértelműen a siker, az eredményesség jele.

Egyik célunk az volt a verseny elindításakor és azóta is, hogy a gyerekek ráérezzenek az olvasás örömeire, szabadidejükben egyre több értékes irodalmat olvassanak, és ezzel fejlődjön szövegértési és szövegalkotási kompetenciájuk. Másik, nem titkolt célunk gyakorlott könyvtárhasználók nevelése, a vetélkedőn keresztül a figyelem ráirányítása a könyvtárakra, a könyvtárak fontosságára és létjogosultságára.

A vetélkedő egy megadott szépirodalmi mű elolvasására épül, egy délután alatt lezajlik, de előzetes feladatok is mindig kapcsolódnak hozzá. A gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően választjuk ki a feldolgozandó irodalmat, melyek mindig különböznek a kötelező olvasmányoktól. Olyan olvasnivalót igyekszünk választani, amelyek a mai kisgyermek és tinédzserek érzelme- és gondolatvilágának jobban megfelelnek, ugyanakkor értékesek és hasznosak is.

A program során ötvözzük a hagyományos és az elektronikus dokumentumok valamint az IKT eszközök használatát, utóbbiakkal fejlesztve a gyermekek digitális kompetenciáját. Volt olyan év, amikor elektronikus formában kaptak feladatlapot és az internet segítségével kellett válaszolni a kérdésekre. Használjuk a Web 2.0 adta lehetőségeket is, totót a Redmenta alkalmazásával töltötték ki a diákok, valamint online puzzle is szerepelt már a versenyen.

A vetélkedőt három korosztálynak hirdetjük meg: 3-4., 5-6. és 7-8. évfolyam Mindkét felsős kategória feladatsora ugyanaz, de külön-külön értékeljük őket.

A megvalósításban részt vesznek az iskola pedagógusai, hiszen minden állomásra állomásvezető kell. Összesen 12 fő dolgozik állomásvezetőként a verseny délutánján. A közösségi szolgálat keretében középiskolás diákok is jelen vannak, ők segítik az épületben való eligazodásban a többi iskolából érkező csapatokat.

A programhoz anyagi támogatás nyújt a Neumannos Tanulókért Alapítvány és Szombathely Város Önkormányzata (2013 óta). Ennek köszönhető, hogy ugyan szűkös költségvetésből, de méltó ajándékot kaphatnak a dobogósok és nem tér haza senki üres kézzel. Az első három helyezett csapat minden tagja, mindhárom korosztályban könyvet kap, a többieknek pedig valamilyen aprósággal – könyvjelző, csokoládé – kedveskedünk. Úgy gondoljuk, hogy mindenki megérdemel valamilyen ajándékot, hiszen minden versenyző elolvasta a könyvet, készült az előzetes feladattal.

Az alábbi olvasmányokat dolgoztuk fel az elmúlt években:

Alsó tagozat:

- népmesék, állatmesék
- Mátyás király mondái
- Lázár Ervin: Gyere haza Mikkamakka!
- Gárdonyi Géza: Gólyák, méhek, kislibák
- Móra Ferenc: A gólyafészek, A húsvéti tojás
- Móra Ferenc történetek
- Békés Pál: A kétbalkezes varázsló
- Jeff Kinney: Egy ropi naplója 1.

- David Williams: A milliárdos fiú
- Balázsy Panna: Szandra és a 3. b – Csuromvíz
- Kertész Erzsébet: Panthera

Felső tagozat:

- Nógrádi Gábor: Petepite
- Szitakötő című folyóirat 1-4. száma
- Gárdonyi Géza: Március
- Fekete István: Az erdő felébredt
- Nógrádi Gábor: Segítség, ember!
- Bosnyák Viktória: Tündérboszorkány
- Leiner Laura: A Szent Johanna gimnázium 1. Kezdet
- Nyulász Péter: Helka
- Leiner Laura: Késtél
- Gimesi-Jeli-Tasnádi: Időfutár 1. A körző titka
- Bosnyák Viktória: Elképesztő!
- Bíró Szabolcs: Elveszett csillagok

A megvalósítás fázisai minden évben a következők: Az előkészületek már előző év ősztől megkezdődnek. Legelső feladat az olvasmányok kiválasztása, mely mindig több 8-9 és 10-14 éveseknek szóló ifjúsági regény elolvasását jelenti, hogy megtaláljuk a megfelelőt. Ezután – még februárban – felhívást teszünk közzé a tankerületi általános iskolákban. A versenyfelhívást a könyvtárostanárokhoz küldjük, akik lelkesen szervezik saját iskolájukban a csapatokat. Ebben a felhívásban nevezük meg a korosztályonkénti olvasnivalót, jelöljük ki a jelentkezési határidőt és a verseny időpontját. A jelentkezési határidő letelte után előzetes feladatokat kapnak a gyerekek, melyek célja a versenyre hangolódás. Az előzetes feladatok általában a következők:

- csapatkapitányt kell választani,
- nevet kell kitalálni a csapatnak,
- egy előre elkészített (általunk küldött) csupasz menetlevelet kell díszíteni bármilyen technikával,
- a csapat összetartozását kifejező jelet kell kitalálni, amelyet a versenyen viselni kell,
- egy közös feladatot, projekt munkát kell végrehajtani a csapatnak.

A menetlevelet kézbesítő juttatja el az iskolákba a könyvtárostanárokhoz, majd ők adják tovább a gyerekeknek.

Amíg a gyerekek az előzetes feladatokkal és az olvasással foglalatostkodnak, addig a háttérben is zajlik a munka. Újra elolvassuk mi is a kiválasztott olvasmányokat és elkészítjük a feladatlapokat. Kidolgozzuk a feladatok értékelésének módszerét, megadjuk az elérhető pontszámokat.

Az akadályverseny előtt néhány nappal értékeljük az elkészült menetleveleket, a csapatok által kitalált neveket és a projektmunkát is. A csapatok által – ezekre a feladatokra – begyűjtött pontokat rávezetjük a menetlevelekre. Az összetartozást kifejező jelzés értékelése az akadályversenyen történik.

Az akadályverseny napján a lebonyolításhoz szükséges dolgok:

- feladatlapok a csapatok számának megfelelően
- íróeszközök az állomásokra
- állomásvezető pedagógus minden állomásra
- megoldókulcs és útmutató a pontozáshoz az állomásvezetőknek
- külön helyszín (tanterem) minden állomásnak
- ajándékok a részt vevő gyerekeknek

Az értékelés és az eredményhirdetés az akadályverseny délutánján történik. Minden résztvevő kap ajándékot, hiszen a cél az, hogy a gyerekek jól érezzék magukat, jó élményekkel gazdagodjanak a verseny során.

A verseny nagyon népszerű mind a mi iskolánkban, mind a városi iskolák között. Általában 9-10 iskola nevez versenyzőket, a létszám kezelhetősége miatt muszáj volt bevezetni, hogy egy iskola egy korosztályban két csapatot indíthat. Általában 25-30 között van a csapatok száma, ez 75-90 főt jelent. Van olyan iskola, ahol előválogatót tartanak, és úgy választják ki, hogy ki jöhet a tankerületi megmérettetésre. A gyerekek komolyan veszik az előzetes feladatokat, nagyon kreatív módon készítik el a projekteket és mindig nagyon tetszetős a csapat összetartozását kifejező jelzés is. Olyan gyerekekkel pedig nem találkoztunk még, aki úgy jött, hogy nem olvasta el a kiválasztott könyvet.

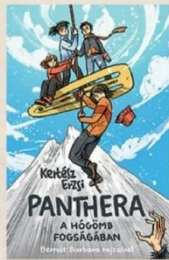
Mindez óriási motivációt jelent nekünk a folytatásra. A vetélkedő alapgondolata kiállta az idő próbáját, de természetesen szükség van a folyamatos megújulásra is. Ennek érdekében mindent megteszünk a Neumann Iskola könyvtárában. Figyeljük a gyermek- és ifjúsági irodalom újdonságait, az aktuális trendeket. Képezzük magunkat annak érdekében, hogy a legújabb online alkalmazásokat be tudjuk vonni a feladatmegoldásba és sokat ötletelünk a feladatokat illetően. Reményeink szerint még sok-sok csillogó szemű diák érkezik iskolánkba az akadályversenyre, akik mind gazdagabbak lesznek egy olvasmányélménnyel és egy olyan

programmal, ahol nagyon jól érezték magukat. A mi szándékunk és kitartásunk megvan ehhez. Számítunk a kollégákra és az olvasni szerető felnövekvő nemzedékre.

A következőkben egy 3-4. osztályosoknak készült feladatlapba, valamint a vetélkedő néhány pillanatába tekinthet be az olvasó.

Nemzetközi Gyermekkönyvnap
Akadályverseny 2018. április 4-5.

A Neumann János Általános Iskola Könyvtára szellemi akadályversenyt hirdet a Szombathelyi Tankerület általános iskolái számára 3 kategóriában, az alábbi olvasnivalókkal:

	<p>3-4. évfolyam Kertész Erzsé: Panthera</p> <p>5-6. és 7-8. évfolyam Biró Szabolcs: Elveszett csillagok</p>	
---	---	---

A versenyre 3 fős csapatok jelentkezését várjuk. Aki jelentkezik, annak a legelső és legfontosabb feladata elolvasni a korosztályának megfelelő irodalmat!
Jelentkezési határidő: 2018. február 22.

A jelentkezési határidő letelte után a versenyre hangoló előzetes feladatokat kapnak a gyerekek. A versenyre 2018. április 4-én (alsósok) és 5-én (felsősök), 15 órakor kerül sor.

Várunk minden olvasni szerető diákot egy kellemes, vidám, játékos vetélkedőre a Neumann Iskola Könyvtárában!

3. kép: Felhívás az akadályversenyre

Nemzetközi Gyermekkönyvnap

*Kedves Gyerekek!
Reméljük, már olvassátok a
könyvet!
Tetszik? Jól szórakoztok?
Most egy kis feladat vár rátok,
ahogy ígértük.*

3-4. osztályosoknak:

Készítetek nevezési lapot (A4-es méret), amelyen szerepel a csapat és a tagok neve is! (10 pont)

5-8. osztályosoknak:

Készítetek egy prezentációt (ppt vagy prezi), melyben bemutatjátok a regényt és azokat az egri helyszíneket, amelyeket a szereplők végigjárnak az „Elveszett csillagok” keresése során! Az elkészült prezentációkat elektronikus formában várjuk.

Mindenkinek:

1. Találjátok ki csapatotokhoz illő nevet! (5 pont)
2. Kaptok egy menetlevelet, melyen csak a legszükségesebb információk szerepelnek, és mindenfajta díszítést nélkülöz. A Ti dolgotok a menetlevél szebbé tetele úgy, hogy a táblázatok szabadon maradjanak! (10 pont)
3. Válasszatok magatoknak valamilyen jelzést, mely a csapat összetartozását fejezi ki! (pl.: jelvény, kendő, hajpánt, öltözék, kitűző, festés, stb.) Az akadályversenyen látható legyen rajtatok! (5 pont)

A csapatnév, a nevezési lap, a menetlevél, valamint a csapat összetartozását kifejező jelzés témájában illeszkedjen az idei év olvasmányainak témájához!

Az elkészített menetlevelek, nevezési lapok és prezentációk leadási határideje:

2018. március 23.

*Április 4-én 15 órakor az alsósokat, április 5-én 15 órakor a felsősöket várjuk
a Neumann Iskolába egy jó hangulatú vetélkedőre!*

4. kép: Az előzetes feladatok meghirdetése

FELADATOK ÉS MEGOLDÁSOK – KERTÉSZ ERZSI: PANTHERA

1. ÁLLOMÁS: KERESZTREJTVÉNY

1.						R	E	C	E	P	C	I	Ó	S
2.		E	V	E	R	E	S	T						
3.						H	E	G	Y					
4.						T	E	N	Y	É	R	F	A	
5.					P	Á	R	D	U	C				
6.						V	A	K	U					
7.		Ü	V	E	G	B	Ú	R	A					
8.	H	A	V	A	S	I	L	A	V	Í	N	I	A	
9.						R	O	Z	I	K	A			
10.						H	A	J	C	S	A	T		
11.						V	A	D	S	A	K	Á	L	

1. A hegyen lakó öregember
2. A regényben szereplő kutya neve
3. A Panthera is ez
4. Fafajta, erdő van belőle a Pantherán
5. Ennek az állatnak a kitátott állkapcsára hasonlít a Panthera csúcsán lévő két szikla
6. Ettől féltek az állatok a hegyen
7. Ezzel volt letakarva a Panthera
8. Johnny társának neve
9. A portás néni neve
10. Noémi nehezeknek használta a többiek kimentésekor a kötélén.
11. Az erdő félelmetes ragadozója

2. ÁLLOMÁS: TOTÓ

1. A Panthera alakja hasonlít egy

- 1. kacsza szétnyitott csőrére
- 2. párdue égneu emelt, kítátott állkapcsára**
- x sakál szájára

2. Melyik magazin járt Gekkónak és Helgának is?

- 1. Hegymászó Magazin**
- 2. Hegyre fel
- x Fialal Hegymászók Magazinja

3. Mi Meredeu Johnny igazi neve?

- 1. Meredeu János**
- 2. Meredeu József
- x Meredeu Jenő

4. Hányan kaptak szülői engedélyt a hegyászótanfolyamra?

- 1. tízen
- 2. nyolcan
- x hatan**

5. Miért csúfolják Helgát Hétfejű Helgának?

- 1. mert mindig olyan mérgeu, mint egy hétfejű sárkány
- 2. mert hét tantárgyból kapott szaktanári dicséretet**
- x mert olyan okos, mint hét másik gyerek összesen

6. Melyik napon van a hegyászóedzés?

- 1. hétfő
- 2. csütörtök
- x péntek**

7. Hogy nevezték el a hegyászótanfolyam résztvevői Lavínia kutyáját?

- 1. Beereszt
- 2. Kiereszt
- x Nemereszt**

8. Az akarit

- 1. csillogó, ezüstös és elakad a szavad, ha ránézel
- 2. különösen szórja a fényt és szivárványos színeken játszik**
- x arany színű, fényes ásvány, amely megbénítja az embert

9. Milyen jelszót beszélt meg Rozika néni és Noémi?

1. Kelkáposzta
2. Gyere egyél!
- x Jó étvágyat!**

10. Hova rakta Noémi a lekicsinyített kutyát?

1. papírzsebkendőben a zsebébe
- 2. egy pohárban az ablakpárkányra**
- x egy dobozban a szekrényre

11. Melyik magazinba szeretett volna bekerülni Rozika néni?

1. A Világ Híres Asszonyai
- 2. Híres Asszonyok**
- x Asszonyok a Világban

12. Milyen sorozatot nézett Lavínia a portásfülkében?

1. Szívek szállodája
2. Szívek doktora
- x A szív nem hazudik**

13. Kivel cserélt helyet Rozika néni a gömbben?

1. Helga
2. Virág
- x Vince**

14. Mióta várja a Recepció az őrségváltást?

- 1. 605 éve**
2. 240 éve
- x 360 éve

15. Hogy hívják a remetét?

1. Károly
- 2. Mihály**
- x István

3. ÁLLOMÁS: IGAZ – HAMIS

1. A történetet Noémi meséli el az olvasóknak

Kismukk meséli a történetet.

2. A kaland során Noémi félt a legjobban.

3. Miután a csapat kijött a hógömbből, mindenki igazgatói intőt kapott.

Igazgatói dicséretet kaptak.

4. Kismukk büszke a nevére.

5. Noémit azért nem zárták be a hógömbbe, mert kiment WC-re.

6. Meredek Johnny tapasztalt hegymászó.

Nem volt hegymászó, amit tudott, egy magazinból tudta. Csaló volt, aki a kincset akarta megszerezni.

7. Noémi mindenkivel jóban volt az osztályban.

Szinte senkivel nem volt jóban.

8. A csendkavics színe független az időjárástól.

A csendkavics színe függ az időjárástól. Esőben, napsütésben és felhős időben is más színe van.

9. Helga, Gekko és Kismukk indultak a csúcsmászásra.

10. Egyedül Gekko ért fel a csúcsra.

Egyedül Kismukk ért fel a csúcsra.

11. Vince versben magyarázta el az átméretező működését Noéminek.

12. Kismukk a lekicsinyített hógömböt felrakta a könyvespolcára.

Egy játékbolt polcára rakta Kismukk a hógömböt.

13. Rozika néni a Recepcióssal maradt a Pantherán.

4. ÁLLOMÁS: KI MONDTA?

Írd a vonalra, hogy ki mondta a regényben az alábbi mondatokat!

1. „Szerintem most nem kéne egymást kritizálnunk... inkább tartsunk össze... meg ilyesmi...”

Virág

2. „Hallod ezt Gubó? Az egész hegy tele van a kis drágakővel! Jaj, hogy milyen iszonyú gazdagok leszünk!”

Lavínia

3. „Figyelem, hangyasereg! Látom, teljes a létszám, szóval nem is vagytok olyan szerencsétlenek, mint amilyenek látszotok!”

Meredek Johnny

4. „Én mondom nektek, ez a kis Noémi túltesz egy sereg titkosügynökön, vagy micsodán.”

Rozika néni

5. „Ha megjön a főnök, nekem annyi... Az a két féleszű tyúk! Hogy túljártak az eszemen!”

Gubó

6. „Majd ide tolatok a teherautóval a kétszárnyú üvegablakhoz. Olyan kocsit szereztem, aminek emelőlapos hátfala van.”

Gubó

7. „Johnny az egyik oldalon... Sakálok a másikon... Johnnyval legalább lehet beszélni! De mit mondjak egy... egy sakálnak?”

Vince

8. „De hogy néztek ki? Mi ez az idióta ruha rajtatok? Csak nem új felszerelést kaptunk? Én ugyan fel nem veszem ezt a hacukát, az biztos... Borzalmasan festetek!”

Mihály (vagy: Recepció / Remete - mindhárom jó megoldás)

9. „Értsd meg, Kismukk, most nem duzzoghatunk! El kell érnünk, hogy fontosak maradjunk Johnny számára! Úgy jobbak a tárgyalási esélyeink.”

Helga

10. „Na, Hétfejű Helga, ne mérgeledj már! Csak egy napot húzzunk ki itt! Egyetlen egyet! Hátha azalatt történik valami.”

Gekko

5. ÁLLOMÁS: TÖRTÉNET KÉPEKBEN

A képek helyes sorrendje:

9. 3. 12. 8. 10. 11. 13. 15.

5. 1. 4. 6. 2. 7. 14.

9.

3.

12.

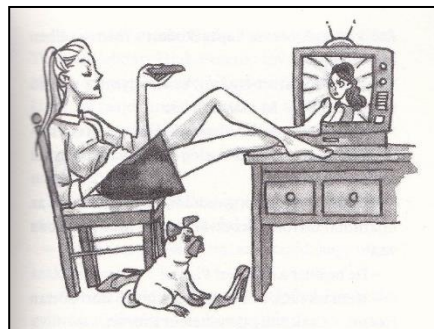
8.

10.

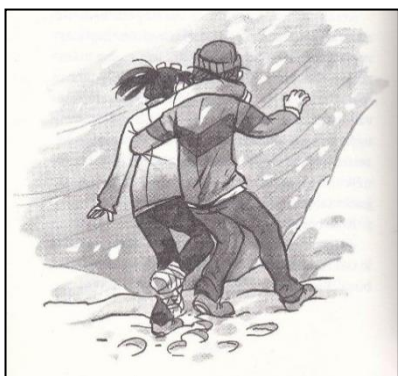
11.

13.

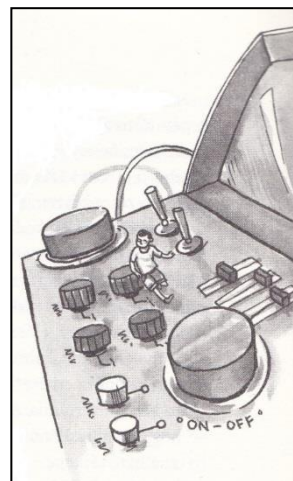
15.

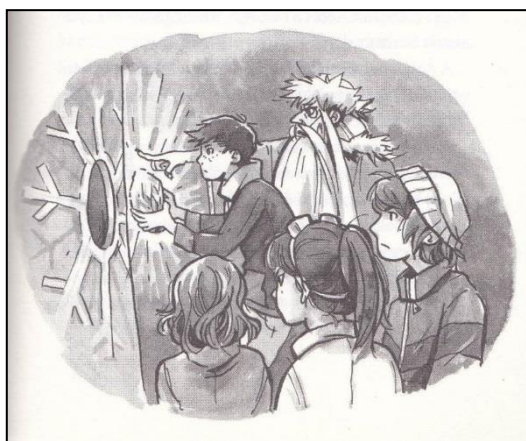
5.

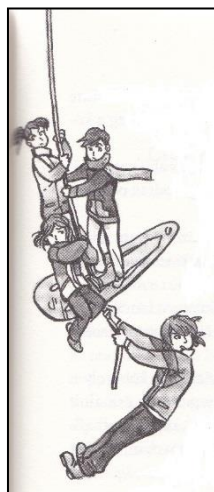
1.

4.

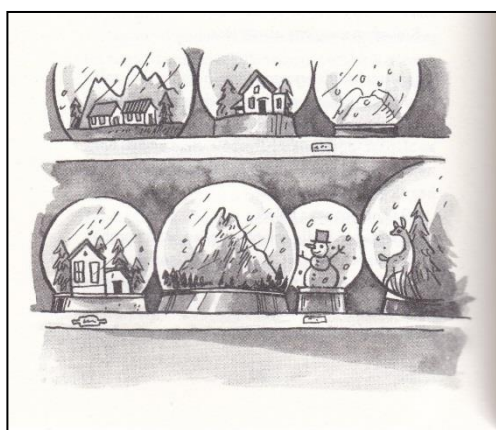
6.

2.

7.

14.

A képek forrása:

Kertész Erzsi (2016): *Panthera: a hógömb fogságában*. Pozsonyi Pagony, Budapest

6. ÁLLOMÁS: PUZZLE

Négy puzzle-t kell kirakni a csapatoknak, majd megmondani, hogy mit ábrázol a kép.

Pontozás minden egyes darabnál:

1 percen belül: 10 pont

1-2 perc között: 8 pont

2-3 perc között: 5 pont

3-4 perc között: 2 pont

4-5 perc között: 1 pont

5 perc után: hagyják abba, nem jár pont

Mit ábrázolnak a képek?

Panthera1 – hógömb

Panthera2 – a könyv 2. részének borítója

Panthera3 – jelenet a regényből (amikor meglátják a kicsinyített Pantherát a gyerekek)

Minden helyes válasz: 1 pont = 3 pont

Panthera1

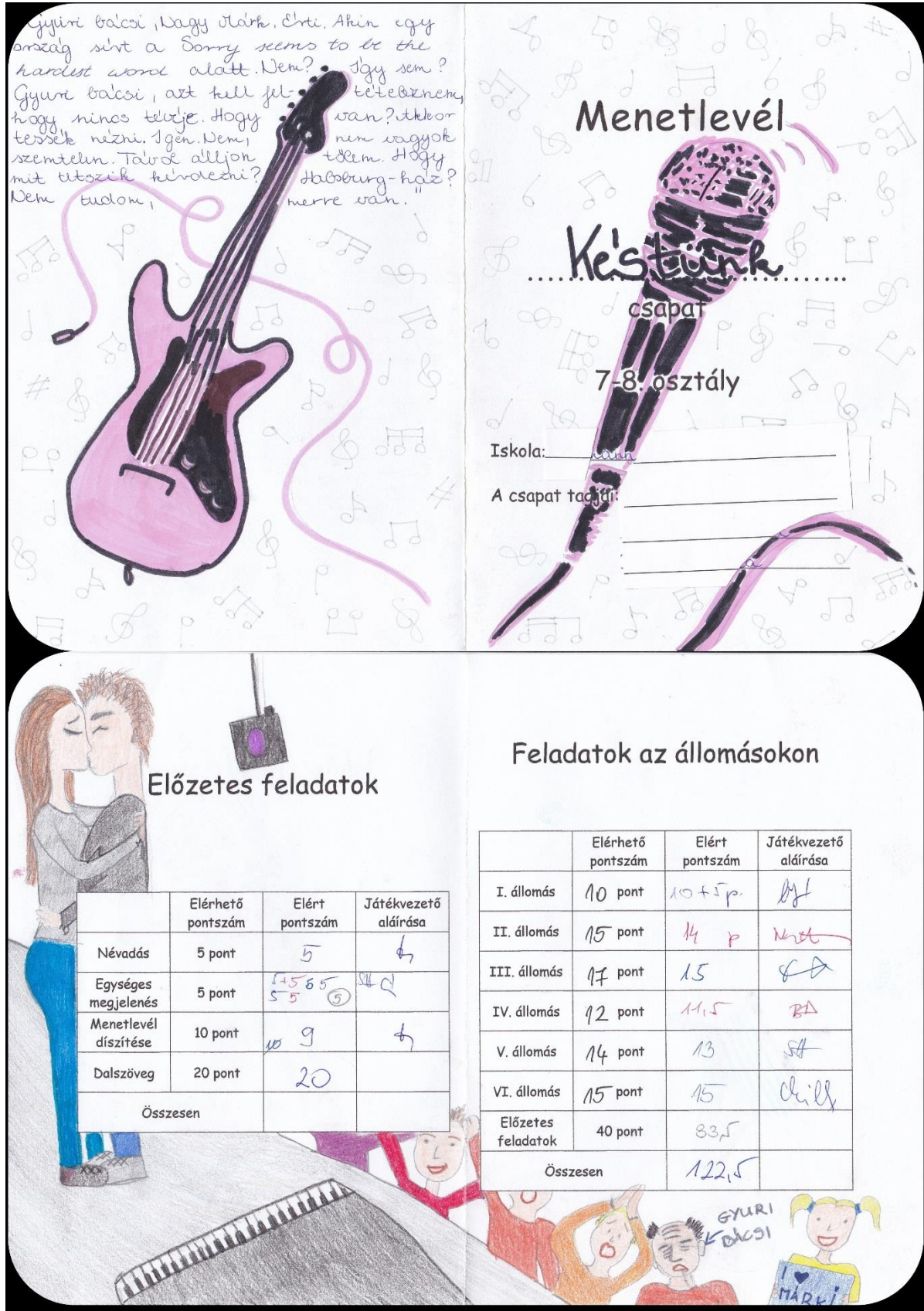
<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=277567d71c38&authkey=abf2816c01a86c30854fad6f69a9a5db>

Panthera2

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=2a4fcb5a244a&authkey=abf2816c01a86c30854fad6f69a9a5db>

Panthera3

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=2b66b57fb0ae&authkey=abf2816c01a86c30854fad6f69a9a5db>

5. kép: Menetlevél 2015-ből a Kéztél című regényhez

6. kép: Előzetes feladat megoldása a Helka című regényhez 2014-ben

7. kép: Egységes megjelenés a Helka című regényhez kapcsolódóan 2014-ben

Felhasznált irodalom

Bartos Éva (szerk.) (1999): *Segített a könyv, a mese. Vallomások életről, irodalomról, olvasásról.* Magyar Olvasástársaság, Budapest

Pompor Zoltán (2014): Közös szenvedélyünk az olvasás. In: Gombos Péter (szerk.): *Kié az olvasás? Tanulmányok az olvasóvá nevelésről.* Magyar Olvasástársaság, Budapest. 9-17.

Vekerdy Tamás (2001): *Gyerekek, óvodák, iskolák.* Saxum Bt., Budapest
http://users.atw.hu/pedszakv/2%20felev/alter%20isk/vekerdytamás_gyerekekovodakiskolak.pdf
(Utolsó letöltés: 2018. november 2.)

Kissné Ráczkevi Irén:

Jó gyakorlatok a Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Könyvtárában

Intézményünkről röviden

A Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Könyvtára múltja az elődintézmények révén több mint harminc évre tekint vissza. Közművelődési, lakóterületi könyvtárként kezdte működését, amely bővült az iskolai könyvtári funkcióval. Egy általános iskola és egy középiskola számára nyújtott iskolai könyvtári ellátást. A köznevelési és szakképzési rendszer átalakulása következtében az iskolák eltérő szakmai és gazdasági irányítás alá tartoznak napjainkban: az Oladi Általános Iskola a Szombathelyi Tankerületi Központ, az Oladi Szakgimnázium pedig a Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrum (fenntartó az Innovációs és Technológiai Minisztérium) irányítása alá került. (*Alapító okirat*, 2018) Így a könyvtár hivatalosan csak az Oladi Szakgimnázium iskolai könyvtára, de megmaradt nyilvános, lakóterületi intézmény is. (*Szervezeti és Működési Szabályzat*, 2018.) Természetesen továbbra is örömmel fogadjuk az általános iskola pedagógusait és diákjait is.

Az egyes használói rétegek – saját tanulóink, más iskolákból érkező diákok, dolgozó felnőttek, nyugdíjasok, kismamák stb. – saját időbeosztásuknak megfelelően, az iskolai oktatás időtartamától eltérő időszakban szeretnék használni a könyvtárat. Ez némi kompromisszummal megoldható: a héten két napon este 19 óráig vagyunk nyitva, a többi három napon pedig 17 óráig, így mindenki megtalálhatja a számára optimális megoldást.

Sok programmal, rendezvénnyel színesítjük kínálatunkat, mint a legtöbb hasonló intézmény: könyvtári óra, szakóra, napközis foglalkozás, rendhagyó óra, író-olvasó találkozó, projektnap, tantárgyi verseny, egyéb vetélkedő, játszóház zajlik a könyvtár falai között az iskolai oktatás támogatása és a városrész lakói kulturális és könyvtári igényeinek teljesítése érdekében. A művelődési központ megszűnésével ezek a programok a könyvtár irányításával vagy közreműködésével zajlanak.

Mit jelent számomra az olvasóvá nevelés?

Olvasónak nem születik az ember, ez egy nagyon hosszú, már a születés előtt megkezdődő folyamat, amelyben a legnagyobb felelőssége a közvetlen környezetnek, elsősorban a szülőknek van. Véleményem szerint az otthoni összebújós mesélésnél nincs jobb még a mostani digitálisan túlszordult világban sem. Az emocionális töltés a családból kell, hogy jöjjön, amit az óvodai nevelés megerősít. Szélesednek a gyermekek társas kapcsolatai, egyre többen vannak

hatással a kicsik életére, befolyásolva kulturális irányultságukat, mesékhez, versekhez, történetekhez és előbb-utóbb a könyvekhez való viszonyukat is. Az iskola mérföldkő ebben a történetben, hiszen lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek önállóan, közvetítő személy nélkül jussanak el a könyvekben megjelenő történetekhez. Megtanulnak olvasni, többségük birtokába jut az értő olvasásnak. Megfelelő olvasmányok kiválasztásával meg is szerethetik az olvasást.

Könyvtárosként rendkívül kedvező helyzetben vagyok ebben a folyamatban, hiszen ideális esetben rendelkezem azzal az irodalomismerettel, könyves tájékozottsággal, amivel az olvasóvá nevelés folyamatának többi szereplője nem biztosan. Ahány gyermek, annyi féle leendő olvasó van az őket ért korábbi és jelenlegi hatások miatt. Ha jó könyvtáros vagyok, akkor ismernem kell annyira a könyvtárba járó gyermekeket, hogy meg tudjam ítélni, ki hol tart ezen az úton: csak rövid, nagybetűs történettel próbálkozzunk, vagy hosszabb mesétet, mesesorozatokat is képes befogadni, akár már ifjúsági regényeket is. Van-e szüksége segítségre, tanácsra? Tapasztalataim szerint nagyon sokszor igen. A kezdetet természetesen a szervezett könyvtári foglalkozások jelentik, ahol szándékunk szerint felkeltjük az igényt a visszatérésre, a könyvtárral és a könyvekkel való mélyebb barátság kialakítására. Örömmel olvasó gyermekké csak az válhat, akinek nincsenek olvasási nehézségei, teljes odaadással figyelhet az olvasott szöveg tartalmára, és természetesen megvan benne a belső képalkotó képesség is. Fontos, hogy olyan könyvet adjunk a diákok kezébe, amelyik róluk szól és nekik íródott, könnyen emészthető, nyelvezete nem idegen számukra. A kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom nagyon változatos, bőséges teret ad a válogatásra minden korosztályban. Mindig az új és a társak által olvasott köteteknek van igazán varázsuk. Könyvtárunkban keveset költhetünk könyv és egyéb dokumentum vásárlására, de lehetőségünk van a könyvtárközi kölcsönzésre, ami a legnagyobb adomány számunkra. A határidők betartásával önfegyelemre és pontosságra is nevelhetők a gyerekek és a fiatalok is.

Jó gyakorlataink

A jó gyakorlatok legegyszerűbben megfogalmazva „... olyan, a gyakorlatban már kipróbált vagy kipróbálásra alkalmas hatékony programok, amelyeket a közoktatási intézmények jelenleg is alkalmaznak, és amelyek újszerű módon járulnak hozzá a különböző tanulási kompetenciák (készségek) valamelyikének fejlesztéséhez”. (Fogarassy, 2011. 1.) Ezek a jó technikák származhatnak más oktatási vagy egyéb intézmény gyakorlatából, de saját magunk is kifejleszthetünk ilyeneket. Mindkét típusra szeretnék néhány példát említeni saját tevékenységünkéből.

Mások jó gyakorlatainak adaptálása

Több olyan országos, megyei vagy helyi olvasásra épülő kezdeményezés működik – némelyek már hosszú évek óta –, melyekbe örömmel bekapcsolódtunk, és nagyon sokat profitáltak és profitálnak diákjaink a programok során.

KÖNYVHÓDÍTÓ (egész tanévet átívelő program)

A Berzsenyi Dániel Könyvtár által hosszú évek óta működtetett irodalmi játéksorozat különösen a szívünkhöz nőtt. A diákoknak korosztályonként különböző művekhez kapcsolódó feladatokat kell megoldaniuk levelezős rendszerben, előadásokkal, személyes együttlétekkel fűszerezve. A program közösségformáló ereje vitathatatlan: sok csapat alsó tagozatos korától középiskoláig együtt dolgozik a fordulók során. Legutóbb, 2018-ban Szabó Magda ifjúsági műveivel ismerkedtünk.

A legnagyobb hatást diákjainkra a 2016. év játéka gyakorolta, melynek során papírszínházi előadás formájában kellett kortárs szerzők meséit, történeteit feldolgozniuk. Csak úgy szárnyalt a fantáziájuk. Mini színházi előadások készültek a komplex feladatmegoldások során: minden munkafázist maguk végeztek a forgatókönyv írásától, a díszletezéstől és a rendezéstől magáig az előadásig. Alaposan felépített, végiggondolt „játék” volt ez. A csapatok is jól kiegészítették egymást. Az előadás ezen formája a visszahúzódóbb gyermekeket is szereplésre ösztönözte, mert a papírszínházi színpad mögött kicsit elbújva lehetett szerepelni. Hatásos volt az egyik nyereségünk, amely egy papírszínház volt néhány mese papírszínházi feldolgozásával együtt. Azóta számtalan előadást éltünk meg, a gyerekek minden lehetőséget felhasználnak, hogy saját művüket vagy a már kész meséket előadhassák ilyen formában. A versenyre való felkészülés pedagógiai hatása is többért: a történet többszöri értő olvasáson alapul, a lényeges momentumok kiemelésével, a szereplők jellemének és cselekedeteik mozgatórugóinak feltárásával. A tanulóknak el kell dönteniük, hogy a történetből mit szeretnének megjeleníteni a rajzokon és milyen formában. A narrátor és a szereplők megválasztása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a mű üzenete a befogadókhöz úgy jusson el, ahogy ők azt szeretnék. Maga az előadás már csak hab a tortán, hiszen az előkészületek nélkül nem éri el a kívánt hatást. Minden tiszteletet és megbecsülést megérdemelnek azok a gyerekek, akik a színházi alkotófolyamatot végigcsinálták.

GYERMEKKÖNYVNAPI AKADÁLYVERSENY (április)

A Neumann János Általános Iskola által indított vetélkedő népszerűsége az évek során úgy megnőtt az általános iskolás diákjaink körében, hogy minden korcsoportban versenyeznek csapataink. A jól megválasztott modern gyermekkönyvek sikerének igazi bizonyítéka ez a verseny. A vetélkedő érdeme, hogy összetett feladatmegoldásra ösztönzi a gyerekeket: menetlevél, nevezési lap, tabló készítése a feldolgozott műről, dal komponálása, és természetesen a játékban feldolgozott mű tökéletes ismerete. Tanulóink nagyon kedvelik a sokszínű, sokfajta készségre épülő, számukra nem unalmas tevékenységeket, az irodalmi akadályverseny forma is nagyon bevált. Az elolvasandó kötetek jól illeszkednek az életkorukhoz, fejlesztik az értő olvasást, a szövegértést. 2018-ban Kertész Erzszi: Panthera és Bíró Szabolcs: Elvesztett csillagok című kötetét dolgoztuk fel. Izgalmas, jó nyelvezetű gyermekkönyvek, élvezet volt együtt olvasni a gyerekekkel.

ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI NAPOK (október első hete)

A Berzsenyi Dániel Könyvtár megyét összefogó pályázatának segítségével a könyves héten tematikus témájú napok zajlanak, melyek csúcspontja a Könyves Vasárnap. Hosszú évek óta rendezzük meg a programsorozatot: hétköznapiokon rendhagyó foglalkozások és szellemi játékok zajlanak, információszerző technikákat gyakoroltatunk, előadásokat és kiállításokat szervezünk. Minden tevékenység megvalósításához szükséges a könyves környezet, legyen az az éltető víz fontosságát célzó csoportos foglalkozás, a család meghatározó fontosságú szerepére rávilágító drámapedagógiai óra, a barátság témakörében meghirdetett rajzpályázat, vagy a nagyszülők infokommunikációs kompetenciáját fejlesztő alkalmak. A programok mentén közösségek alakulnak, fejlődnek. Fontos, hogy minden korosztály megtalálja a számára vonzó tevékenységi formát, könyvtárunk esetében a kisgyerekektől a nagyszülőig.

A programsorozat csúcspontjaként éljük meg a Könyves Vasárnap összetett programját. Örömmel tölt el bennünket az, ahogy minden generáció együtt tevékenykedik az első pillanattól az utolsóig, senki sem távozik a rendezvény végéig. Játsszóházi ténykedéssel kezdünk, majd könyves akadályverseny és eredményhirdetés következik, levezetésként pedig teaházi falatozás és könnyed társalgás zárja a délutánt már este.

1. kép: A Könyves Vasárnap egyik díjazott csapata ajándékot válogat

Úgy kellett elkészítenünk a feladatokat, hogy egyik korcsoport se unatkozzon, mindenkinek meglegyen a feladata: amíg a kicsik a könyves kirakón dolgoznak, a szülők megtalálják a gyermekkönyvek címét, szerzőjét. A családtagok együtt készítenek különböző őszi dekorációkat, családi csapatok küzdik végig a szellemi próbák sorát. Mese- és gyermekkönyv élményeket dolgozunk fel úgy, hogy még az olvasni nem tudó picik is részesei legyenek a közös tevékenységnek: mese kirakókat készítünk, a mesékhez tartozó tárgyak tapintásos érzékelése is a feladatok között szerepel. A délután vonzerejét növelik az ajándékok és a díjak. A kezdetektől hagyomány, hogy egyetlen gyermek se távozzon ajándék nélkül. Jó érzés látni, hogy a gyermek- és ifjúsági könyvekért megy a küzdelem, sokan már előre kiválasztják, hogy melyik könyvet szeretnék elvinni. Könyvutalványokat és apró ajándékokat is kap minden csapat. A résztvevők igyekeznek jó helyezést elérni, mert a legjobbak választhatnak először a könyvek közül, és ez – szerencsére – nagyon erősen ösztönző hatású.

Saját fejlesztésű „jó gyakorlatok”

Több, mint harmincéves múltunk során természetesen számtalan olyan saját kezdeményezésű projektünk is született, amelyek kiállták az idő próbáját, hosszú évek óta állnak az olvasóvá nevelés szolgálatában:

KÖNYVES JÁTÉKOK

Mióta az intézményben dolgozom, vagyis több, mint harminc éve, rendszeresen szervezünk könyvhasználatra épülő játékokat, korábban kéthetente, napjainkban alkalmasszerűen, elsősorban

általános iskolások részére. Témája alkalmazkodik az aktuális eseményekhez, évszakokhoz vagy egyéb történésekhez. A kérdések megválaszolásához kézikönyvek, ismeretterjesztő vagy szépirodalmi művek, illetve internetes adatbázisok szükségesek. A feladatok a hét négy napján oldhatók meg, pénteken eredményhirdetést tartunk. A tudásvágy önmagában nem lenne elég hajtóerő, ezért apróságokat, édességet is be kell vetni csalétekként. Így működik jól a dolog, kérdezik is gyakran a gyerekek: „Mikor lesz totó (ők így nevezik), Irénke néni?” Évente kétszer összesítjük az eredményeket, és nagyobb jutalmakat – természetesen könyveket is – osztunk ki. Az ismeretközlő irodalom használatása révén – tudattalanul ugyan, de – gyakorolják a könyvtárhasználati foglalkozásokon megtanultakat. A kérdések egy része szépirodalommal, mesékkel, gyermekfolyóiratokkal kapcsolatos, így szerepet játszanak az olvasóvá nevelésben. Fontos, hogy minél több gyermekkönyv kerüljön a diákok kezébe, forgassák, nézegessék őket, hiszen így még kedvet is kaphatnak az elolvasásukhoz.

A SZAKKÖZÉPISKOLÁSOK EGY RÉSZÉ IS OLVASÓ!

Sokkal nagyobb odafigyelést igényel a középiskolás korosztály – különösen a szakmát tanuló diákok – olvasóvá nevelésének ügye. Gombos Péter és társai felméréséből (*Gombos, Hevérné Kanyó, Kiss, 2015*) nem kaphatunk a szakgimnazisták és a szakközépiskolások olvasási szokásairól pontos képet, hiszen a felmérésben a gimnazisták aránya jóval magasabb (60,7%), mint tényleges arányuk az összes középiskolás körében (43,1%). Így a felmérés a valóságosnál kedvezőbb eredményeket mutat, és az sem annyira rózsás: a középiskolás fiatalok kedvenc időtöltései között nem az élen szerepel az olvasás, hanem hátul kullog: 14,9 %-uk évente egy könyvet sem olvas el, vagyis nem tekinthető olvasónak (*Nagy, 2006*). Ha belegondolunk, hogy az az egy könyv éppen a kötelező olvasmány is lehet, akkor belátható, hogy szórakozási, örömszerzési céllal még kevesebbet olvasnak.

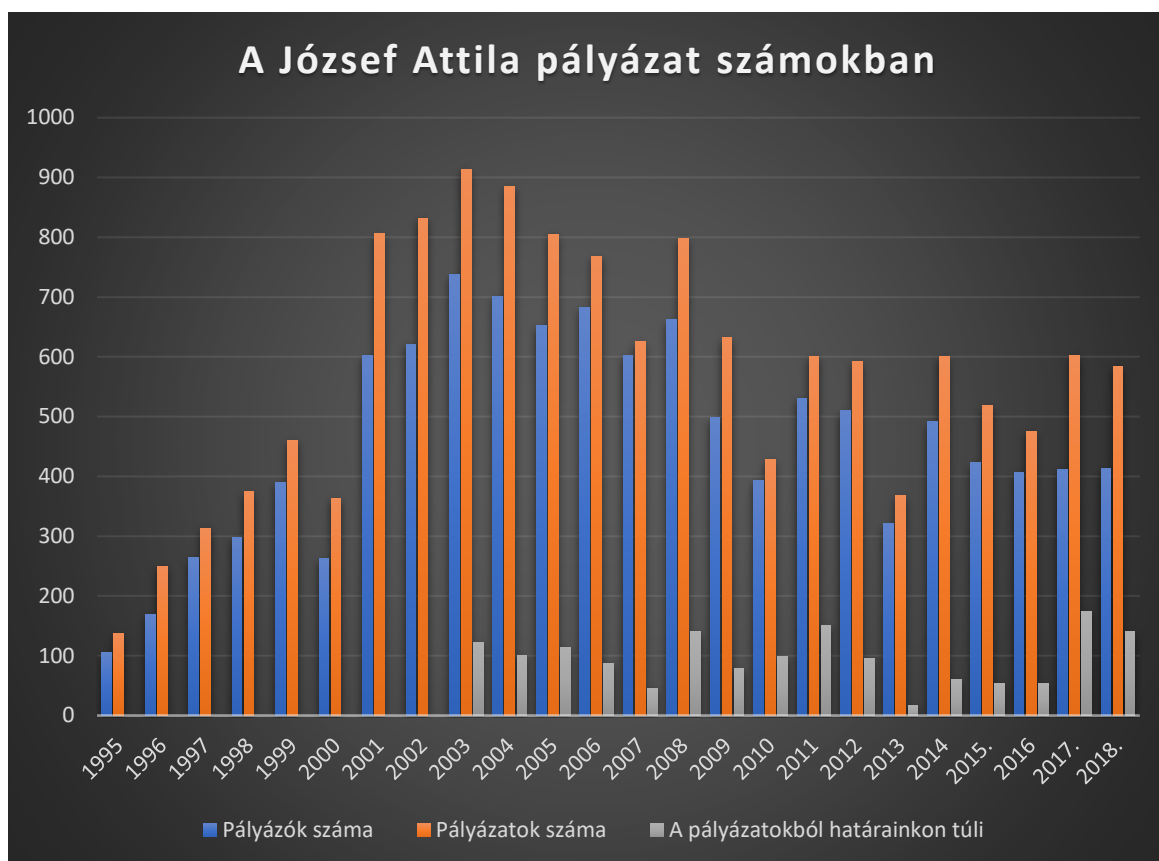
Szakgimnáziumi és szakközépiskolai osztályokkal rendelkező iskolánkban a személyesen tapasztaltak ennél kedvezőtlenebbek: a gyerekek osztálykeretben ritkán jutnak el a könyvtárba. Szakórán, tantárgyi feladat során felmerülő anyaggyűjtés vagy ennek nyomtatása céljából érkeznek ide. Beszélgetni annál jobban szeretnek. Egy szűk réteg természetesen mindennek ellenére szeret olvasni, hogy nyomtatott könyvet, e-bookot vagy internetes letöltést olvas, az már mindegy, csak kedvelje ezt az időtöltést. Ezért gondoltam, hogy „ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez”: a könyvtár legjobb ismeretközlő és szépirodalmi könyveivel kivonul az iskola aulájába az iskola jubileumi rendezvényeinek részeként. A könyvek egy része a Berzsényi Dániel Könyvtárból származó, csupa frissen megjelent kötet. A diákok eleinte csak messziről kerülgették a köteteket, aztán közelebb

merészkedtek, bele is lapoztak egyik-másikba, sőt ki is kölcsönöztek sokat. Ott tartunk, hogy rendszeresen kérek könyvtárközi kölcsönzésben friss, nekik szóló szépirodalmi műveket, és most már a szüleiknek is, amire előtte nem volt példa. Szerencsére a szépirodalom olvasása még sokak számára nyújt kikapcsolódást, szórakozást, csak meg kell találni a módját, hogy hozzájussanak ezekhez a művekhez.

ORSZÁGOS JÓZSEF ATTILA MESE-, VERS- ÉS NOVELLAÍRÓ PÁLYÁZAT

A sikeres olvasóvá nevelés kiemelkedő eredménye, hogy az arra fogékonyak előbb-utóbb arra gondolnak, mi lenne, ha én is megpróbálnék írni egy történetet vagy verset. Akibe szorult mesélő vagy verselő talentum, abból kikíváncsoznak a gondolatok, az érzések. Sokan titkos füzetkájukba írogatnak, mások szeretnék megmutatni, hogy milyen műveket tudnak létrehozni, és megtudni, hogy másoknak tetszenek-e azok. A kilencvenes években még nem voltak gyermekek részére kiírt vers- vagy meseíró pályázatok, ahova beküldhették volna alkotásaikat. Ennek a hiánynak a felismerésén alapul legrégebbi és legsikeresebb kezdeményezésünk.

1995-ben kezdte meg pályafutását a József Attila Mese- és Versíró Pályázat. Könyvtárunk akkor az Oladi Művelődési Központhoz tartozott szervezetileg. Az Oladi Általános Iskola magyartanárával, Horváth Mártával közösen gondoltunk arra, hogy hirdessünk irodalmi alkotó pályázatot a város általános iskolásai részére. Valószínűleg jól mérhettük fel az igényeket, hiszen – anélkül, hogy különösebben propagáltuk volna – 1997-től egész Vas megyéből, 2001-től az egész országból, 2003-tól pedig a határainkon túli magyarlakta területekről is érkeztek pályaművek. Így utólag elmondhatom, hogy szinte magától áradt szét a pályázat híre az egész országban és a határainkon túl is, egészen Amerikáig vagy az indonéz szigetvilágig. Ez nemcsak az elektronikus kommunikáció gyors fejlődésének köszönhető, hanem annak is, hogy pályázatunkat figyelemmel kíséri és támogatja a külhoni magyar sajtó. A közben kialakult személyes vagy testvériskolai kapcsolatok pozitív hatása minden évben kézzel fogható. Nem véletlen, hogy a legtöbb külhoni pályázat mindig Erdélyből érkezik, hiszen a Csíkszeredai Nagy Imre Általános Iskolával nagyon dinamikus kapcsolatot ápolnak az Oladi Általános Iskola pedagógusai és diákjai. Csak úgy özönlöttek felénk a mesék, versek, novellák: „... lelkesülten nyugtáztuk, hogy a start, mármint a pályázat elindítása váratlanul zsilipeket nyitott meg, gátakat szabadított fel, utat engedve a gyermeki fantáziának.” írta az egyik antológia előszavában Pósfai János, a megjelent kötetek szerkesztője. (Pósfai, 2006. 5.)

1. ábra: A József Attila pályázat számokban

Az 1. ábra jól mutatja, hogy azokban az években kapott újabb lendületet a pályázat, amikor földrajzilag és a pályázók életkorában is előbbre léptünk. Összesítve a 24 év alatt 11.219 pályázó összesen 14.299 pályázatot küldött. Ebből 1.530 pályamű külföldről érkezett. Az utóbbi években a pályázatok száma átlagosan 600 körüli, és ez úgy tűnik, tartós tendencia.

A pályázat előkészületei

Külön gondot fordítottunk már a pályázat első meghirdetésénél, hogy közérthető, világos, egyértelmű pályázati kiírást tegyünk közzé. A pályázaton való részvétel feltételei folyamatosan változnak a tapasztalatoknak megfelelően (például kézzel írott pályaműveket már nem fogad el a zsűri, postai úton és e-mailben is kérjük a pályaműveket stb.).

Tartalmi megkötés nélkül három műfajban (mese, vers, novella) és három életkori kategóriában (alsó tagozatos, felső tagozatos, középiskolás) adhatják be pályázataikat a diákok. A kezdet kezdetén terjedelmi korlát sem volt, de a pályázatok számának növekedésével három gépelt oldalban határoztuk meg a maximális terjedelmet. Egy pályázó több művet is beadhat, akár mindhárom műfajban is. Néhány esetben fordult elő, hogy országos vagy helyi aktualitás miatt konkrét témában is lehetett pályázni: így 1997-ben az Oladi Általános Iskola 10.

évfordulója alkalmából, a millennium évében, és 2016-ban a Szent Márton Emlékév tiszteletére.

Szintén a pályázatás kezdetétől szerettünk volna minden részrehajló ítéletet elkerülni, ezért vezettük be a jeligés pályázatok rendszerét: magán a pályaművön csak a választott jelige, a műfaj és az életkori kategória szerepelhet, más azonosító adat nem. A személyes adatokat lezárt boríték vagy e-mail esetén másik fájl tartalmazza. A személyes adatokhoz csak a szervezők férhetnek hozzá, a zsűri tagjai nem. Az adat bekérése nem öncélú, a készülő emléklap vagy oklevél személyre szabása, illetve a pályázó értesítése, díjának eljuttatása érdekében van szükségünk rá.

A pályázók köre

Pályázatunkat eredetileg csak általános iskolás diákoknak szántuk, de ezt a döntést felül kellett bírálnunk. 2008-tól pályázhatnak a nappali tagozatos középiskolások is konkrét életkor megjelölése nélkül. A képzési struktúra gyakori változása miatt ez nem lenne szerencsés.

Nem minden változtatási törekvés váltotta be a hozzá fűzött reményeket, így az aktív pedagógusok pályázását csak 2014-ben tettük lehetővé, többet nem. Ebben az évben 114 változó színvonalú mű érkezett gyakorló pedagógusok köréből. Ezeket olvasva komolyan el kellett gondolkodnunk azon, hogy még a legszínvonalasabb, szakmailag korrekt művek is lehetnek olyanok, amelyek megfogalmazásuk miatt nem férnek bele egy gyermekeknek szóló kiadványba, a kicsik munkái közé. Ezért maradt ez a kezdeményezés folytatás nélkül.

Jó érzéssel tölti el a szervezőket és a zsűri tagjait is, hogy évről-évre több sajátos nevelési igényű gyermek és fiatal tesz próbát: sok Braille-írással találkozunk az évek során, a számunkra is olvasható változatot pedagógus vagy szülő készítette. A pályázó gyengén látása a pályamű kézbevételekor kiderül. A hallás-, illetve a mozgásbéli korlátozottság tényével csak a személyes találkozásnál, a díjátadó ünnepségen, esetleg a levelezés során szembesülünk. Többeknek ezért csak postai úton juttathatjuk el ajándékukat. Örömmel, kicsit meghatódva látjuk azokat, akik minden akadályt legyőzve személyesen veszik át díjukat, segítséggel közlekedve a díjkiosztón. Számukra fokozottan fontos teljesítményük méltó elismerése. Többnyire a nagyközönség számára rejtve maradnak ezek a körülmények, csak szárnyaló fantáziájuk színvonalas termékeivel találkoznak az antológiákban.

A zsűri

A legtöbb pályázat sorsa azon is múlik, hogy sikerül-e hiteles, neves szakemberekből álló bíráló bizottságot összeállítani. Talán nekünk sikerült. Ennek legfőbb bizonyítéka, hogy több zsűritagunk a pályázat elindulásától, 1995-től tevékenykedik az ítések között. Elsőként kell megemlíteni a zsűri elnökét és a mindenkori antológia szerkesztőjét, **Pósfai Jánost**, a Vas Népe egykori főszerkesztőjét, aki az első évtől szívügyének tekinti a fiatal író- és költőtehetségek felkarolását. Irodalmi életünk több jeles képviselője a pályázat első megjelenésétől zsűritag. Így **Devecsery László** költő, drámapedagógus, rendező; 2011-es haláláig **Balogh József** költő, számtalan pedagógiai mű és tankönyv szerzője. 1996-ban csatlakozott a bíráló bizottsághoz **Pődör György** költő, pedagógus, a Magyar Kultúra Lovagja, **Nagy János** költő, pedagógiai szakíró, aki tíz évig támogatta munkánkat. Hosszabb-rövidebb ideig segített a művek bírálatában **dr. Fűzfa Balázs** egyetemi docens, író; **Merklin Tímea** újságíró, író, a Vas Megyei Príma Díj tulajdonosa; **Gyurkóné Nagy Ágnes**, az Apáczai Kiadó egykori munkatársa; **dr. Bokányi Péter** irodalomtörténész, szerkesztő; **Tóthárpád Ferenc** költő, pedagógus, szerkesztő. A bíráló bizottság jelenlegi tagjai:

Csorba Katalin magyartanár, a Gyermek Ház nyugállományú igazgatója – 2008-tól

Devecsery László költő, drámapedagógus, rendező – 1995-től

Horváth Márta magyartanár, a pályázat egyik szervezője – 2012-től

Jordán Gergely szerkesztő, a Magyar Idők munkatársa – 2011-től

Nagy Gyöngyi középiskolai magyartanár – 2012-től

Pósfai János a zsűri elnöke, a mindenkori antológia szerkesztője, a Vas Népe egykori főszerkesztője – 1995-től

Pődör György költő, pedagógus, a Magyar Kultúra Lovagja – 1996-tól

Szakály Szilvia középiskolai magyartanár, pályázatunk többszörös díjazottja – 2012-től

Szecsődi Krisztián író, költő, rendező, pedagógus – 2011-től

Mindannyian elkötelezett és felelős támogatói az ifjú tehetségek érvényesülésének. Kitartásuk dicséretre méltó, hiszen a gyakran többszáz pályázat szakszerű értékelését hosszú évekig önzetlenül, mindenfajta anyagi juttatás nélkül vállalták és vállalják most is, ha szükséges.

Az évek során a zsűritagok is specializálódtak, hiszen a pályázatok száma annyira megnövekedett, hogy nem jutott arra idő, hogy mindenki minden művet elolvasson. A zsűri elnöke és egyben a kötet szerkesztője tanulmányoz át minden pályázatot. A többiek szakterületük, irányultságuk szerint osztoznak az egyes kategóriák pályamunkáinak értékelésében, ügyelve arra, hogy minden kategória aktuális zsűrije legalább három tagú legyen.

A pályázatokról

Igazán nagy változás a pályázatok összetételében a középiskolás korosztály megjelenésével következett be: a mese műfajának számbeli fölénye megszűnt, hiszen ezt volt a legnépszerűbb korábban az alsó és felső tagozatosok körében is. Azt gondolhatnánk, hogy a középiskolások már biztosan kinőttek a mesékből, de ez nem így van. Sokan színvonalas meséket alkotnak, persze jóval kevesebbet, mint verset vagy novellát.

A mesék témája is változik az évek során. A kezdő években még a klasszikus mesetípusok (tündérmese, állatmese, tréfás mese) domináltak, de napjainkhoz közeledve ezek egyre inkább a jelenkorban játszódó modern mesékké válnak: *Gyuszi, a jószívű gyufaszál; Az ötödik évszak; Vakpipi, a hős*. Az állatok zöme megjelenik az állatmesékben: *A fekete bárány; Hajnal, a pillangó; Dologkerülő méhecske; A szerelmes kiskutya*. Sok az ironikus, tréfás, fordított világot bemutató mese is: *A balkezes tündér; A nutellás üveg két élete; Pacamalac*.

A középiskolások belépésével egyidőben inkább a vers lett minden korosztály – kivéve az alsó tagozatosokat – kedvenc műfaja. Sokan azt hiszik, hogy verset írni mindenki tud, különösen szabadverset. Minden egyes díjkiosztón számtalan jóindulatú tanács hangzik el a zsűritagok részéről, akik tapasztalataikat megosztva szeretnék a megfelelő irányba terelni a pályázókat annak érdekében, hogy minél kevesebb kudarc érje őket írásaik kapcsán. Általában a vers kategóriában osztják ki a legkevesebb díjat, többször előfordult, hogy nem adott ki a zsűri első helyezést.

A korábban is kedvelt témák – szerelem, szerelmi bánat, barátság, család, állatok – mellett megjelenik a környezetért, a társakért, a családjáért érzett felelősségvállalás is. Gyönyörű illusztrációja a szerelmi vallomásoknak az egyik középiskolás pályázó versrészlete a Léleksimogató című antológiából: „*Ha van a hajnalnak hangja, akkor az Te vagy. Te, aki odasúgja, hogy aludj tovább. Betakar, és lekapcsolja még a Napot.*” Nagy hangsúlyt kapnak az érzelmek, különösen a szerelem, de főként a szerelmi bánat. A középiskolás versekből csak úgy árad a világfájdalom, a tanácstalanság: *Fájó emlék, A gyász, Kitinpáncélt a szembogárra*.

Különösen a novellák mutatják, mennyire tisztában vannak a diákok az őket körülvevő világ problémáival, és kiválóan meg is tudják ezt fogalmazni. Tele vannak bizonytalansággal, hiszen sokszor a felnőttek sem tudják eldönteni, hogy mi a jó, és mi a rossz, gyakran következtelenek, nem mutatnak követendő példát: *A festett ember, Az emlékek börtöne, Ébredés* című történet kiválóan példázza ezt. Nagyon nehéz választani a sok szóba jöhető mű közül, hiszen 24 év alatt több ezer novella érkezett. A választás csak az én ízlésemet tükrözi, még magyartanár sem vagyok, „csak” könyvtáros, ezért mélyebb tartalmi elemzésre nem szeretnék vállalkozni.

Azt a kérdést feltehetjük magunknak, hogy biztosan egy-egy iskola legjobbjai kerültek-e hozzánk, vagy előzetes válogatás nélkül mindenkié Oladra érkezik? Nem tudhatjuk biztosan, mert akár titokban is postázhatja egy diák (erre sok példa van), úgy, hogy erről sem a családja, sem a tanárai, sem a barátai nem tudnak. Önbizalomhiány vagy a társak cikizésétől való félelem állhat e magatartás mögött? Ezt sem tudhatjuk.

Természetesen a hozzánk küldött művek nem tökéletesek – ha egyáltalán léteznek ilyen művek –, igazi amatőr gyermek és ifjúsági szárnypróbálgatásokról van szó, egy részük nem üti meg a mércét, mások viszont csodálatot váltanak ki az olvasóból. És ez így van jól. Akár a való életben. Számunkra megtisztelő az a bizalom, amivel felénk fordulnak az ifjak: valahol a nyugati határszélen van egy olyan város, amelyik befogadja és értékeli az elküldött zseniket. A pályázat során két lehetőségünk van arra, hogy pozitív irányba tereljük az ifjú alkotók irodalmi alkotó energiáit: az ünnepélyes eredményhirdetésen és egyben könyvbemutatón, valamint a pályaművek legjobbjából válogató antológia közreadásával.

Az eredményhirdetés

Minden diák, aki elküldi hozzánk pályázatát, kíváncsi arra, hogy milyen szintű a munkája pályázó társaiéhoz képest, és mi a véleménye jeles költőknek, íróknak ezekről a munkákról. Ideális, ha ez a visszajelzés személyesen, előszóban történik meg. Komoly ereje van annak, hogy a pályázat szereplői, zsűritagok, pályázók, szervezők átadhatják egymásnak pozitív és negatív tapasztalataikat. Minden évben a Költészet Napjához legközelebbi pénteken rendezzük az éves díjkiosztó ünnepséget és egyben a kötet könyvbemutatóját is. A kezdet kezdetén eltérő időpontban volt a két esemény. A pályázat szélesedésével együtt járt a kettő összevonása, egyszer is nehéz megjárni az ország nyugati csücskét, sok időt és pénzt emészt fel.

2. kép: A díjkiosztó közönsége 2018-ban

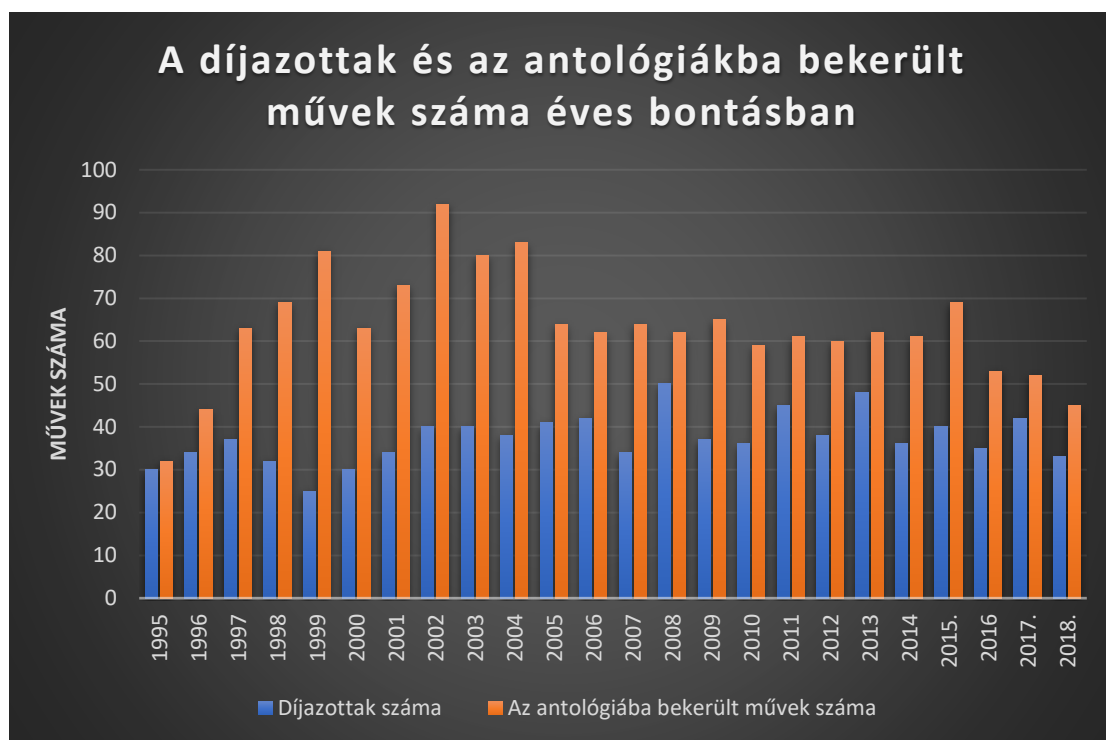

3. kép: Jordán Gergely zsűritag díjat ad át

Kezdetben minden pályázót meghívtunk, de hosszú évek óta a csak díjazottakat és a kötetbe bekerülő művek szerzőit invitáljuk színháztermünkbe. 100-150 vendég megjelenésére számíthatunk általában. Értékelő szavak hangzanak el a pályázat egészéről és az egyes kategóriákról is. A legjobb szerzők és a közönség neves művészek vagy gyermekek tolmácsolásában hallhatják a díjazott írásokat. Természetesen a díjak is gazdára lelnek, stílszerűen könyv vagy könyvutalvány formájában. Az eseményt vendéglátás zárja, amely alkalmat teremt a zsűritagokkal való személyes beszélgetésre, esetleges szakmai tanácsokra, egy kis útravalóra a jövőre vonatkozóan. Kedves pillanat, amikor a pályázó diákok egymásnak dedikálják a kötetet.

Az antológiák

Már a meghirdetés első évében törekedtünk arra, hogy a pályázat legszínvonalasabb írásai minél több gyermekhez, fiatalhoz és felnőttöz eljussanak, így minden évben kiadtuk a legjobb művekből válogató antológiát. Minden évre elmondhatjuk, hogy sokkal több díjat szerettünk volna kiadni, mint ami végül is megvalósult. A pénzügyi korlátok nem tették lehetővé annak ellenére, hogy Szombathely Megyei Jogú Város már az elején szárnyai alá vette programunkat, és a pályázati lehetőségekkel is igyekeztünk élni. Annak azonban nem volt akadálya, hogy ezek a kiváló művek bekerüljenek az antológiába. Ezért mindig sokkal több a kötetünkben szereplő mű a díjazottaknál. Nagyon megható pillanat, amikor a kis szerzők kezükben szorongatják azt a kötetet, amelyben szerepel a pályaművük, nevük és a helyezésük is.

2. ábra: A díjazottak és az antológiákba bekerült művek száma

24 év alatt összesen 1.519 pályamű jelent meg az egyes kötetekben. Ebből csak 897 volt a díjazott mű, ennek majdnem a duplája vált így mindenki számára elérhetővé. Szerintem ez a legnagyobb nevelő értéke a pályázatnak: láttelepet ad arról, mi foglalkoztatja az ifjúságot aktuálisan, és hogyan képes ezt formába önteni. Merre tart az ifjúság irodalmi önmegvalósító folyamata? Mennyire érdekli őket egyáltalán az írás, milyen a szókincsük?

A szerkesztő, Pósfai János – természetesen a bíráló bizottság tagjai véleményét maximálisan figyelembe véve – állítja össze az aktuális kötetet, és ír értékelő előszót a válogatás elé. A kötet illusztrációit az Oladi Általános Iskola tehetséges diákjai készítik, akik versengenek azért, hogy rajzolhassanak a kötetbe. A borító grafikáját eleinte gyermekek készítették, majd művészi alkotások kerültek oda, Vörös Ferenc festőművész és Pósfai Péter grafikus képei. 2003-tól pedig volt könyvtáros kolléganőm, Ungerné Földes Livia művésztanár, a pályázatok jó ismerője vállalta ezt a feladatot. A végső forma az ő és Koltai János nyomdai előkészítő munkájának köszönhető. Változatos, művészileg egységes, mégis egyedi lett így minden kötetünk, úgy érezzük.

Mindig a legutolsó kötet a legkedvesebb, most a Léleksimogató, amely tartalmilag és formailag is sikerült alkotás, a cím tökéletesen tükrözi a válogatásban megjelenő írások üzenetét.

Kissné Ráczkevi Irén:

Jó gyakorlatok a Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Könyvtárában

Minden „jó gyakorlat”, ami az írásomban szerepel, hosszú idő óta jól működik intézményünkben, és intézmények, hasonlóan gondolkodó pedagógusok összefogásából jött létre. Ez az igazán jó gyakorlat!

Válogatás 24 év antológiáiból

A legfrisebb kötet.

4. kép: Néhány antológia borítója

Felhasznált irodalom

Fogarassy Attila (2011): *Mi a jó gyakorlat?*

http://nnai.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=173&Itemid=132&lang=hu
(20180923)

Gombos Péter, Hevérné Kanyó Andrea és Kiss Gábor (2015): A netgeneráció olvasási attitűdje. 14-18 évesek véleménye könyvekről, olvasásról, irodalomról – egy felmérés tanulságai. *Új Pedagógiai Szemle*. **65.** 1-2. sz. 52-66. <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-netgeneracio-olvasasi-attitudje> (20181101)

Pósfai János (szerk.) (2006): *Csillagösvényen. Gyermekírók antológiája*. Oladi Művelődési Központ és Simon István Utcai Általános Iskola, Szombathely.

Pósfai János (szerk.) (2018): *Léleksimogató. Gyermek- és ifjúsági írók antológiája*. Oladi Általános Iskola, Szombathelyi Szolgáltatási SZC Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája, Szombathely

Nagy Attila (2006): Az olvasás mint kiváltság? *Magyar Tudomány*. 9. sz. 11-13. <http://www.matud.iif.hu/06sze/10.html> (20180903)

Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrum Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája (2018): *Alapító okirat*. Módosításokkal egységes szerkezetbe foglalva az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 8/A. §-a és a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 21. § (2) bekezdése alapján. SZSZOSZC Oladi Szakgimnázium és Szakközépiskola, Szombathely

Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrum Oladi Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája (2018): *Szervezeti és Működési Szabályzat*. SZSZOSZC Oladi Szakgimnázium és Szakközépiskola, Szombathely

Kovács Katalin – Kristófné Almási Mária:

Az olvasóvá nevelést segítő jó gyakorlatok a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtárában

Könyvtárunk története

A Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtára az iskola indulásával azonos időben, 1983-ban kezdte meg működését. Egy iskolai PHARE-pályázat révén 2005-ben sor került a felújítására, kibővítésére, amelynek eredményeként a korábbi 52 négyzetméteres helyiség helyett ma már egy 85 négyzetméteres terem várja az olvasókat. Mindezen felül kialakításra került egy raktárhelyiség is, mely a tankönyvek tárolására szolgál.

Jelenleg a könyvtár több mint 12.000 dokumentummal áll az olvasók rendelkezésére. A könyveken kívül nagy számban lelhetők fel a nem hagyományos dokumentumoknak minősülő, modern információhordozók. A hét fajta folyóirat szintén szerves tartozéka a könyvtár állományának. Az időszaki kiadványok gyűjteménye a szakmai, pedagógiai és tantárgymódszertani kiadványokat, az ismeretterjesztő és informatikai folyóiratokat, gyermek- és ifjúsági lapokat, végül, de nem utolsósorban az iskola történetével kapcsolatos évkönyveket foglalja magába. A könyvtár a gyűjtemény feltártságával is igyekszik kielégíteni az olvasói igényeket. Az állományban való eligazodás, tájékozódás, a nyilvántartás és a kölcsönzés a Szikla program révén valósul meg. A könyvtár információs forrásközpontként működve dokumentációs adatbázisával stratégiai fontosságú szerepet tölt be a tartalomszolgáltatásban, a folyamatosan bővülő ismeretszerzési módszerek tanulmányozásában.

A könyvtárban a tanárok és a tanulók részére tizenegy, Internet-kapcsolattal ellátott számítógép áll rendelkezésre. Ezekon túl projektor, televízió, videó, rádió, DVD, CD-s magnó, diavetítő is hozzájárul a hatékony oktató-nevelő tevékenység folytatásához. A könyvtáros információs és adminisztrációs munkáját szintén a mai kor elvárásainak megfelelően felszerelt számítógép, valamint egy szkennel, egy nyomtató és egy fénymásoló is segíti. Az esélyegyenlőséget a látássérültek számára egy olvasógép biztosítja. (*Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola, 2018*)

Kristófné Almási Mária nyugdíjba vonulását követően 2017 áprilisától dolgozom az iskolai könyvtárunkban. Elődömtől – aki a kezdetektől ott dolgozott – egy jól felszerelt, rendezett könyvtárat vehettem át. A pedagógusokkal, tanulókkal, körülményekkel való ismerkedést követően a 2017/18-as tanévtől kezdtem bele az olvasóvá nevelést célzó programjaim megvalósításába. 2014-ben részt vettem a Könyvtári Intézet „Felkészülés a különböző felhasználói célcsoportok olvasásfejlesztésére” című akkreditált 60 órás

továbbképzési programján, ahol rengeteg ötletet, inspirációt kaptunk az előadóktól. Most lehetőségem nyílt ezek gyakorlatban történő kipróbálására.

Gondolataim az olvasóvá nevelésről

Az olvasóvá nevelés véleményem szerint az egyik legfontosabb feladata az iskolai könyvtáraknak. Minél előbb szükséges elkezdni, már az olvasni nem tudó első osztályosoknál. Fontos számukra a mese, a népmese felolvasása. Advent időszakában az első és második osztályoknak mesedélután tartottam, ahol diavetítés és papírszínházi meseolvasás keretében hangolódtunk az ünnepre. Napjainkban a tanulási zavarral küzdő gyermekek száma sajnos nő. Fontos a szilárd olvasástechnika kialakítása, hiszen, ha a gyermek még a betűk összeolvasásával van elfoglalva, nem várható el tőle, hogy a szöveg tartalmát, annak jelentését is értelmezni tudja. Törekszünk az alsó tagozaton a kötetlen olvasás beépítésére a napirendbe, amikor a gyermekek bármit olvashatnak. Az elolvasott tartalmat, az arról keletkezett benyomásukat pedig megosztják a pedagógussal és a társaikkal is. Ehhez a könyveket a könyvtárból kölcsönzik ki és az osztályteremben tárolják. Olyan könyvekre van szükség, melyeknek elolvasása örömet okoz a gyermeknek. Egy szép borító, egy érdekes cím felkelti a gyerekek érdeklődését. Az izgalmas, fordulatos történet tartósan megragadja a figyelmüket. Az utóbbi egy évben törekedtem a kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom legnépszerűbb műveivel gyarapítani az állományt. Nagy segítségemre volt ebben az EKE OFI Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum Kortárs olvasnivalót az iskolai könyvtárakba! 2018-as pályázatán nyert könyvcsomag is.

„A mese után alsó tagozaton sajnos rögtön ifjúsági regényt adunk a gyermekek kezébe, és kimarad a meseregény, holott az kiváló átmeneti műfaj a mesétől a regényig. A gyermeket jobban átvezeti a komolyabb irodalom felé a meseregény, mint mondjuk a *Tüskevár* vagy a *Kincskereső kisködmön*. Felső tagozaton már jöhetnek az ifjúsági regények, de ott is fontos, hogy ne felnőtt könyvekkel folytassuk... Az a könyv, amit a gyermek túl korán kap a kezébe, nem szerez élményt neki, sőt, nemcsak a könyvtől és a szerzőtől, hanem még az olvasástól is elveheti a kedvét.” (Gósi, 2016. 27.) Iskolánkban alsó tagozaton 3. osztályban Berg Judit Rumini című meseregényét dolgozzák fel a tanító nénik a gyerekekkel. A magyar szakos tanárokkal folytatott konzultációt követően felső tagozaton két új kötelező olvasmányt vezettünk be, Janne Teller Semmi című regényét 7. osztályban és Tasnádi István Kómajmok háza című művét 6. osztályban. Természetesen mindhárom könyv több példányban kikölcsönözhető az iskolai könyvtárból.

Cs. Bogyó Katalinnak az Országos könyvtárügyi konferencián elhangzott gondolatai az olvasóvá nevelésről összecsengenek hitvallással: „Az olvasóvá nevelés az iskolai könyvtárban végigkíséri az általános iskola nyolc esztendejét. Az olvasásfejlesztés tantárgyközi feladat, az egész tantestület közös felelőssége, ami hatékony együttműködést feltételez a pedagógusok között. Közös a cél, ami nem más, mint tanítványaink értő, igényes olvasóvá nevelése. Nevelésről kell beszélnünk, mert – *Tóth Tibor* szavaival – „olvasónak nem születik az ember; az olvasóvá válás nevelési folyamat eredménye...” Végző célunk azonban az, hogy a gyermek – sokszor a családi és társadalmi hatások ellenére – örömmel, belső igénytől hajtva olvasson, lehetőség szerint szépirodalmat, ami elengedhetetlen a szellemi, lelki, erkölcsi fejlődéséhez. Úgy vélem, hogy az olvasás maga a tökéletes élmény, amely alapja a „flow, vagyis az a jelenség, amikor annyira feloldódunk egy tevékenységben, hogy minden más eltörlődik mellette, az élmény maga lesz olyan élvezetes, hogy a tevékenységet bármi áron folytatni akarjuk, pusztán magáért.” (*Csikszentmihályi Mihály*) Az iskolai könyvtár mindehhez a barátságos, inspiráló, konstruktív könyvtári környezetet, valamint a könyvtárostanárok pedagógusi és könyvtárosi felkészültségét nyújtja.” (Cs. Bogyó, 2012.)

Egy finnországi program beszámolójában olvastam, hogy „a könyvtár is a tanulási környezet része; helyiségeit tehát esztétikusan kell elrendezni, kifejezetten azzal a céllal, hogy a tanulók örömmel tartózkodjanak ott. Még az otthonosságot szolgáló szőnyegek, függönyök, növények stb. elhelyezésének is ezt a törekvést kell szolgálnia. Alkalmat kell adnia az egyéni elmélyülésre éppúgy, mint a csoportos feladatok ellátására, a tanárok felkészülésére és a nagyobb létszámú iskolai rendezvényekre. A könyvtárhoz – természetesen – kapcsolódó számítógépes terembe mindenki számára közvetlen belépést kell biztosítani. Egy jó könyvtárban lennie kell faxnak, másológépnek, CD- és DVD-lejátszónak, video berendezésnek is. Egyidejűleg ugyanis három funkciót kell ellátnia: a könyvtári gyűjtemény létrehozását és gondozását, az információszerzést és az olvasást.” (*Mihály, 2006.101.*)

Mindezen gondolatok egybecsengtek iskolánk igazgatónőjének, Beke Eszternek a törekvéseivel, aki gyermekbarát közösségi tereket álmodott az iskolába, ennek részeként a könyvtárban megújítottam a mesekönyveket tartalmazó állományrészt. Egy Mese-vár került kialakításra, amelyet versekkel, bábjátékkal tarkított ünnepség keretében avattunk fel. Farmernadrágokból párnákat, takarót varrtam, így is otthonosabbá téve a teret. Akár a földre kucorodva, hason fekve is belemélyedhetnek ezentúl egy-egy jó könyvbe a gyerekek. Az avatáson hangsúlyoztam: „Tanítványaink számára minél vonzóbbá szeretnénk tenni az olvasást, a könyves környezetet, hiszen csak az olvasó gyermek válik gondolkodó felnőtté!” (*Bakos, 2017. 4.*) Az eseményről tudósított a helyi napilap is.

1. kép: Mese-vár avatás

Jó gyakorlatok bemutatása

Népmese Napja

Mivel már 2009-től zajlik ez a projekt iskolánkban, ezért felkértem elődömet, Kristófné Almási Mária-t, hogy írja le, korábban miként zajlott ez a rendezvény:

A Magyar Olvasótársaság azzal a kezdeményezéssel állt elő 2005-ben, hogy a népmesék fennmaradása érdekében Benedek Elek születésnapját, szeptember 30-át a Népmese Napjaként tiszteljük. E nap célja, hogy a gyerekek és felnőttek meghallgassák egymás legkedvesebb meséit, megemlékezzenek a mesemondókról, mesegyűjtőkről, valamint, hogy ismét felfedezzék a mesékbe szőtt bölcsességeket, üzeneteket. Erről a napról iskolánk könyvtára a 2009/2010-es tanévtől kezdődően minden tanévben verseny keretében emlékezik meg. A 2014/2015-ös tanévtől az alsó tagozatos munkaközösség projektnapként kezeli a Népmese Napját. Ekkortól kezdődően e nap részévé vált a könyvtári verseny eredményhirdetése.

A verseny célja, hogy felhívja e nap jelentőségére a figyelmet, tegye vonzóvá a tanulók számára a meseolvasást, ismerjenek meg a gyermekek minél több népmesét, továbbá ismerkedjenek meg Benedek Elek életével, munkásságával. A versenybe elsősorban a mesék iránt fogékony vagy a mesékről magyar irodalomból tanuló diákokat szeretttük volna bekapcsolni. A magyart tanító alsós és felsős nevelőkkel megbeszélve első alkalommal a 4-6.

évfolyamos tanulók számára hirdettük meg a versenyt, melynek keretében a tanulók a népmesékről szerzett ismereteikről tettek tanúbizonyságot. A következő tanévtől már csak a 3-4. évfolyamosok vettek részt a versenyben, mivel nyilvánvalóvá vált, hogy inkább hozzájuk áll közelebb a mesék világa, és az ő körükben volt nagyobb az érdeklődés. A verseny során a tanulóknak egy meséssel kapcsolatos feladatlapot kellett kitölteniük. A feladatlapot haza is vihették, így akár otthon családi program keretében a szüleikkel együtt merülhettek el a mesék világában. A verseny szervezésében és lebonyolításában a kulcsszerepet az iskolai könyvtáros látta el. Az ő feladata volt a verseny szakmai előkészítése, a célok meghatározása, a lebonyolítást intéző team létrehozása, a feladataik kijelölése, az időterv elkészítése, a tárgyi feltételek biztosítása, PR terv készítése és megvalósítása.

Fontos szempont volt, hogy a feladatlapok játékos, a gyerekek számára érdekes, rejtélyes feladványokat tartalmazzanak. Volt olyan tanév, amikor csak egy-egy meséhez kapcsolódtak a feladatok, de volt olyan is, amikor több népmesére is kiterjedtek. A feladatlapok 10-12 feladványt szoktak tartalmazni.

Egy-két feladattípus:

<p>I. Meseországban folyóirata is van. Apróhirdetések is vannak benne. Találjátok ki, melyik meséből valók a hirdetések, s melyik mesealak adhatta fel őket!</p> <p>1) Eladó két kis ökör! Megtekinthetők, de csak nagyítón keresztül! 2) Eladó egy kiskakas! Tűz nem égeti, víz el nem nyeli, darazsak nem csípi! 3) Egy kislány kosárral ebédhordást vállal erdőn keresztül is!</p>
<p>II. Írjátok mesét minimum 15, maximum 20 mondatban! A megadott tárgyakat, szereplőket építsétek bele!</p> <p>királyfi, kacsalábon forgó palota, tűsarkú cipő, láthatatlanná tévő köpeny, öreg király, tündér</p>
<p>III. Egészítsétek ki az alábbi népmesei szólásokat!</p> <p>Mentek, _____.</p> <p>Mit volt, mit _____.</p> <p>Egyet _____, kettő _____ belőle.</p> <p>Nem _____ Buda.</p>

IV. Egészítsétek ki az alábbi mesecímeket!

Az éjgérő .....

A rút.....

A kiskakas gyémánt.....

Jancsi és .....

Babszem.....

V. Készítsetek rajzot kedvenc népmesétekhez!

A jutalmak megvásárlásáról a könyvtárosnak kell gondoskodnia, melynek anyagi háttérét a diákönkormányzat szokta biztosítani. Az eredményhirdetést természetesen a népmese napján szerveztük meg iskolánk aulájában, ahol az alsó tagozatos diákok előtt kerültek átadásra a jutalmak, illetve ekkor lehetett megtekinteni a mesékhez kapcsolódó rajzokból készült kiállítást is. Utómunkálatként kifüggesztésre került az iskolai faliújságon a végeredmény, amelyet a könyvtár weboldalára is feltöltöttünk. Az eredményhirdetésről és magáról a versenyről beszámoló, sajtó- vagy videó anyag is készült, melyet az iskolai weboldalon, vagy akár a helyi sajtóban is meg szoktunk jelentetni. A rendezvényen rögzített hang- és képanyag archiválása szintén a könyvtáros feladata, ugyanúgy, mint a közreműködő kollégáknak a köszönetnyilvánítás.

A 2017/2018-as tanévtől módosítottam a Kristófné Almási Mária elődöm által a fentiekben bemutatott eddigi programon. A projekt továbbra is az alsós munkaközösség és a könyvtár összefogásával valósult meg. Szeptember elején mesemondó versenyt hirdettünk és rajzpályázatot, ahol a népmesékhez készített illusztrációkat vártunk, melyek készülhettek egyénileg vagy csoportosan is. A mesemondó verseny lebonyolítására a könyvtárban került sor, a Népmese Napját megelőző napon. A beérkezett pályamunkákból az iskola aulájában rendeztünk kiállítást. A Népmese Napján az első tanórában a megnyitó ünnepség keretében hirdettük ki a győzteseket, adtuk át az okleveleket, jutalmakat. Az üdvözlő, összekötő szövegeket 4. osztályos tanulók olvasták fel. Új hagyományt vezettünk be, a mesemondó verseny első helyezettjét megkoronáztuk egy díszes koronával és egy évig a Bercsényi Iskola Mesekirálya megtisztelő címet viselheti. Két népmese is elhangzott: a mesekirály és én is meséltem a gyerekeknek. Külsőségekben is szerettük volna a napot emlékezetessé tenni, ezért

Kovács Katalin – Kristófné Almási Mária:

Az olvasóvá nevelést segítő jó gyakorlatok a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtárában

a tanító nénikkel együtt népviseletet hordtunk egész nap illetve az aulát is őszi termésekkel, népi használati eszközökkel dekoráltuk.

2. kép: Mesekirály-avatás

A délelőtti folyamán minden alsós osztályt meglátogattunk. Meseországba invitáltuk őket, ahol hét próba várt rájuk: kaptak egy vándorbotot és egy vándortarisznyát, amiben hamuban sült pogácsa és térkép lapult, a délutáni programok helyszíneivel. Délután az udvaron és a tantermekben forgószínpad-szerűen cserélődtek az osztályok. Az alábbi programokkal vártuk őket:

- Métázás, körjátékok
- Kukoricatorony-építés, kukoricamorzsolás
- Terményképkészítés
- Találós kérdések
- Mesetotó
- Népdaléneklés
- Hamupipőke-játék: Lencse és bab szétválogatása
- Régi használati tárgyak felismerése

A rendezvényről az iskola és a könyvtár weblapján fotókkal illusztrált beszámoló jelent meg a díjazottak névsorával együtt. A könyvtár facebook oldalára szintén sok fotó kikerült, 522 embert ért el a hír. A megújított Népmese Napja pozitív fogadtatást és visszhangot kapott mind az iskolavezetés, mind a kollegák és nem utolsó sorban a tanulók között.

A 2018/2019-es tanévben a Népmese Napja projekt tovább bővült, témája a Mátyás király emlékéhez és a közelgő állatok világnapja kapcsán az állatokhoz kapcsolódott. A megnyitón megtisztelt bennünket jelenlétével Mátyás király, aki udvarhölgyei kíséretében fanfárok hangjaira vonult be az összegyűlt alsós gyerek közé. Koronáját személyesen helyezte első mesekirályunk fejére. A jelmezeket a Weöres Sándor Színház jelmeztárából kaptuk kölcsön, ezúton is köszönjük.

3. kép: A mesemondó verseny győztese mesél

Ezután a fekete sereg három vitéze tartott fegyverbemutatót az udvaron. Sikerült megnyernünk a szombathelyi Mátyás Király Fekete Sereg Hagyományőrző Csoportot, hogy látogassanak el hozzánk. Rendszeres résztvevői a Savaria Történelmi Karneválnak is, talpig páncélban, rengeteg fegyverrel érkeztek és elkápráztatták a gyerekeket.

4. kép: A fekete sereg bemutatója

A délután folyamán hétpróbát hirdettünk az osztályoknak, ahol az alábbi programokkal vártuk őket:

- lovagi torna (medicinlabda-hajítás)
- találós kérdések állatokhoz kapcsolódóan
- igaz-hamis kérdések Mátyás királyról szóló népmeséhez kapcsolódóan
- állathangok felismerése
- népdalok állatokról
- állatos kvízkérdések
- népmesék

Újabb célközönségként ebben az évben a környék nagycsoportos óvodásai is ellátogattak hozzánk. Őket is Mátyás király fogadta az aulában, majd három helyszínen vettek részt foglalkozásokon:

- a könyvtárban a Térdszéli Katica című népmesét mondtam el bábokkal kiegészítve
- népi körjátékokat játszhattak
- kézműves foglalkozáson papírt hajtogattak

A nagy sikerre való tekintettel jövőre is szeretnénk valamilyen téma köré szervezni ezt a programot.

Szabó Magda 100. születésnapjának megünneplése

Irodalmi évfordulók kapcsán gyakran hívjuk fel olvasóink figyelmét az érintett író, költő műveire azzal a nem titkolt szándékkal, hogy kedvet csináljunk elolvasásukra. Szabó Magda évfordulója kapcsán sokat töprengtem, hogyan tudnám emlékezetessé, különlegessé tenni az Abigél című könyv felolvasását. Úgy tapasztaltam, hogy a mai tizenéves korosztály nem ismeri Szabó Magda népszerű ifjúsági regényét. Kapóra jött, hogy a 7. osztályos irodalom szakkörös tanulók beneveztek a Bercsényi Dániel Könyvtár Csodafügefá játékára, amelyben az első feladat felolvasás szervezése volt az író műveiből.

A szakkör tagjaival és a magyar szakos pedagógussal szerveztük meg a felolvasást a könyvtárban. Horn Mici teadélutánjának hangulatát igyekeztünk felidézni. A tanulók meghívót készítettek a teadélutánra, valamint egy prezentációt az író életéről, műveiről. Az igazgatónőt, az 5. és 6. osztályos napközis csoportokat és a tantestület tagjait invitáltuk meg. Fehér abrosszal terített asztalokkal, rajta porcelán teáskészletben szervírozott teával és házi teasüteménnyel vártuk a vendégeket. A süteményeket egy anyuka és egy gyógypedagógiai asszisztens kollegánk készítették.

5. kép: Horn Mici terített asztala

Két lány jelmezt öltött, Horn Micit és Abigélt személyesítették meg, ők fogadták az érkezőket. A magyar szakos kolleganő néhány szóban ismertette az író nő munkásságát, majd a tanulók prezentációja következett. Ezután megnéztünk egy rövid részletet az Abigél című filmből, természetesen a Horn Mici teadélutánjáról szóló részt. A program végén a résztvevők kedvenc részleteiket olvasták fel a regényből. A tea és a sütemény mind elfogyott és kölcsönözni is lehetett a regényt. A rendezvényről tudósítás jelent meg az iskola és az iskolai könyvtár weblapján, illetve a könyvtár facebook oldalán. 1243 ember látta ezt a bejegyzést, úgy gondolom ez egy 320 fős iskola esetében nagyon jelentős szám. A szakkör tagjai a Bercsényi Könyvtárnak küldtek beszámolót és fotókat, melyek a könyvtár weblapjára is felkerültek. Rengeteg pozitív visszajelzés érkezett, úgy gondolom, sikerült emlékezetessé tenni a tanulók számára a felolvasást.

Kovács Katalin – Kristófné Almási Mária:

Az olvasóvá nevelést segítő jó gyakorlatok a Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtárában

6. kép: Részletek felolvasása az Abigél című regényből

Február 14.: Valentin-napi Vakrandi és Nemzetközi Könyvajándék Nap

Valentin-napon vakrandit szervezett a könyvtár a diáklányok és a romantikus könyvek között. A felhívást a könyvtár facebook oldalán tettem közzé. Az állományban már meglévő és a Kortárs olvasnivalót az iskolai könyvtárakba! 2018-as pályázaton nyert romantikus ifjúsági regények becsomagolva várták a lányokat. Így nyolc könyvnek sikerült olvasót találni. Olyan sikeres volt az egyik „randevű”, hogy a könyv második részét is elolvasta a tanuló és az osztálytársainak is ajánlotta.

7. kép: Vakrandi romantikus regényekkel

Ugyanezen a napon ünnepeljük a Nemzetközi Könyvajándék Napot (International Book Giving Day). A kezdeményezés célja, hogy növelje a gyerekek hozzáférési lehetőségét a könyvekhez, hogy még több kedvet kapjanak az olvasáshoz. A felhívás szerint „a Nemzetközi Könyvajándék Napon azt szeretnék elérni, hogy adjon minden felnőtt egy gyereknek egy könyvet február 14-én. Arra kérjük Önt, hogy ezen a napon:

- ajándékozzon könyvet egy ismerős vagy rokon gyereknek
- vagy hagyjon könyvet olyan nyilvános helyiségben, amit gyerekek látogatnak (váróterem, játszóterek stb.)
- vagy ajándékozzon jó állapotú könyvet a helyi könyvtárnak, kórháznak, napköziotthonnak, vagy olyan szervezetnek, amely használt könyveket juttat el rászoruló gyerekeknek. Mindemellett mindenkit arra bátorítanak, hogy segítse egész évben azon nonprofit szervezetek munkáját, amelyek könyvekkel látják el a gyerekeket.” (*Gyermek- és ifjúsági irodalom*, 2013)

A könyvajándék napon játékot hirdettem 4-8. osztályosoknak, melynek keretében egy-egy mondatból kellett ráismerni egy mesére vagy regényre. A rejtvényeket a magyar tanároktól lehetett elkérni. Néhány példa a feladványok közül:

Regények:

- Gittrágó kisfiút halálra fűrésztének.
- Fővárosi nyelvi tagozatos középiskola diákjainak mindennapjai.
- Engedetlen kislány megmentője a rejtőzködő kerti szobor.
- Széllal érkező nevelő nő rövidtávú munkákat vállal.

Mesék:

- Kistermetű lények befogadják az elüldözött királylányt.
- Kényelmetlen cipő elvesztése királyi kutatást eredményez.
- Élénkruhás kislány meglepő találkozása a felmenőjével.
- Disznóvágásból származó eledel horror után kipukkad.

A legalább három helyes megfejtést tartalmazó feladatlapok vettek részt a sorsoláson, amit a nagyszünetben tartottunk meg. A szerencsések könyvet nyertek. Rengeteg helyes megfejtés érkezett, évfolyamonként két könyvet sorsoltunk. Könyvtárunknak több magánszemély is adományozott olyan könyvet, amely vagy megvolt már az állományban vagy nem a könyvtár gyűjtőkörébe tartozott. Ezekből a művekből válogattam össze a jutalomkönyveket. Az eseményről szintén jelent meg tudósítás a helyi napilap online kiadásában. (*Vas Népe*, 2018)

8. kép: Ajándékozásra váró könyvek a Nemzetközi Könyvajándék Napon

Terveim

Továbbra is folytatni szeretném az élményszerű olvasóvá és könyvtárhasználóvá nevelést:

- A Népmese Napját a jövőben is szeretnénk valamilyen téma köré szervezni.
- A Nemzetközi Könyvajándék Napot ki szeretném egészíteni könyv csereberével, ahol a gyerekek által már kiolvasott, dupla példányban megkapott vagy megunt könyvek találhatnak új gazdára. Aki hoz könyvet, választhat magának egy másikat.
- Jeles irodalmi évfordulók dramatizált, játékos megünneplése.
- Olvasóverseny hirdetése: mesékhez, regényekhez kapcsolódó, szövegértést gyakorló feladatlapok kitöltése, pontgyűjtéssel.
- Ifjúsági regényekhez ajánló kisfilm készítése egy-egy osztály, szakköri csoport projektmunkájaként. (Patrizia Rinaldi Piano Forte című regényéhez már készült ilyen ajánló: <https://www.facebook.com/1035798476553724/videos/1294928467307389/>)

Fontos, hogy a magyar szakos pedagógusokkal együttműködve beépítsük a napi gyakorlatba az élménypedagógiák tapasztalatát, diákjainkat számukra érdekes olvasmányokkal kínáljuk meg, érdeklődünk az olvasottakkal kapcsolatos gondolataik, érzéseik, benyomásaik iránt. Esztétikai befogadás nélkül az emberi érzékenységre való képességünk korcsosul el, ami hozzájárul azon korjelenségek kialakulásához, amelyeknek okát amerikai szociológusok kutatásainak tükrében *Vekerdy Tamás* így fogalmazza meg: „... az emocionális intelligencia, a szociális és művészi képességek kifejlesztése nélküli intellektus hajlamos végzetesen téves döntéseket hozni”. (G. Gödény, 2014. 1.) Tehát a tét nem kicsi, amikor azt a kérdést feszegetjük, hogyan őrizhető meg az olvasás napjainkban, hogyan tudjuk a 21. század gyermekeit olvasó emberekké nevelni.

Felhasznált irodalom

Bakos Á. (2017): Mesevárat építettek az iskolában. *Vasárnapi Vas Népe*, **18.** 37. 4.

Bogyó Katalin, Cs. (2012): *Az általános iskolai könyvtár lehetőségei, feladatai az olvasóvá nevelésben.* Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Budapest. https://mke.info.hu/wp-content/uploads/2012/12/Cs_Bogyo_Katalin_Olvasova_neveles.pdf (2018.11.01.)

Gödény Andrea, G (2014): *Az Olvasók Birodalma. Az olvasóvá nevelés jelenkori esélyei és lehetőségei.* Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/18289/Az_olvasok_birodalma_u.pdf;jsessionid=162C23DAB47CA077713DFEAC41E6A4AA?sequence=1 (2018.11.01.)

Gösi László (2016): Olvasóvá nevelés. Beszélgetés dr. Gombos Péterrel a Magyar Olvasástársaság elnökével. *Köznevelés*, **72.** 1. 27.

Gyermek- és ifjúsági irodalom (2013): Nemzetközi Könyvajándék Nap – február 14. *Gyermek és Ifjúsági Irodalom.* <http://www.gyermekirodalom.hu/?p=4458> (2018.11.01.)

Mihály Ildikó (2006): Az olvasóvá nevelés és az iskolai könyvtárak. *Új Pedagógiai Szemle*, **57.** 11. 99-105.

Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola (2018): *Könyvtárunkról.* Szombathelyi Bercsényi Miklós Általános Iskola Könyvtára, Szombathely http://bercsenyi-szhely.sulinet.hu/konyvtar/?page_id=17 (2018.11.01.)

Vas Népe (2018): Valentin-napot tartottak a Bercsényi Miklós Általános Iskolában. *VAOL Vas megyei hírportál.* https://www.vaol.hu/kozelet/helyi-kozelet/valentin-napot-tartottak-bercsenyi-miklos-altalanos-iskolaban-2248229/?fbclid=IwAR31QNO2II_JtkcVhydv4yOdntTQcf8bYIuo8NUrdv5QHk7dDgLBDgjyffw (2018.11.01.)

Szentgyörgyváriné Kovács Éva:

„Jeles napok” foglalkozások a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban

A gimnázium könyvtárának bemutatása

A szombathelyi Kanizsai Dorottya Gimnázium Vas megye egyik legnagyobb gimnáziuma. A százéves intézmény tekintélyt vívott ki a megye közoktatásában. A gyermeklétszám alakulása és a társadalmi igény többször megváltoztatta az iskola arculatát. Jelenleg a hagyományos négy évfolyamos gimnáziumi osztályok mellett évfolyamonként egy angol két tanítási nyelvű osztályunk is van.

Amikor 1917-ben megalakult a szombathelyi leánygimnázium, akkor iskolai könyvtár működtetését is elrendelték az alapítók. A gimnázium iskolai könyvtárának alapításánál elsőrendű feladatnak tekintették a tanári kar érdekeinek figyelembevételét. A tanulók igényeinek kielégítése, az ifjúsági könyvtár csak másodlagos szempont volt. 1937-től a tanári könyvtár egy külön helyiséget kapott. Az ifjúsági könyvtár állományát tantermekben helyezték el, könyvszekrényekben tárolták a könyveket. Külön könyvtárőre volt a tanári könyvtárnak és az ifjúsági könyvtárnak is. A régi könyvek közül ma is őrzünk közel 600 db kötetet, többségük XIX. századi, de akadnak közöttük XVIII. században kiadottak is.

Könyvtárunk 1994-ben egy átalakításnak köszönhetően nyerte el mai formáját. A szomszédos osztályterem hozzákapcsolásával létrejött a 2. emeleten az a közel 93m²-es terület, ahol már egy egész osztály számára is elegendő lett az olvasóhely. Az iskolai könyvtárunk a gimnázium céljaival összhangban szervezi gyűjteményét és szolgáltatásait. Közel 16.000 kötetes állománya tartalmazza az oktatáshoz, neveléshez szükséges dokumentumokat. Intézményünk 1999-ben vásárolta meg a Szirén integrált rendszert. Ezzel kezdtük meg az állomány számítógépes feldolgozását. Könyvtárunk elektronikusan feltárt gyűjteménye ma már az intézményi Web-OPAC-on keresztül is elérhető. Az elmúlt évek fejlesztései (Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése – TIOP-1.2.3/09/01-2010-0013 pályázat) lehetővé tették az alapvető infrastruktúra kialakítását a könyvtárban, a kor színvonalának megfelelő informatikai megoldások használatát az ismeretszerzés folyamatában.

Olvasóvá, könyvtárhasználóvá nevelés iskolánkban

A kilencvenes évektől a nyolcosztályos tagozat elindításával megváltozott a gimnázium képzési szerkezete. A 10-14 éves korosztály könyvtárhasználati szokásai sok pozitív változást indítottak el. Tanulóink számos tanulmányi versenyen indultak, aktívak és motiváltak voltak. Az iskolai könyvtár tényleg a tanulás és a tanítás helyszíne volt számukra. Szinte minden nap használták a könyvtárat, az ifjúsági irodalmat és az ismeretterjesztő könyveket nagy számban kölcsönözték. A tagozat megszűnése után a 14-18 éves korosztály olvasási és könyvtárhasználati szokásai már más képet mutatnak, a tanulók érdeklődése szinte csak a kötelező olvasmányokra korlátozódik. Év elején mindig megkérdezem a tanulóktól, hogy ki melyik könyvtárnak a tagja. Nagyon kevés tanuló jelzi azt, hogy rendszeresen használná a települési közkönyvtárat. Bízom benne, hogy könyvtári ismereteik bővülésével még több tanuló veszi majd igénybe a könyvtárak szolgáltatásait. Az iskolai könyvtár a könyvtárhasználati órákon kívül a következő programok helyszíne is: könyves szakórák, rendhagyó irodalmi órák, költészetnapi foglalkozások, továbbtanulással kapcsolatos egyetemi tájékoztatók. A rendszeres könyvtárlátogatók kis csoportja szívesen megosztja velem könyvélményeit, lelkesen fogadja könyvajánlásaimat, és egymásnak is szívesen ajánlanak könyveket. A könyvtár Facebook oldalán is megosztjuk az általuk írt ismertetőket. Könyvtárostánárként állandóan keresem a lehetőségeket, hogy milyen módon tudom még megszólítani ezt a korosztályt.

A gimnázium természettudományi laborja számos délutáni foglalkozással, rendezvénnyel hívja fel a diákok figyelmét arra, hogy érdekesek, hasznosak és látványosak a természettudományi tárgyak. A szombathelyi Kanizsai Dorottya Gimnázium 2012 nyarán sikeresen pályázott A természettudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása a közoktatásban (Öveges Program) című projektre. 36 tanuló egyidejű foglalkoztatására alkalmas labor került kialakításra, melyet szükség szerint egy mobilfal segítségével ketté is lehet osztani. Az új termeket a legújabb laboreszközökkel és IKT berendezésekkel szerelték fel. Újszerű kezdeményezése volt a labor tanárainak, hogy nyissanak a többi tudományterület felé. Ezek voltak azok az alapok, amelyre építve négy éve hirdetjük meg az iskola diákjainak a délutáni foglalkozásokat. Hogyan került a könyvtáros a laborba? A természettudományi munkaközösség egyik tanárnőjétől, Sinkó Andreától származik az az ötlet, hogy a jeles napokat kapcsoljuk össze az egyes tudományterületek ismeretanyagával és a labor lehetőségeivel. Tartsunk olyan délutáni foglalkozásokat, ahol a tanulók átélhetik, megtapasztalhatják az egyes műveltségterületek közötti kapcsolódás élményét, megismerhetik a világnapokat, a magyar és más népek ünnepeit a felfedezettő tanulás módszerének alkalmazásával. Az olvasásfejlesztés szempontjából fontos megjegyezni, hogy az a

szépirodalmi alkotások mellett ismeretterjesztő művekkel is megvalósulhat. Az irodalom és a tudomány (fikció és valóság) közötti különbség megértéséhez szükséges ismeretek és készségek kialakítása összetett munka, mely szoros együttműködést feltételez a könyvtárostanárral és a pedagógusok között. (Csík, 2011.) Gyakran hallhatjuk azt a kijelentést, hogy a természettudományi tárgyak nem népszerűek a diákok körében, hiszen a tantárgyak elsajátítása kitartó munkát kívánna meg, de erre az Y-generáció tagjai nem igazán alkalmasak. A Relevance of Science Education (ROSE) kutatási projekt választ keresett arra, hogy miért nem tartják vonzóknak a mai fiatalok az említett tantárgyak tanulását. Néhány kiragadott megállapítás a kutatás anyagából (Réti, 2011.):

- az iskolai módszertani monokultúra kedvezőtlen hatása a motivációra, egysíkú tanulási környezet és a valós élmények hiánya;
- a tanulók hiányolják az önállóságot a tanulás folyamatában (kommunikáció, vita, eszmecsere);
- a mai fiatalok iskolán kívüli élményei, tapasztalatai jelentősen eltérnek attól, amit az őket tanító pedagógusok köznapitapasztalatnak tekintenek.

Ezért is találta különösen fontosnak a délutáni foglalkozásokat megálmodó kollégánknak a felfedezettő tanulás módszereinek alkalmazását, hiszen a tanulók így a tevékenység aktív részesévé válnak.

Az eddigi foglalkozásokat a következő jeles napokhoz, világnapokhoz kapcsoltuk: Valentin-nap – Bálint-nap, Pi-nap, La BOR-day (ősz-szüret) és Karácsony. A mozaik foglalkozások során első lépésben meghatározzuk a témát, majd közösen keressük a kapcsolódási pontokat. Első alkalommal (2015-ben) még csak kerestük a lehetőségeket, a későbbiekben már egyre koncentráltabban alakult ki egy-egy foglalkozás témája. Arra építünk ezeken a foglalkozásokon, hogy a tanulókat hajtja a tudásvágy, minél többet akarnak megtudni a dolgokról. Mindig a játékos formában történő felfedezettő tanulást helyezzük előtérbe. A foglalkozások résztvevői 9-12. osztályos tanulók. A jelentkezés előzetes feliratkozás alapján történik. Egy-egy alkalomra 25-30 érdeklődő diákra számítunk.

Az első foglalkozás során a részt vevő tanulók német nyelvű szöveg alapján ismerkedtek meg a Valentin-nap eredetével, egy internetes alkalmazás segítségével pedig szerelmes üzeneteket küldhettek. A foglalkozás következő részében a Geogebra programmal szívgörbét rajzoltak, a matematika szakos kollégámtól pedig azt is megtudhatták, hogyan udvarolnak a matematikusok, valamint Möbius-szívek is készültek. A laborvezető tanárnő a szerelem biokémiájáról tartott előadást, aztán kevert egy kis bájtalt és lánggra lobbantotta a (papír)szíveket a kísérletezés során. Céljaink megvalósításához szakmai tudásunkon kívül

Szentgyörgyváriné Kovács Éva:
„Jeles napok” foglalkozások a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban

anyagi lehetőségeink igen korlátozottak, ezért a foglalkozás végén úgy jutalmaztuk a diákokat, hogy szív alakú süteményeket sütöttünk nekik a kollégákkal. Első alkalommal az ólom (könyvnyomtatás technikája – Gutenberg, Andersen A rendíthetetlen ólomkatona meséje, a szerelmi jósláshoz köthető ólomöntés) köré szerveztem a könyvtári kitekintést. Gutenbergről és a mozgatható betűelemekkel való könyvnyomtatásról tartottam előadást, a patrica vagy bélyegző és betűképet tartalmazó matrica szerepéről. Utaltam rá, hogy hosszú kísérletezés után találta meg Gutenberg a megfelelő ötvözetet, melynek összetétele nagyrészt ólom, bizonyos arányú antimon és ón volt.

1. kép: Gutenberg és a könyvnyomtatás című előadás (2015.02.15.)

Az előadás következő részében A kis ólomkatona meséjét idéztük fel közösen az általam készített diasor alapján. Majd az Ólomka és Papírlány (*Borbély, 2004.*) meseoperájának szövegkönyvéből olvastunk részleteket. A népi hiedelemvilágban az ólomöntést használták a szerelmi jósláshoz, most ez a kísérlet zárta a foglalkozásrészt.

2. kép: Ólomöntés a laborban (2015.02.15.)

A következő évben, 2016-ban Bálint-napkor kolléganőm a Tavaszi szél vizet áraszt népdalra alapozva alakította a foglalkozást. Könyvtárosként a magyar népszokás ismertetését terveztem. Minden foglalkozás előtt plakátok készülnek, melyek az iskola több pontján kirakva hívják fel az eseményre diákjaink figyelmét.

3. kép: Bálint-napi plakát 2016-ban. Készítette: Sinkó Anna

A foglalkozásra rövid előadással készültem a Bálint-nap eredetéről, a népi hiedelmekről, szerelmi babonákról, időjóslo megfigyelésekről. Közösen megbeszéltük a jeles nap szimbólumvilágát. A résztvevők kíváncsiságát azzal is igyekeztem fenntartani, hogy a tanári magyarázat alatt a „Keresd a kakukktojást!” feladványt is meg kellett oldaniuk. A választott tanulói munkaforma a csoportmunka volt, mely alkalmas arra, hogy a csoport tagjai jobban megismerjék egymást, ugyanakkor fejleszti az egészséges versenyszellemet is. A mozaikfoglalkozás időkerete talán az, ami a legnehezebben tervezhető, az egy órából gyakran másfél óra lesz. A foglalkozás következő része az információkereséshez kapcsolódott. A rendelkezésemre álló időkeret miatt ezt a feladatot otthoni feladatként kapták meg a tanulók. A Redmenta feladatlapkészítő program (redmenta.com) segítségével készítettem el számukra az „Út a Kék madárhoz” feladatlapot, melyet a könyvtárak falakon túli szolgáltatásainak használatával kellett megoldaniuk. A Redmenta feladatlap-készítő alkalmazás több feladattípust ismer. Én a rövid válasz változatot választottam. A regisztrálás és a direktcím

megadása után hozzáférhetnek tanítványaink az általunk készített feladathoz. A tanulók a számítógépes feladatlappal már az előző foglalkozáson is találkoztak. A feladatlap kitöltése után egyszerre látják az értékelést, esetleges rossz válasz esetén a jó megoldást. Mi pedig azt is látjuk, hogy mennyi idő alatt oldották meg a feladatokat. A jutalom a következő napokban a könyvtárban várta a diákokat. Ha megtalálták a keresett könyvet a polcon, akkor megtalálták benne a kék madár hajtogatásához az origami sablonokat, és azt is megtudhatták, hogy mit jelképez a műben a kék madár. Visszakanyarodva még a Bálint-napi labor partihoz, Kovacsics Bernadett laborvezető tanárnő elmagyarázta, hogy miért is van az, hogy az illatok alapján választunk ideális társat. Bemutatta a parfümgyártás alapjait, kémiai eljárásait és ízelítőt kaptunk az illóolajjal (citrom) illatosított szappan készítéséből. Egy adagot mindenki el is készíthetett. Majd dekoráció is készült (szigorúan matematikai alapokon) a Bálint-napi partihoz. Meglepetésként ének szakos kollégánknak is csatlakozott hozzánk, vezetésével a Tavaszi szél vizet áraszt című népdalt énekeltük el közösen. Jutalomként a szív alakú sütemények most sem maradtak el. A rendezvényről az iskola honlapján (www.kdg.sulinet.hu) cikkek olvashatók, a galériában pedig a délutáni foglalkozáson készült fényképek tekinthetők meg.

Az alábbiakban a Bálint-napi népszokásokhoz kapcsolódó 2016-os foglalkozás forgatókönyve, diasora és feladatai olvashatók:

BÁLINT-NAPI LABOR PARTI

DÁTUM: 2016. FEBRUÁR 9. 14 ÓRÁTÓL

HELYSZÍN: II. EMELETI LABOR

RÉSZTVEVŐK: 9-12. OSZTÁLYOS TANULÓK ÉS ÉRDEKLŐDŐ KOLLÉGÁK

JELENTKEZŐK SZÁMA: 25 FŐ

TÉMÁK: SZERELMES SZÍVEK – MATEMATIKA

SZERELEM ELSŐ SZAGLÁSRA – KÉMIA

BÁLINT-NAPI NÉPSZOKÁSOK – NÉPRAJZ, KÖNYVTÁR

+ **MEGLEPETÉS:** TAVASZI SZÉL VIZET ÁRASZT

A témanap célja:

A magyar népszokás megismertetése. A témához kapcsolódó könyvtári dokumentumok ajánlása. A könyvtárak szolgáltatásainak használata, hangsúlyosan a „falakon kívüli” szolgáltatásoké. Az olvasásfejlesztés mellett a digitális írástudás fejlesztése.

Források:

Bálint Sándor (1998): *Ünnepi kalendárium: A Mária-ünnepek és jelesebb napok a hazai és közép-európai hagyományvilágból december elsejétől június harmincadikáig*. Mandala, Szeged.

Pál József, Újvári Edit (szerk.) (2005): *Szimbólumtár: Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából*. Balassi Kiadó, Budapest.

Maeterlinck, M. (1991): *A kék madár*. Montázs Kiadó, Budapest.

A mozaikfoglalkozás terve

Idő	A foglalkozás menete	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	Megjegyzések
'5	<p>Előkészületek Csoportalakítás</p> <p>Motiváció Bálint-nap vagy Valentin-nap – melyik a szimpatikusabb? Hogyan ünnepelitek?</p>	<p>Kooperatív technika</p> <p>Kérdés-felelet</p>	<p>Csoportmunka: „Keresd a párját”</p> <p>Frontális</p>	<p>4-5 db kép a gyerekek számától függően</p>	<p>A képek már előrevetítik a foglalkozás témáját.</p>
'5-'20	<p>A foglalkozás anyaga Bálint-napi népszokások</p> <p>1. Bálint név előfordulásai 2. Bálint-napi magyar népszokások 3. Bálint-napi hiedelmek 4. Bálint-napi időjóslo megfigyelések 5. Szerelmi babonák Hány mag van egy almában? A magyar népszokások szerint, aki már kiszemelt magának valakit, annak nincs más dolga, mint megenni egy olyan almát, amelynek kilenc magja van. A kilenc magot aztán titokban bele kell tenni a kiválasztott zsebébe, így az illető biztos bele fog szeretni az epekedő szerelmesbe. 6. A jeles nap szimbólumvilága 7. A boldogság kék madara – mit jelképez? Megtudjátok, ha végigjártok az utat a kék madárhoz! Mi volt a kakukktójás? A feladatlap ellenőrzése</p>	<p>Tanári közlés - PPT kivetítés</p> <p>Kérdés-felelet</p>	<p>Csoportmunka: Keresd meg a kakukktójást!</p> <p>A csoportok ismertetik a megoldásaikat.</p>	<p>Feladatlap, számítógép, interaktív tábla, projektor</p> <p>Alma, kés</p>	<p>Az előadás során említettek ki kell pipálni!</p> <p>Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium bemutatása</p> <p>Almás jóslás</p> <p>Szimbólumtár használata</p>

Szentgyörgyvárné Kovács Éva:
„Jeles napok” foglalkozások a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban

Idő	A foglalkozás menete	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	Megjegyzések
'21-46 (vagy szorgalmi feladat)	<p>Út a KÉK MADÁRHOZ Feladatok a könyvtárak „falakon túli” szolgáltatásainak használatával, ill. információkeresés az interneten</p> <p>Könyv megkeresése a könyvtárban</p>		Csoportmunka	Feladatlap, Internet- Redmenta, laptopok	<p>OPAC MEK Google Wikipédia KDG Könyvtár OPAC</p> <p>Jutalom: a könyvben elhelyezett kék papírok + origami séma a „kék madár” hajtogatásához (<i>Maeterlinck,</i> 1991)</p>
'47-50	<p>Értékelés origami madár bemutatása Válasz a kérdésre: Minek a szimbóluma a kék madár?</p>				

A foglalkozáshoz használt diasor:

1. dia

Bálint

- Már középkori naptárainkban, misekönyveinkben előfordult ez a név
- 1552-ben (egy egyházi tizedjegyzék tanúsága szerint) a legkedveltebb szegedi keresztnevek közé tartozott ♥
- Bálint napja (február 14.) már a farsang, a tavaszvárás idejére esik

2. dia

Bálint napi hiedelmek

- Hangony népe úgy véli, hogy Bálint napján jön vissza a vadgalamb. Ez már a tavaszt jelzi.
- Szil faluban pedig azt mondogatják: Bálint a verebek védőszentje, mert már nekik is kezd az időjárás kedvezni.
- A horvát néphit szerint a madarak ezen a napon tartják a menyegzőjüket.

3. dia

Bálint napi időjósító megfigyelések ♥

- Ha a madarak csiripelése messzire hallatszik ezen a napon, jó idő lesz.
- Ha szeles az idő, az asszonyok nem örülnek, mert ez azt jelenti, nem lesz tojás egész évben.
- A férfiak meg az esőtől félnék, mert a hagyomány szerint akkor kukoricán kívül másból nem lesz jó termés.

4. dia

Szerelmi babonák

Ehhez az ünnephez is számos babona tartozik, melyek legtöbbje fiatal lányoknak adott hajdan segítséget ahhoz, hogyan találják, hódítsák és tartsák meg életük remélt párját.

- ❖ Úgy tartották, ha valamelyik leány madárral álmodik, az hamarosan férjhez fog menni.
- ❖ Azt is javasolták, hogy akik nagyon szerelmesek, és azt akarják, hogy szerelmük örökös legyen, egymás hajának szálait süssék tésztába, és közösen egyék meg, akkor soha nem fogják elhagyni egymást.

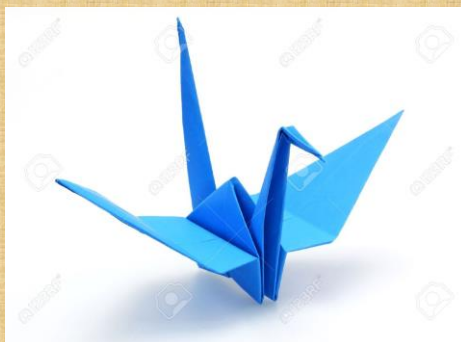
5. dia

Szimbólumvilág

- Galamb – (**galamb/gerle**): Közepes termetű, kecses madár. A lélek, a harmónia és a tavasz jelképe. Népköltészetbeli jelentéséhez hasonlóan Petőfinél is a szeretett nő szinonimája: „Gyere ki galambom, gyere ki gerlicém” (János vitéz).
- Mag - *Termékenységi jelentésköre gazdag: számos sokmagvú gyümölcs/termés a szaporodás és a termékenység jelképe, pl. alma/almafa,*
- Alma(?) – szerelmi jóslás eszköze
Termékenység, ill. szerelmi szimbólum

6. dia

A boldogság kék madara

7. dia

„Keresd a kakukktójást!” feladat

12

9

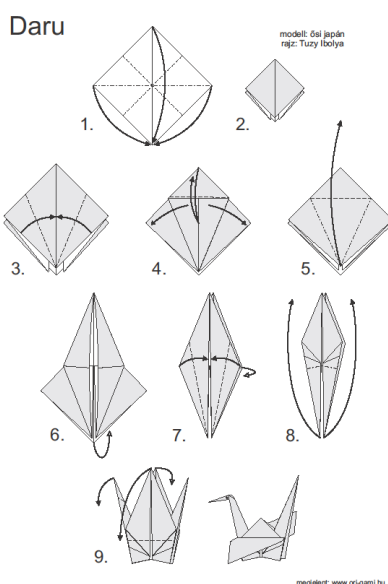

Út a Kék madárhoz feladatlap kérdései

1. Mi is ismerünk Bálintot a XVI. századból, a reneszánsz korából. Ki ő?
2. Melyik évben született?
3. Bálint Sándor Ünnepi kalendárium című kötete megtalálható-e a könyvtárunkban?
4. Add meg a könyv raktári jelzetét!
5. Egészítsd ki a mondatot! Ha Katalin kopog, akkor ...
6. Keressétek meg az interneten a Magyar népies kalendáriumot!
Ki a szerzője?
Másold ki ebből a kalendáriumból a Bálint-naphoz fűződő csízió 3. sorát!
Hogyan hivatkoznál erre a műre?
7. Mit jelent a csízió szó eredetileg? Jelöld a forrást is!
8. Ki írta a Kék madár című művet?
Megtalálható-e a könyvtárunkban?
Mi a könyv raktári jelzete?

A feladatlap megoldásai (minden helyes megoldás 1 pontot ér)

1. Balassi Bálint
2. 1554
3. igen
4. 398 B20
5. karácsony locsog
6. Remete Farkas László; Kotlót, fát ültessed!; <http://mek.oszk.hu/12200/12226/12226.pdf>
7. öröknaptár; pl. Magyar néprajzi lexikon
8. Maurice Maeterlinck; igen; M 12

A Kék madár jelentése: „Mert a Kék madarat nem kell távoli országokban kergetni. A kék madár mindig velünk van, ha szeretjük egymást, és örülünk az élet legkisebb ajándékainak is. De mindig elrepül, ha bántjuk egymást, ha irigykedve figyeljük mások örömét. Mert a Kék madár maga a boldogság, és kalitkája; az emberi szív.” (Maeterlinck, 1991. 93.)

4. kép: Kísérletezés a foglalkozáson: illóolajos szappan készítése (2016.02.09.)

5. kép: Dekoráció készítése – matematikai alapon – a Bálint- napi partihoz (2016.02.09.)

A következő évben, 2017-ben február 15-én tartottuk a Bálint-napi laborfoglalkozást. A Bálint – Valentin-napról két naplóbejegyzés született. Az egyiket A lány írta, a másikat A fiú. Napjukat végigkísérték a laborparti résztvevői. A nevezetes görbék, Hertz és a frekvencia, továbbá a szív (rejtjelmeinek) boncolása sem maradhatott ki. Részlet az egyik bejegyzésből: „Szakadt az eső, így matekfakt után betértem a könyvtárba. Mindig megnyugtat a csend, a rend, ami ott fogad... a racionális matekpéldák után egy kis érzelem... Weöres-kötetért igyekeztem...” Ezen a foglalkozáson Weöres Sándor verse, a Rongyszőnyeg 99. darabja, a Galagonya is a középpontba került, mint ahogy Weöres és Polcz Alaine megismerkedésének története is.

Így udvaroltak anno...

Szerelmi praktikák a laborban:
Virágok nyelvén... – biológia
Legyezők nyelvén... – matematika
Lányregények - irodalom
Szerelmi bájitalok - kémia
Szerenád – fizika

Bálint napi labor – parti
2018. február 13 – án
a 7. órában

A foglalkozásra jelentkezni a szokott módon
a nagy falújságra kitett lapon lehet.

6. kép: Bálint-napi plakát 2018-ban. Készítette: Sinkó Anna

2018. február 13-án negyedik alkalommal rendeztük meg a Bálint-napi partit. A KDG centenáriumi évében a régmúlt időket idéztük föl. Sinkó Andrea tanárnő beszélt a kor szerelmesei által használt úgynevezett legyezőnyelv jelentéséről, valamint a szerenád szerepéről. A diákokból alakult rögtönzött zenekar rövid szerenádot is adott. Kovacsics Bernadett tanárnő először a szerelem biokémiájáról beszélt. Bemutatta milyen hatása van a kémiai anyagoknak ebben a felfokozott állapotban az emberi szervezetre. Sorra vette az emberi feromonok hatásának okait is. Majd a diákok maguk készítettek citromillatú olajat.

7. kép: Hogyan udvaroltak anno foglalkozás.
Régi iskolatörténeti fényképek bemutatása és a közönség (2018.02.13.)

A negyedik Bálint-napi rendezvényen a korabeli fényképeket alaposan megvizsgáltuk. Arra kerestük a választ, hogy milyen jelentősége volt a lányok által viselt szoknya hosszának 1917-ben. Segítségül hívtuk Tutsek Anna Cilike sorozatát és a korabeli illemtankönyveket.

Tapasztalataim a „Jeles napok” foglalkozásokról

Ezekre a foglalkozásokra elsősorban azok a tanulók jelentkeznek, akik a természettudományok iránt érdeklődnek. A jeles napok rendezvénysorozat segítségével felkelthetjük ezen diákok érdeklődését más tudományterületek iránt (irodalom, néprajz, könyvtártudomány). Fejlesztani tudjuk olvasáskultúrájukat, anyanyelvi és információs műveltségüket, valamint az önálló tanulási képességüket. A résztvevők a gyakorlatorientált foglalkozásokon örömmel vesznek részt, csoportban lelkesen dolgoznak, egy-egy feladat során öröm nézni, ahogyan rácsodálkoznak az általuk létrehozott dolgokra. A tanulók munkáiból már kiállítás is készült.

Könyvtárostanárként szeretek együtt dolgozni kollégáimmal, hiszen lehetőségünk van megismerni egymás módszereit, s meg tudom mutatni, hogy a könyvtár(os) minden tudományterülethez kapcsolódik. Az olvasásnépszerűsítés módszerei közül jól alkalmazható ezeken a foglalkozásokon a történetmesélés, valamint a felolvasás. A könyvajánlások sok esetben felkeltik a tanulók érdeklődését, gyakrabban jönnek az iskolai könyvtárba, meglepő módon szakkönyveket kölcsönözni.

A legsikeresebb foglalkozásunk a Hópelyhek tánca című karácsonyi foglalkozásunk volt, amit – a nagy érdeklődésre való tekintettel – két alkalommal tartottunk meg. A jeles napok foglalkozások témái, képei az iskolánk honlapján megtalálhatóak.

Szentgyörgyváriné Kovács Éva:
„Jeles napok” foglalkozások a Kanizsai Dorottya Gimnáziumban

*8. kép: Hópelyhek tánca foglalkozás (2016.12.22.)
(A fényképeket készítette: Sinkó Andrea, Kovacsics Bernadett és Merklin Ferenc)*

Felhasznált irodalom

Bálint Sándor (1998): *Ünnepi kalendárium: A Mária-ünnepek és jelesebb napok a hazai és közép-európai hagyományvilágból december elsejétől június harmincadikáig.* Mandala, Szeged

Borbély Szilárd (2004): Ólomka és Papírlány. Papíropera Librettó. *Új Forrás*, 36. 4. sz. 83-96.

Csík Tibor (2011): Olvasásfejlesztés, olvasásnépszerűsítés a könyvtárban. *Könyv és Nevelés*, 13. 2. sz.

http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/olvasasfejlesztes_olvasasnepszersites_a_konyvtarban (20181020)

Maeterlinck, M. (1991): *A kék madár.* Montázs Kiadó, Budapest

Pál József, Újvári Edit (szerk.) (2005): *Szimbólumtár: Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából.* Balassi Kiadó, Budapest

Réti Mónika (2011): Felfedezettő tanulás: Új utakon a természettudomány-tanítás megújítása felé. *Magyar Tudomány*, 9. sz. 1132-1139.

Tóthné Horváth Hedvig:

A magyar népmese napja a könyvtárban

Könyvtárunkról

Könyvtárunk, a Dési Huber István Általános Iskola könyvtára 1980-ban, az iskola alapításakor létesült. Az állomány kialakításában a Berzsenyi Dániel Könyvtár és a Vas Megyei Pedagógiai Intézet nyújtott segítséget. Gyűjteményünk 2005-ben költözött mostani helyére, az iskola központi részébe, egy tágas, világos, két tanteremnyi helyiségbe. A 12 ezer kötetet meghaladó állomány az iskolában folyó oktató-nevelő munkához nyújt segítséget. Olvasótermünk 22 főnek biztosít helyben olvasási lehetőséget. Az internetes információgyűjtést négy korszerű számítógép biztosítja. A gyűjteményben való eligazodást és tájékozódást a folyamatosan épülő Szikla program segíti.

Az olvasóvá nevelésről

Az olvasóvá nevelés elsősorban a szülők feladata. A kisgyerekek a látott, tapasztalt példa alapján szeretik meg a könyvet, ez alapján lesz számukra természetes elfoglaltság és napi szükséglet az olvasás. Manapság sajnos ez a példa a mindennapi meséléssel és beszélgetéssel együtt egyre több családban hiányzik. Pedig a nem olvasó gyerekek (majd felnőttek) nagyon sokat veszít.

Nekünk a könyvtárban az egyik legfontosabb, sőt talán a legfontosabb feladatunk, hogy az olvasást megszerettessük, a könyvekkel való jó viszonyt kialakítsuk. Ez bizony egyre nehezebb feladat. Fondorlatos módszereket kell kieszelnünk, hogy észrevétlenül hassunk a gyerekekre, mert a könyv ma a többség számára „nem menő”. Minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy becsábítsuk a gyerekeket a könyvtárba, és jól is érezzék magukat a könyves környezetben. A játékos könyvhasználat szinte minden könyvtári foglalkozásba beépíthető, így játszva, a tanulást észre sem véve sajátítják el a gyerekek az életkoruknak megfelelő ismereteket.

A szabadidő hasznos eltöltését, s egyben az olvasás népszerűsítését is célozzák hagyományos könyvtári programjaink, amelyek közül az egyik legkedveltebb a népmes nap rendezvényünk. Az alábbiakban egy, a magyar népmese napjához kötődő foglalkozástervet mutatok be.

A MAGYAR NÉPMESE NAPJA – FOGLALKOZÁSTERV

A foglalkozás típusa: Olvasást, könyvtárat népszerűsítő, tanórán kívüli program. Könyvtári rendezvénysorozat 3-4. osztályosoknak.

A foglalkozás célja: A magyar népmese napjának méltó megünneplése könyvtári foglalkozássorozat keretében. Benedek Elek életútjának és munkásságának megismertetése, a magyar népmesekincs felfedeztetése az életkornak megfelelően. A könyvtár tereiben, a szépirodalmi és ismeretközlő művek között, a kézikönyvtár polcain való eligazodás. A könyvek tartalomjegyzékében adatok keresése, a szövegértés, a lényegkiemelés, az internetes oldalakon való ismeretgyűjtés fejlesztése.

A foglalkozás feladatai: A könyv- és könyvtárhasználati ismeretek alkalmazása, elmélyítése és rendszerezése, a figyelem, az emlékezet és a kreatív gondolkodás fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikáció, az állampolgári, a kulturális és a szociális kompetencia fejlesztése.

A szükséges eszközök: mesegyűjtemények, kézikönyvek, feladatlapok, képkártyák.

A szükséges feltételek: A megoldandó feladatok a gyerekek előzetes tudására, a már meglévő ismeretekre épülnek. Az iskolai könyvtár mesegyűjteménye megfelelő példányszámban áll rendelkezésre. A könyvtár olvasótermi részében a versenyző csoportok külön elhelyezésére megvan a lehetőség. A hanganyagok, valamint a filmek lejátszásához, a feladatlapok és az oklevelek kinyomtatásához biztosítottak az eszközök (számítógép, digitális tábla, nyomtató, fénymásoló). Külön anyagi forrást a projekt nem igényel.

A megvalósítás, lebonyolítás: A projekt időkerete: 1 hét (szeptember 30-a táján)

A résztvevők: az iskola 3. és 4. évfolyamos osztályai. Az egyes feladatok megoldására a tanítók választják ki a gyerekeket. A sokféle tevékenység lehetővé teszi, hogy minden gyerek a képességeinek és érdeklődési körének megfelelően kapjon feladatot.

Az előkészítés: Szeptember második hetében plakátok és meghívók értesítik a gyerekeket a rendezvénysorozatról. Az osztálytanítókkal megbeszéljük a projekt menetét, feladatait, a teendőket. A projekt megvalósítása előtti héten az osztályok megkapják Benedek Elek vázlatos, lényegre törő életrajzát, amelyből felkészülnek a vetélkedőre. A gyerekek ismerkednek a könyvtár gyűjteményében megtalálható népmese-antológiákkal.

A FOGLALKOZÁSSOROZAT LEBONYOLÍTÁSA

RÁHANGOLÓDÁS ELŐZETES FELADATOKKAL

A projekt indításaként **első** feladatként az osztályok könyvtári kutatómunkára kapnak meghívást, a magyar népmesékben használatos kifejezések jelentésének kell utánajárniuk.

A munkához szükséges kézikönyvek:

- Magyar értelmező kéziszótár (1997). Bp., Akadémiai Kiadó
- Burget Lajos (2000): Mesés szókincs. Bp., JLX. K.
- Vincze Tímea (1997): Népmeseszótár. Bp., TerraPrint K.

A kifejezések:

1. Rocska a/ rohamcsónak b/ szövőeszköz c/ vízhordó edény
2. Kéve a/ büszke ember b/ vízi jármű c/ összekötözött levágott gabona
3. Ösztövér a/ magas, vékony b/ a ló és a szamár keresztezéséből származó állat c/ idős testvér
4. Lajtorja a/ erdélyi kénes barlang b/ Lajos napi lakoma c/ a létra régi neve
5. Véka a/ barna színű ló b/ régi űrmérték, kb. 25 liter c/ hosszúkás kenyér
6. Brokát a/ hosszú köpeny b/ nemesfémszálakkal átszótt textilá c/ mélyhegedű
7. Fertály a/ valaminek a negyedrésze b/ szultáni parancs c/ ravaszság, csel
8. Elemózsia a/ kerti virág b/ eladásra szánt termény c/ útravaló élelem
9. Átbucskázott a/ átkukucskált b/ bukfencezett c/ atkőszönve elbúcsúzott
10. Szuszék a/ terménytartó láda b/ cipésmester c/ edénytartó szekrény
11. Diskurál a/ hosszan elbeszélget b/ gyógyít c/ vitatkozik
12. Kacor a/ büszke, rátarti b/ nyakatekert, bonyolult c/ kandúr
13. Bakacsin a/ a ravatalt takaró fekete vászon b/ katonabakancs c/ elegáns egyenruha
- +1 Zsarátnok a/ erőszakos uralkodó b/ fenyegető, kényszerítő c/ hamvadó parázs

A **második** könyvtári feladat összekeveredett mesecímek helyretétele. Illyés Gyula Hetvenhét magyar népmese című kötetének tartalomjegyzékében búvárkodnak az osztályok képviselői.

- 1./ A kis medve
- 2./ Az állatok nyelvén tudó csikótojás
- 3./ Az égig érő juhász
- 4./ A repülő macska
- 5./ Ilók és a gömböc

Tóthné Horváth Hedvig:
A magyar népmese napja a könyvtárban

- 6./ A malacon nyert kastély
- 7./ A legerősebb fa
- 8./ A loncsos királylány
- 9./A rest egészségére
- 10./ A libapásztorból lett királyné
- 11./ A rátóti irigy
- 12./ A kígyókirály kérdése
- 13./ Az ördög kilenc gyűrűje
- 14./ Így jár, aki állat!
- 15./ Adj Isten Mihók!

A harmadik könyvtári bújárkodás során közmondásokat kell összerakni összekevert szótagokból. A helyes megoldást a gyerekek O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások című könyvében le is ellenőrizhetik, illetve fel is használhatják a feladat megoldásához.

1. a te ra ma ha mit meg hetsz hol ne nap laszd.
2. ha a em ha tol mint tyát zug bert ma u rik rabb é a ta ku sán.
3. í jó ha ják úgy ret szép gé tart az meg szó.
4. rán nyat a ki lel kor a kel.
5. bet szel ró mint e vel ész több.
6. rat ki a vet mint úgy.
7. bal le bet ni re fog dob nem het ve.
8. a a a o ző mi lyen rül lyan mos tö dó rül kö.
9. ról ma já da rát em rat ba tol ról lá bert.
10. ad a tö nem a só rik el ra kút kor dig míg jár.

A negyedik feladat a meseösszerakó. Az osztályok hat ismert mese illusztrációját kapják meg hat-nyolc részre felvágva. A feladat az illusztrációk összerakása, egy kartonra felragasztása és a mesecím aláírása. (A képeket lásd a tervezet végén.)

Az **ötödik** feladat a beszélő megtalálása jellegzetes mesei mondatokhoz Ki mondja a mesében? címmel

1. Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál.
2. Felséges királyom, egy életem, egy halálom, a próbát én kiállom.
3. Ha a három próbát kiállod, tied a fele királyságom.
4. Bocsáss el, királyfi, jó tetteredért jót várj! Hadd meg életemet! Jót mondok, majd még megköszönöd.
5. Hogy menjünk, kedves gazdám? Mint a szélvész vagy mint a villámlás?
6. Ejnye, veszett-hordta embere, hogy mersz rajtam kacagni? Na, ezért meglakolsz, szőröstül-bőröstül megeszlek.
7. Ha csak ennyi a baj, ezen könnyen segíthetek.
8. Ó, szép királyfi, de örülök, hogy megszabadítottál rabságomból!
9. Hát akkor menj, járj szerencsével!
10. Hol jársz erre, ahol a madár se jár?
11. Már, fiam, én megöregedtem, de ennek még hírére sem hallottam...
12. Tudd meg, királyfi, engem a vasorrú bába elvarázsol, és te most felmentettél az átok alól.
13. Elég nagy az én bajom, mert ma még van életem, de holnap – szervusz világ, vetett ág – karóba kerül a fejem.
14. Jaj, hazajön az uram, téged rögtön megöl. Hanem tudod, mit? Elbújtatlak!
15. Ki van itt, asszony? Emberszagot érzek!
16. És most már te az enyém, én a tied. Ásó, kapa választ el csak egymástól.
17. Már ha így van, ha szeretitek egymást, legyetek boldogok!
18. Édes fiam, csak arra vigyázz, hogy mindenkin segíts, akin csak bírsz. Járj szerencsével!
19. Na, fiam/lányom, jókor jöttél, mert éppen szolgára van szükségem. Nálam három nap egy esztendő.
20. Édesanyám, süssön nekem pogácsát, elindulok szerencsét próbálni.

Az előzetes feladatokat követően az osztályok **mesemozira** érkeznek a könyvtárba. A Magyar népmesék rajzfimsorozatból a kedvenceket nézhetik meg a gyerekek. (A DVD-k megtalálhatók a könyvtár gyűjteményében.)

A VETÉLKEDŐ

Az alapos előkészületek után rendezzük meg a mesenapi vetélkedőt. Mindegyik osztály két háromfős csapatot állít ki. A csapatok csapatnevet kapnak: ÓRIÁS, TÖRPE, ÖRDÖG, KIRÁLYFI, TÜNDÉR, KIRÁLYLÁNY, BOSZORKÁNY és SÁRKÁNY.

A VETÉLKEDŐ FELADATAI

1. Rejtvény Benedek Elek életéről

Nagy mesemondónk, Benedek Elek születésnapja szeptember 30-án van, ezt a napot 2005 óta az ő tiszteletére a népmese napjaként tartjuk számon. A rejtvény megfejtésével a gyerekek számot adhatnak a meseíró életének és munkásságának ismeretéről.

1. Hol van az író szülőhelye?

- a/ Budapesten
- b/ Kisbaconban
- c/ Székelyudvarhelyen

2. Melyik évben született?

- a/ 1848
- b/ 1859
- c/ 1889

3. 1889-ben Pósa Lajossal együtt szerkesztették az első magyar gyermekújságot. Mi volt a lap címe?

- a/ Az Én Újságom
- b/ Jó Barát
- c/ Gyermek Lapja

4. Milyen címmel indított ifjúsági könyvsorozatot?

- a/ Kis könyvtár
- b/ Az én könyvtáram
- c/ Az én könyvsorozatom

5. Melyik meseíró műveit dolgozta át a gyerekek számára?

- a/ Hauff
- b/ Grimm
- c/ Andersen

6. Hány részből áll a Magyar mese- és mondavilág című munkája?

- a/ 3
- b/ 4
- c/ 5

7. Mikor jelent meg először a Hazánk története című könyve?

- a/ 1848
- b/ 1904
- c/ 1929

8. 1922-től haláláig szerkesztette a Cimborá című gyermeklapot, amelyben a hozzá írt levelekre is válaszolt. Mi volt a levelezési rovat címe?

- a/ Benedek Elek válaszol
- b/ Elek bácsi leveles ládája
- c/ Elek nagyapó üzeni

9. Szülőhelyén lévő otthonát 1969-ben emlékházzá avatták. Hol van ez a település?

- a/ Vas megyében
- b/ a romániai Erdélyben
- c/ Budapest mellett

10. Melyik mesét nem Benedek Elek írta?

- a/ Többsincs királyfi
- b/ Hófehérke és a hét törpe
- c/ Az aranyszörű bárány

11. Melyik könyvnek nem Benedek Elek a szerzője?

- a/ Piros mesekönyv
- b/ Kék mesekönyv
- c/ Zöld mesekönyv

12. Melyik a hamis megállapítás?

- a/ már diákkorában gyűjtötte a népmeséket
- b/ egész életét szülőfalujában töltötte
- c/ a magyar népmesék mellett más népek meséit is olvashatjuk könyveiben

2. Betűhalmaz. Tizenhárom meseszereplő kerestetik!

S	B	T	Ü	N	D	É	R	M	L
K	Á	Ö	R	D	Ö	G	Ó	A	Ó
O	G	R	I	F	F	R	O	N	L
B	O	P	K	R	I	S	Z	Ó	S
O	K	E	T	Á	L	T	O	S	Z
L	B	A	S	Y	N	Á	N	Y	Á
D	K	I	R	Á	L	Y	F	I	R
I	L	L	A	H	Y	N	A	R	A
A	P	Ó	K	A	G	O	S	A	V
Y	N	Á	K	R	O	Z	S	O	B

3. Hogy is van a mesében? Egészítsétek ki a mondatokat!

- Hol jársz erre, ahol a.....?
- Hét országra szóló ..... csaptak, folyt a bor .....-tól
.....-ig.
- Jótett helyébe .....
- Elindult ..... próbálni.
- Szerencséd, hogy ..... szólítottál!
- Talán még most is ....., ha .....
- Ha nem teszed, akkor halálnak.....halsz!
- Volt egyszer egy öreg király, annak meg három.....
- Hopp-hopp: ott legyek, ahol.....!
- Aki nem hiszi, ...
- Az anyja süttött neki .....
- Volt egyszer egy király meg a felesége. Mindenük megvolt, csak egy valami hibádzott, nem volt .....
- Egyszer volt, hol nem volt, ...országon is túl, még az
.....is túl, ott, ahol a .....
..... túr, volt egyszer egy

4. Mesetotó. Válasszátok ki a helyes választ a három közül!

1. Milyen haja van a mesékben a királylánynak?
a/ hullámos b/ arany c/ földig érő
2. Miért jó a hétmérföldes csizma?
a/ mert kényelmes b/ mert szép fényes c/ mert oda visz, ahova akarom
3. Milyen az a medvebocs, amelyikről azt olvassuk, hogy lompos?
a/ hosszú, bozontos szőrű b/ barna bundájú c/ piszkos, sáros
4. „Ha az egérkének hosszabb ... lett volna, az én mesém is tovább tartott volna.” Mi hiányzik a mondatból?
a/ füle b/ farka c/ bajuszkája
5. Az öreg király három fia közül melyik a legügyesebb, legtalpraesettebb?
a/ a legidősebb b/ a középső c/ a legkisebb
6. Mit jelent: „a farkas ott strázsált a barlang előtt.”
a/ sétált b/ ásítózott c/ őrködött
7. Melyik állat a mesékben az állatok királya?
a/ az oroszlán b/ a szarvas c/ a kígyó
8. Fejezd be a mondatot! Olyan egyedül volt, mint...
a/ a hold az égen b/ az egérke a kamrában c/ az ujjam
9. Mit jelent a szólás: Tűzbe tenné érte a kezét.
a/ megbízik benne b/ megmelegíti a kezét c/ nem fél semmitől
10. Hány fejű a sárkány a mesékben?
a/ három b/ hét c/ nyolc
11. Melyik helyszín létezik a valóságban is?
a/ Burkusország b/ Mátyás király palotája c/ az Óperenciás-tenger partja
12. Melyik állatra igazak a megállapítások? szorgalmas, gyűjtögető, előrelátó, takarékos
a/ tücsök b/ bárány c/ hangya
13. Melyik mesére ismersz rá az illusztrációból?
a/ A kiskondás b/ Az aranyszőrű bárány c/ A csillagszemű juhász

5. A meseszereplők áldozatul estek egy gonosz varázslatnak. Segítsétek őket visszaváltozni!

Óperenciás hegyek, vasorrú juhász, Ludas király, okos szabólegény, tündérszép királyfi, könyűvő, hétfejű Ilona, csillagszemű Kapanyányimonyók, vitéz Katica, Üveg-tenger, famorzsoló, aranyszörű sárkány, Hétszűnyű bába, Kacor Jankó, Árgyélus mostoha, gonosz bárány, Babszem Matyi

6. Címkereső

A csapatok keressenek olyan mesecímeket az előkészített mesegyűjteményekben, amelyekben a nevük szerepel!

A PROGRAM ZÁRÁSA. ÉRTÉKELÉS

A hét zárása a népmesenapi mesemondó verseny keretében történik. A mesemondó versenyt hagyományosan az alsós tanítói munkaközösség szervezi és bonyolítja le. A verseny eredményhirdetése után kerül sor a projekthét értékelésére. Minden osztály emléklapot kap, az első három helyezett csapat oklevelet és könyvjutalmat. A tanulói munkák az aulában kerülnek kiállításra: rejtvénylapok, összerakott és ragasztott illusztrációk, a meghallgatott meséhez készült rajzok. A projekthétről készült fényképek az iskolai könyvtár blogján megtekinthetők.

AZ ELŐZETES FELADATOK MEGOLDÁSAI:

1. feladat: kifejezések jelentése

1.c, 2.c, 3.a, 4.c, 5.b, 6.b, 7.a, 8.c, 9.b, 10.c, 11.a, 12.a, 13.a, + c

2. feladat: összekeveredett mesecímek helyretétele

A kis gömböc

Az állatok nyelvén tudó juhász

Az égig érő paszuly

A repülő kastély

Ilók és Mihók

A malacon nyert királylány

A legerősebb állat

A loncsos medve

A rest macska

Tóthné Horváth Hedvig:
A magyar népmese napja a könyvtárban

A libapásztorból lett királyné

A rátóti csikótojás

A kígyókirály gyűrűje

Az ördög kilenc kérdése

Így jár, aki irigy

Adj isten egészségére!

3. feladat: közmondások összerakása összekevert szótagokból

Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!

A hazug embert előbb utol érik, mint a sánta kutyát.

Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.

Ki korán kel, aranyat lel.

Többet ésszel, mint erővel!

Ki mint vet, úgy arat.

Dobbal nem lehet verebet fogni.

Amilyen a mosdó, olyan a törülköző.

Madarat tolláról, embert barátjáról.

Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik.

4. feladat: képösszerakó

1. kép

A kisgömböc

2. kép

Kacor király

3. kép

Okos Katica

4. kép

Az égig érő paszuly

5. kép

Babszem Jankó vagy Hüvelyk
Matyi

6. kép

A farkas és a róka

5. feladat: a beszélő megtalálása jellegzetes mesei mondatokhoz

1. a vasorrú bába, 2. a legkisebb királyfi, 3. az öreg király, 4. a királyfi által megmentett szereplő, 5. a táltos paripa, 6. a sárkány, 7. a királyfi vagy szegény legény segítője, 8. a királylány vagy a hercegkisasszony, 9. az öreg király, 10. akivel a királyfi/szegénylegény találkozik, 11. az öreg király, 12. a királylány/hercegkisasszony, 13. a királyfi/szegény legény, 14. a királylány/hercegkisasszony, 15. a sárkány, 16. a királyfi és a királylány, 17. az öreg király, 18. a szegény legény édesanyja, 19. a sárkány/vasorrú bába, 20. a szegénylegény

A gyerekeknek kiadott életrajz

Benedek Elek

(Kisbác, 1859. szept. 29. - Kisbác, 1929. aug. 17.)

[újságíró, író, a magyar gyermekirodalom megalapítója]

Benedek Elek, a Székelyföld szülötte 1859. szeptember 30-án látta meg a napvilágot egy kicsi faluban, Kisbácban, amely ma Románia területén található. Első iskoláit Kisbácban járja, később azonban már Székelyudvarhelyen készül egyetemi tanulmányaira. A kollégiumban köt életre szóló barátságot a kultúrával, nyelveket tanul, lelkes tagja az önképző köröknek. Érettségi után Budapestre költözik, ahol bölcsész szakon tanul, tanárnak készül, de lelke mélyén írói babérokra tör.

Újságíró lett, a Budapesti Hírlap és más lapok munkatársa. 1887-től 1892-ig országgyűlési képviselő. Beszédeiben az ifjúsági irodalommal, a népköltészet és a népnyelv, valamint a közoktatás kérdéseivel foglalkozott.

Több napilap és folyóirat szerkesztése fűződik nevéhez, többek között a Magyarság, Magyar Világ, Magyar Kritika, Nemzeti iskola, és a Néptanítók lapjának is volt a főszerkesztője. 1889-ben Pósa Lajossal együtt megindította az első valóban irodalmi értékeket felmutató, hazafias szellemű gyermeklapot, Az Én Újságomat. Később Sebők Zsigmonddal együtt szerkesztette a Jó Pajtás című gyermeklapot.

Tóthné Horváth Hedvig:
A magyar népmese napja a könyvtárban

Ifjúsági könyvsorozatot indított a Kis Könyvtár címmel, amely később már, mint Benedek Elek kis könyvtára jelent meg. 1900-ban a Kisfaludy Társaság tagjává választották. Az ifjúság számára meseátdolgozásokat (Ezeregyéjszaka, Grimm meséi), verseket, színdarabokat, leányregényeket, történelmi és irodalomtörténeti műveket írt.

1885-ben jelent meg a Székely Tündérország, ami már önállóan megírt népmeséket is tartalmaz. Hat évvel később jelent meg a Székely mesemondó. Az igazi vállalkozás azonban (1894-96) az öt kötetben megjelenő Magyar mese- és mondavilág, ami a millennium ünnepére készült.

Jelentősek Benedek Elek mesefordításai is. Ezek a Kék, Piros, Ezüst és Arany mesekönyvek. Említésre méltót alkotott novelláival, regényeivel, valamint a magyar nemzeti múltat népszerűsítő írásaival is. Legismertebb a Hazánk története, amely 1904-ben jelent meg először, illetve a Nagy magyarok élete 13 kötetben (1905-1914). 1921-től Kisbaconban élt haláláig, miközben szerkesztője volt a Cimborá című ifjúsági lapnak. Az újság legfontosabb rovata a levelezés, amelynek címe: Elek nagyapó üzeni.

Munka közben érte a halál 1929. augusztus 17-én.

A VETÉLKEDŐ FELADATAINAK MEGOLDÁSAI

1. feladat: rejtvény Benedek Elek életéről

1.b, 2.b, 3.a, 4.a, 5.b, 6.c, 7.b, 8.c, 9.b, 10.b, 11.c, 12.b

2. feladat: betűhalmaz tizenhárom meseszereplővel

tündér, varázsló, griff, táltos, király, királyfi, aranyhal, apóka, boszorkány, kobold, ördög, törpe, manó.

3. feladat: mesei mondatok kiegészítése

1. a madár se jár, 2. lakodalmat, Hencidától Boncidáig, 3. jót várj, 4. szerencsét, 5. öreganyádnak, 6. élnek, meg nem haltak, 7. halálával, 8. fia, 9. akarok, 10. járjon utána, 11. hamuban sült, 12. gyerekük, 13. hetedhét, Óperenciás-tenger, kurta farkú.

4. feladat: mesetótó

1.b, 2.c, 3.a, 4.b, 5.c, 6.c, 7.a, 8.c, 9.a, 10.b, 11.b, 12.c, 13.b

5. feladat: mesei kifejezések helyesen

Óperenciás-tenger, vasorrú bába, Ludas Matyi, okos Katica, Tündérszép Ilona, kőmorzsoló, fanyűvő, aranyszőrű bárány, Hétszűnyű Kapanyányimonyók, Kacor király, Árgyélus királyfi, gonosz mostoha, Babszem Jankó

A PROJEKTHÉTHEZ FELHASZNÁLT IRODALOM

I. Mesegyűjtemények

1. Arany László (2013): *Szép magyar népmesék*. Móra Kiadó, Budapest
2. Benedek Elek (2007): *Ördög Rózsa: mesék és mondák*. Helikon Kiadó, Budapest
3. Benedek Elek (2006): *Többsincs királyfi és más mesék*. Társ Kiadó, Budapest
4. Benedek Elek (2010): *Világszép Nádszál kisasszony*. Móra Kiadó, Budapest
5. Benedek Elek (2010): *A vitéz szabólegény és más mesék*. Móra Kiadó, Budapest
6. Berze Nagy János (1980): *A bűbajos lakat*. Móra Kiadó, Budapest
7. Berze Nagy János (2004): *Szőlőszem királyfi*. Osiris Kiadó, Budapest
8. Illyés Gyula (2004): *Hetvenhét magyar népmese*. Móra Kiadó, Budapest
9. Kolozsvári Grandpierre Emil (1981): *A csodafurulya*. Móra Kiadó, Budapest
10. Aszódi Éva, T. (1987, szerk): *Minden napra egy mese*. Móra Kiadó, Budapest
11. Varga Domokos (1999): *Ritkaszép magyar népmesék*. Hét Krajcár. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

II. Mesefilmek

1. Magyar népmesék 1. : A mindent járó malmocska (2014). dvd, Kecskemétfilm Kft, Kecskemét, - MOKÉP, Budapest. 143 p.
2. Magyar népmesék 2. : A királykisasszony cipője (2014). dvd, Kecskemétfilm Kft, Kecskemét, - MOKÉP, Budapest. 143 p.
3. Magyar népmesék 3.: Kacor király (2014). dvd, Kecskemétfilm Kft, Kecskemét, - MOKÉP, Budapest. 89 p.
4. Magyar népmesék 4.: A csillagszemű juhász (2014). dvd, Kecskemétfilm Kft, Kecskemét, - MOKÉP, Budapest. 124 p.

III. Szakirodalom

1. Betelheim, Bruno (2013): *A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Corvina Kiadó, Budapest
2. Balkovitzné Cynolter Magda (2002): *Szövegértelmezések. Tankönyveink népmeséi, állatmeséi*. Mozaik K., Szeged
3. Boldizsár Ildikó (1997): *Varázslás és fogyókúra. Mesék, mesemondók, motívumok*. Kijárat K., Budapest
4. Borbély Sándor (1996): *Kik írtak a gyerekeknek: a gyermek- és ifjúsági irodalom kislexikona A-tól Z-ig*. Junior Kiadó, Budapest
5. Burget Lajos (2000): *Mesés szókincs*. JXL kiadó, Budapest
6. Komáromi Gabriella (1990): *Elfelejtett irodalom*. Móra Kiadó, Budapest
7. Komáromi Gabriella (1998): *A gyerekkönyvek titkos kertje*. Bp., Pannonica K.
8. Lengyel Dénes (1974): *Benedek Elek*. Gondolat Kiadó, Budapest,
9. Nagy Gábor, O. (2004): *Magyar szólások és közmondások*. Gondolat K., Budapest
10. Nagy Zoltán (2008): *Kis népmese lexikon és –határozó*. Szerzői K., Salgótarján
11. Tarbay Ede (1999): *Gyermekirodalomra vezérlő kalauz. A gyermek- és ifjúsági irodalom történetének irányítúje*. Szent István Társulat K., Budapest
12. Vincze Tímea (1997): *Népmeseszótár*. TerraPrint K., Budapest
13. https://benedekelek.ro/be_eletut.php (Letöltve: 2018. október 20.)
14. www.nepmese.hu/mesetar/szerzo-gyujto/benedek-elek (Letöltve: 2018. 10. 20.)
15. Magyar életrajzi lexikon online: mek.oszk.hu/00300/00355/html/index.html (Letöltve: 2018. 10. 20.)
16. hirmagazin.sulinet.hu/hu/pedagogia/benedek-elek Letöltve: 2018. október 20.

IV. A képek forrása

A mesetothoz tartozó kép

www.google.hu/search?q=az+aranyszőrű+bárány&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwix3NCo1J7eAhXPbVAKHXUDAuYQ_AUIDigB&biw=1920&bih=969#imgrc=KBEB3nKrlDnPvM (Letöltve: 2018.10.24.)

A képösszerakó 1. képe

https://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=Ky3QW9T5NIzIwQLe1JyoDg&q=a+kisg%C3%B6mb%C3%B6c&oq=a+kisg%C3%B6mb%C3%B6c&gs_l=img.3..0i10k1j0i10i24k1i2.46005.51881.0.52621.30.18.1.0.0.0.211.1284.16j0j1.17.0....0...1c.1.64.img..18.12.857...0j0i67k1j0i24k1.0.aqcp92v5ipY#imgrc=yGWjfj0iJfiM (Letöltve: 2018.10.24.)

A képösszerakó 2. képe

https://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=wzDQW87ZCpDSwALNpYLgBQ&q=kacopr+kir%C3%A1ly&oq=kacopr+kir%C3%A1ly&gs_l=img.3...379687.386156.0.386616.40.24.0.0.0.0.159.1518.21j1.22.0....0...1c.1.64.img..26.5.440...0j0i67k1j0i5i30k1.0.EWJiYRUxrA4#imgrc=nxBjRRgQE1P2FM (Letöltve: 2018.10. 24.)

A képösszerakó 3. képe

https://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=YS3QW5jIKsjYwQKt_5vwDg&q=okos+katica&oq=okos+katica&gs_l=img.3..0i24k1.51605.61641.0.62262.21.18.0.3.3.0.79.1153.18.18.0....0...1c.1.64.img..0.21.1159...0j0i10k1j0i10i24k1j0i10i67k1.0.FFCnrBX3JOY#imgrc=unkptwlp6GNzxm (Letöltve: 2018.10. 24.)

A képösszerakó 4. képe

https://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=oS3QW5jODJDVwQKBz5n4DQ&q=az+%C3%A9gig%C3%A9r%C5%91+paszuly&oq=az+%C3%A9gig%C3%A9r%C5%91+paszuly&gs_l=img.3..0i30k1.38180.49030.0.49484.28.19.0.9.9.0.117.1284.18j1.19.0....0...1c.1.64.img..0.28.1306...0j0i24k1j0i10k1j0i67k1j0i10i67k1.0.shn3W3yOMh4#imgrc=g2g9JC4shQYUZM (Letöltve: 2018.10.24.)

A képösszerakó 5. képe

https://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=Pi7QW5CpNoHUwAL2zbrwDA&q=h%C3%BCvelyk+matyi&oq=h%C3%BCvelyk+matyi&gs_l=img.3..0j0i5i30k1j0i24k1i8.36090.42558.0.42889.25.18.0.1.1.0.399.1265.13j3-1.14.0....0...1c.1.64.img..13.12.1075...0i67k1j0i30k1.0.KMUIQ2Yssjo#imgrc=egsJ7ipgnwvHjM (Letöltve: 2018.10.24.)

A képösszerakó 6. képe

[/www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=ay7QW-nbGsHZwQLlgJ6QDg&q=vert+viszen+veretlent&oq=vert+viszen+veretlent&gs_l=img.3..146131.153880.0.154283.33.27.0.0.0.0.88.1569.25.25.0....0...1c.1.64.img..11.10.685...0j0i5i30k1j0i24k1j0i30k1j0i30i19k1j0i5i30i19k1j0i8i30k1.0.NpOoorNi_kM#imgrc=QsYNheDLutUUXM](http://www.google.hu/search?biw=1920&bih=969&tbm=isch&sa=1&ei=ay7QW-nbGsHZwQLlgJ6QDg&q=vert+viszen+veretlent&oq=vert+viszen+veretlent&gs_l=img.3..146131.153880.0.154283.33.27.0.0.0.0.88.1569.25.25.0....0...1c.1.64.img..11.10.685...0j0i5i30k1j0i24k1j0i30k1j0i30i19k1j0i5i30i19k1j0i8i30k1.0.NpOoorNi_kM#imgrc=QsYNheDLutUUXM) (Letöltve: 2018.10.24.)

A jó gyakorlat tapasztalatairól

A magyar népmese napjának ünnepe minden tanév első jelentős rendezvénye a könyvtárban. A program minden évben kisebb-nagyobb változtatással hasonlóan zajlik, ezt egészíti ki az alsós munkaközösség által szervezett mesemondó verseny, a meseillusztráció-készítés, valamint a Nagyok mesélnek a kicsiknek című meseolvasás. A program feladatait az évek során a tanító és magyar szakos kollégák tapasztalatai alapján állítottam össze. Célunk a népmese napjának méltó megünneplése, Benedek Elek munkásságának megismertetése. Arra törekszünk, hogy a gyerekek a magyar népmesék közül ismerjenek minél többet, élvezzék, szeressék azokat, a mesék segítsenek nekik a mindennapi életükben.

A mese mint konfliktuskezelő és magatartásmintákat közvetítő eszköz eredményesen felhasználható a nevelőmunkánkban. Olvasása, hallgatása élménynyújtó és gyönyörködtető tevékenység, fontos eszköz az értelmi képességek fejlesztése, a passzív szókincs gyarapítása, az aktív szókincs gazdagítása érdekében. A mese példa a gondolatok világos, pontos, választékos megformálására, a szöveg megszerkesztésére, az írásbeli fogalmazás és a szóbeli közlés fejlesztésére. A személyiségfejlesztés mellett a közösségfejlesztés eszköze is egyben.

Az előzetesen kiadott kutatómunka azt a célt szolgálja, hogy minden gyerek részese legyen a programnak. Van, aki az előzetes feladatokban, van, aki a vetélkedőn kap szerepet. A tanító kolléganők osztják el a feladatokat, differenciálnak aszerint, ki miben ügyes: a keresgélésben, a rejtvényfejtésben, a gondolkodásban, az olvasásban vagy a szereplésben. Minden gyereknek helye és szerepe van, mindannyian élményeket, ismereteket gyűjtenek, fejlődnek a hét során. Ennek a programnak az erőssége az összefogásban rejlik. A pedagógusok együttműködését látva a gyerekek is nagyon fontosnak érzik a munkájukat, ami a közösen elért eredményben tükröződik. Nagyon kell figyelni a differenciálásra, hogy a másodikos, először részt vevő gyerekek könnyebb, egyszerűbb feladatokat kapjanak, illetve segítséget kell nyújtani számukra. A vetélkedőn felsős önkéntesek vesznek részt, akik a legkisebbeket ellátják a szükséges segítséggel, iránymutatással. A programot várják és szeretik a gyerekek. Öröm látni, hogy évről évre gyarapszik a népmesékkal kapcsolatos tudásuk, amit az olvasás órákon is bizonyítanak.